

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ: ΠΠΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΩΗΝ ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

Θέμα πτυχιακής:

« Δημιουργία νέων επαγγελμάτων καθώς και το μέλλον των υφιστάμενων μετά την πανδημία του κορονοϊού »

Σπουδαστές:

Νικολογιάννης Άρης Α.Μ. 16878

Χουλιάρης Ιωάννης Α.Μ. 16907

Χρονόπουλος Αθανάσιος Α.Μ. 16610

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Παναγιώτα Βάθη-Σαράβα

Επίκουρη Καθηγήτρια

Πάτρα, 2021

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια μας για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε, την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής μας εργασίας όπως επίσης και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση της, για την επίλυση διάφορων θεμάτων. Θα θέλαμε επιπλέον να απευθύνουμε τις ευχαριστίες μας στην κ. Καμπούρη η οποία ως επιβλέπουσα μας βοήθησε να πάρουμε το θέμα της πτυχιακής. Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ θα θέλαμε να απευθύνουμε στους γονείς μας, οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μας με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μας.

Περίληψη

Η νόσος του COVID-19 είναι μια μεταδοτική ασθένεια που προκαλείται από έναν πρόσφατα ανακαλυφθέντα κορονοϊό. Τα συμπτώματα που θα εμφανίσουν τα περισσότερα άτομα που έχουν μολυνθεί με τον ιό COVID-19 είναι ήπια έως μέτρια αναπνευστική νόσος και θα αναρρώσουν χωρίς να απαιτείται ειδική θεραπεία. Οι ευπαθείς ομάδες όπως είναι οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με υποκείμενα ιατρικά προβλήματα όπως καρδιαγγειακές παθήσεις, διαβήτη, χρόνια αναπνευστική νόσος και καρκίνος είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν σοβαρές επιπλοκές. Ο παραπάνω κίνδυνος έχει αναθερμάνει το ενδιαφέρον προς το φαινόμενο της τηλεεργασίας. Επί του παρόντος, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εργασιακοί οργανισμοί είναι η προσαρμογή στις κοινωνικές, διοικητικές και τεχνολογικές αλλαγές που αντιμετωπίζουν. Η τηλεργασία, που μερικές φορές αναφέρεται ως τηλεανταλλαγή, είναι μια ευέλικτη ρύθμιση εργασίας κατά την οποία οι εργαζόμενοι μπορούν να εργαστούν χωριστά από τον τόπο του εργοδότη τους, χρησιμοποιώντας μια ταυτότητα για λειτουργία και επικοινωνία.

Σε αυτή την εργασία θα αναλυθεί η σχέση μεταξύ κορονοϊού και τηλεεργασίας. Επίσης μελετώνται οι επιδράσεις που μπορεί να έχει μία τέτοια πανδημία στον άνθρωπο και τα νέα επαγγέλματα τα οποία μπορούν να ανθήσουν μετά από αυτή.

Λέξεις κλειδιά: Κορονοϊός, πανδημία, τηλεεργασία, επαγγέλματα

Abstract

Coronavirus disease (COVID-19) is an infectious disease caused by a newly discovered coronavirus. Most people infected with COVID-19 will develop mild to moderate respiratory illness and recover without special treatment. Elderly people and people with underlying medical problems such as cardiovascular disease, diabetes, chronic respiratory disease and cancer are more likely to develop serious illnesses. The above risk has rekindled interest in the teleworking phenomenon. Currently, one of the biggest challenges facing labor organizations is adapting to the social, administrative and technological changes they face. Teleworking, sometimes referred to as teleworking, is a flexible work arrangement in which employees perform all or a significant part of their work separately from the place of employment of the employer and the employee. The above relationship between coronavirus and teleworking is studied in this research. It also studies the effects that such a pandemic can have on humans and the new professions that can flourish after it.

Keywords: Coronavirus, pandemic, teleworking, occupations

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 1: Ο κοινωνικός ρόλος ης εργασίας	7
Κεφάλαιο 2: Ανθρώπινο κεφάλαιο και ψυχολογία της εργασίας	11
Κεφάλαιο 3: Πανδημίες και η επίδρασή τους στην κοινωνία	13
3.1. Ιστορική αναδρομή	13
3.2 Κορονοϊός: Η σύγχρονη πανδημία	16
Κεφάλαιο 4: Κοινωνικές επιπτώσεις του κορονοϊού	20
4.1 Επιδράσεις στην εργασία	20
4.2 Επιδράσεις στην ψυχολογία	36
4.3 Επιδράσεις στην κοινωνική ζωή	37
4.4 Οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού	39
4.5 Ψυχολογικός και κοινωνικός αντίκτυπος του Covid-19	48
4.6 Αντίκτυπος του COVID-19 στα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων, στην υγεία τους και στη διατροφή τους	55
Κεφάλαιο 5: Η κρίση ως ευκαιρία	58
5.1 Γραφειοκρατία	58
5.2 Τηλεργασία: πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και προοπτικές	61
5.2.1. Τηλεκπαίδευση	63
5.3 Κορονοϊός και νέα επαγγέλματα	68
Συμπεράσματα	88
Βιβλιογραφία	90

Εισαγωγή

Οι επιχειρήσεις έρχονται συνεχώς αντιμέτωπες με έντονο ανταγωνισμό που οδηγεί στην ανάγκη ταχείας ανταπόκρισης και αντιμετώπισής του από αυτές. Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) διαδραματίζουν ζωτικό μέρος στην επίδραση και στην αναμόρφωση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι εργάζονται και ζουν. Ο διεθνής ανταγωνισμός αναγκάζει τις εταιρείες να κοιτάζουν πέρα από τις παραδοσιακές λύσεις και να αναζητήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μέσω καινοτόμων δομών στο χώρο εργασίας. Ενισχύοντας και εφαρμόζοντας την έννοια της τηλεργασίας τείνουν να βελτιώσουν την οργανωτική ευελιξία και την εκ νέου ενεργοποίηση, καθώς και να δείξουν την ανοιχτή στάση τους στις εναλλακτικές πρακτικές εργασίας. Η τηλεργασία ορίζεται ως ένας τρόπος εργασίας με τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στις οποίες εργάζεται κάποιος ανεξάρτητα από την τοποθεσία. Η τηλεργασία είναι ένα σημαντικό μέρος της εισαγωγής και της υποστήριξης νέων τρόπων εργασίας. Το δυναμικό της τηλεργασίας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των εργαζομένων είναι σημαντικό. Η μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και τα δημογραφικά στοιχεία, που χαρακτηρίζονται από δραματικές αλλαγές από την παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια με διπλό εισόδημα και μονογονεϊκές οικογένειες, έχουν φέρει στο επίκεντρο την ισορροπία εργασίας και ζωής. Η τηλεργασία μπορεί να προσφέρει καλύτερη ισορροπία μεταξύ του ρόλου ως μέλη του εργατικού δυναμικού και του ρόλου του γονιού και μέλους της κοινωνίας εκτός της εργασίας. Ο πυρήνας της ευκαιρίας στην τηλεργασία είναι στις υπηρεσίες και ειδικότερα στις διεθνείς εμπορικές υπηρεσίες, με σημαντική συμβολή ακόμη και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας που εφαρμόζεται. Καθώς οι τηλεεργαζόμενοι μπορούν να εργασθούν στις τοποθεσίες της επιλογής τους, η τηλεργασία έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε αγροτικές και μειονεκτικές περιοχές και να ενισχύσει τις επενδύσεις στη περιφερειακή ανάπτυξη. Επιπλέον, η τηλεργασία, εάν εφαρμοστεί γενικά, μπορεί να βοηθήσει ακόμη και στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει αρχικά μία αναφορά στο ποιος είναι ο κοινωνικός ρόλος της εργασίας. Έπειτα, θα αναφερθεί στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την ψυχολογία της εργασίας. Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι πανδημίες που υπήρξαν όλα αυτά τα χρόνια και στην συνέχεια η πανδημία του κορονοϊού. Στα τελευταία 2 κεφάλαια η πτυχιακή θα επικεντρωθεί στις κοινωνικές

επιπτώσεις του COVID-19 και στην τηλεργασία και τα νέα επαγγέλματα που εφαρμόζονται αμέσως μετά την εμφάνιση του.

Κεφάλαιο 1: Ο κοινωνικός ρόλος ης εργασίας

Το επίπεδο ζωής είναι μία κρίσιμη έννοια για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της ανάπτυξης καθώς και για το σχεδιασμό ανάπτυξης. Ο σκοπός της ανάπτυξης αφορά την βελτίωση των συνθηκών στις οποίες ζουν οι άνθρωποι και το επίπεδο ζωής θεωρείται ως η ποσοτική έκφραση αυτών των συνθηκών. Σε αντίθεση με την ποιότητα ζωής που είναι μία έννοια ασαφής, οι έννοιες του καθορισμένου μοντέλου ζωής και του επιπέδου ζωής είναι σχετικά καλά προσδιορισμένες και προσφέρουν μία γερή βάση για την ανάπτυξη πληροφοριακών κοινωνικών δεικτών. Οι αντικειμενικές καταστάσεις που προσδιορίζουν με ακρίβεια την ευημερία μπορούν να θεωρηθούν ως επίπεδο ζωής και είναι ουσιαστικά ο πραγματικός βαθμός ικανοποίησης των αναγκών και επιθυμιών του ατόμου ή ομάδας ατόμων. Το καθορισμένο μοντέλο ζωής αφορά τις συνθήκες ζωής που οι άνθρωποι φιλοδοξούν να έχουν (θα ήθελαν να έχουν) (Caillier, 2013).

Η παλαιότερη αντίληψη σύμφωνα με την οποία η μεταβλητή της οικονομικής μεγέθυνσης συνδέεται θετικά με μονοσήμαντη αντιστοιχία προς την κοινωνική ευημερία έχει πλέον αλλάξει. Τα οικονομικά της ευημερίας είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης που προσπαθεί να δημιουργήσει τις προτάσεις αυτές βάσει των οποίων φαίνεται ότι η κοινωνική ευημερία σε μία οικονομική κατάσταση είναι υψηλότερη ή χαμηλότερη από ότι σε μία άλλη. Η ευημερία του ατόμου καθώς και της κοινωνίας συνολικά, δεν είναι άμεσα μετρήσιμη μεταβλητή και αυτό αποτελεί μια σημαντική δυσκολία στην μελέτη της (Dam, Scott, Paez & Winton, 2010).

Είναι αναπόφευκτο λοιπόν, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, να εκτιμηθεί συνολική κοινωνική ευημερία και να γίνουν διαπροσωπικές συγκρίσεις των χρησιμοτήτων που απολαμβάνει ο κάθε άνθρωπος από αυτά που του παρέχει η κοινωνία (αγαθά, υπηρεσίες, συνθήκες περιβάλλοντος κλπ.). Η χρήση μόνο αντικειμενικών κριτηρίων δεν αρκεί. Βασική αρχή αποτελεί ότι όλα τα άτομα έχουν την ίδια ικανότητα να απολαύσουν τα αγαθά της ευημερίας (Pigou) κάτι που προϋποθέτει ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται για την κοινωνία πρέπει να ελέγχονται ως προς τις γενικότερες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στην κοινωνική ευζωία και όχι μόνο ως προς τα οικονομικά αποτελέσματά τους. Φυσικά η ακριβής αποτίμηση της ποιότητας ζωής και η διενέργεια διαπροσωπικών συγκρίσεων είναι ιδιαίτερα δύσκολη για ένα θέμα με τόσο έντονα υποκειμενικό χαρακτήρα (Caillier, 2013).

Ο Zapf (1984) παρουσιάζει τις αλληλοσυσχετίσεις ανάμεσα στις αντικειμενικές συνθήκες ζωής, όπως υλικά αγαθά, συνθήκες εργασίας, κατάσταση της υγείας, κοινωνικές σχέσεις και την υποκειμενική αντίληψη για την ποιότητα ζωής, που αφορά τόσο γενικές όσο και συγκεκριμένες κατά τομέα εκτιμήσεις των συνθηκών διαβίωσης (Dam, Scott, Paez & Winton, 2010).

Οι θεωρητικοί αυτοί συνδυασμοί ισχύουν και στην πράξη. Υπάρχει λοιπόν η πιθανότητα κάποιος να ζει σε καλές αντικειμενικά συνθήκες αλλά να θεωρεί την υποκειμενικά αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής κακή. Αυτό ο Zapf το ονόμασε δυσαρμονία. Αντιστρόφως κάποιος μπορεί να θεωρεί τις συνθήκες διαβίωσης του καλές παρά της αντικειμενικά κακές συνθήκες διαβίωσης. Ο Zapf το ονόμασε εναρμόνιση. Όταν οι αντικειμενικές συνθήκες ζωής και η υποκειμενική αίσθηση είναι καλές υπάρχει ευημερία, ενώ όταν και τα δύο είναι κακά υπάρχει στέρηση (Caillier, 2013).

Η κοινωνική οικονομική θεωρία που προέβλεπε ο Μαρξ είχε σημαντικό αντίκτυπο στη διαμόρφωση της σύγχρονης φιλοσοφικής σκέψης. Αυτή η επιρροή είναι επίσης εμφανής στα έργα του μεγάλου στοχαστή Max Weber, της προτεσταντικής ηθικής και του πνεύματος του καπιταλισμού. Αυτό το άρθρο ερμηνεύεται ως απόκριση της αστικής τάξης στην υλιστική μαρξιστική θεωρία ή ως συμπλήρωμα αυτής. Ο Weber πιστεύει ότι η εμφάνιση σύγχρονων μορφών καπιταλισμού είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας που σχηματίστηκε από την προτεσταντική μεταρρύθμιση. Αντ' αυτού, ο προκάτοχός του πλησίασε το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα εστιάζοντας στην παραγωγικότητα. Ωστόσο, και οι δύο καλούνται οι πατέρες της κοινωνιολογίας, διότι οι ενέργειές τους προώθησαν την εμφάνιση της κοινωνιολογίας ως ανεξάρτητης επιστήμης. Ο σκοπός αυτού του έργου είναι να δείξει συγκριτικά τη σημασία και το ρόλο της εργασίας στον καπιταλισμό και εάν η έννοια του Weber έρχεται σε αντίθεση με το έργο του Μαρξ (Ζαχαροπούλου, 2014).

Πολλές θέσεις και απόψεις που εξέφρασε ο Karl Marx όχι μόνο έγιναν αντικείμενο συστηματικής κριτικής, αλλά επίσης έγιναν αντικείμενο λεπτομερούς επεξεργασίας από πολλούς στοχαστές και κριτικούς. Η επιρροή του Καντ (1724-1804) σε συνδυασμό με το φιλοσοφικό υπόβαθρο του Hegelian έγινε καταλύτης για τη γερμανική σκέψη, προσπάθησε να στερήσει από τον ανθρωποκεντρικό ιστορικό οποιαδήποτε συναισθήματα και το εισήγαγε ως βασική ιδέα στη Γερμανία καθώς συγκέντρωσε την κοινωνικοοικονομική θεωρία του. Αυτός ο όρος που χρησιμοποιήθηκε για να επιβεβαιώσει τη μαρξιστική φιλοσοφία έγινε αργότερα η βάση για την καθιέρωση του θεωρητικού πλαισίου του μαρξισμού (Ζαχαροπούλου, 2014).

Ο Μαρξ ανέλυσε την κοινωνική διάσταση της καπιταλιστικής εξέλιξης εισάγοντας όρους όπως ο τρόπος παραγωγής, η παραγωγικότητα, οι σχέσεις παραγωγής, τα οικονομικά θεμέλια και η ιδεολογική υπερκατασκευή. Οι όροι που προσπαθούν να αποσαφηνίσουν οι μαρξιστές αφορούν κυρίως την έκφραση των μεθόδων και όχι τη σύνθεση των θεωρητικών εννοιών. Ο ίδιος πίστευε ότι η οικονομία είναι η υλική βάση για την οικοδόμηση της πολιτικής, της ιδεολογίας και των κοινωνικών σχέσεων και της γενικής κοινωνικής ζωής (Ζαχαροπούλου, 2014).

Συγκεκριμένα, ο Μαρξ χρησιμοποίησε την έννοια του τρόπου παραγωγής με την ευρύτερη έννοια και το συνδύαζε κυρίως με την εργασιακή διαδικασία. Στο πλαίσιο του συστήματος ανταλλαγής εμπορευμάτων, το ανθρώπινο δυναμικό περιγράφεται ως ειδικό εμπόρευμα, σύμφωνα με τον Μαρξ, η συναλλαγματική αξία της εργασίας σε μια καπιταλιστική κοινωνία είναι μεγαλύτερη από την αξία της εργασίας που καταβάλλουν οι εργοδότες. Ωστόσο, η μεταχείριση των ανθρώπων ως κερδοφόρα εμπορεύματα διατρέχει τον κίνδυνο εκμετάλλευσης. Κατά συνέπεια, το νόμισμα ως πόρος ανταλλαγής ορίζει ένα είδος κοινωνικών σχέσεων που διέπονται από τους κεφαλαιακούς κανόνες. Το κεφάλαιο γίνεται ο κύριος ρυθμιστής της κοινωνικής πραγματικότητας (Ζαχαροπούλου, 2014).

Για τον Μαρξ η έννοια της εργασίας αποτελεί «παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και διάυλο αυτοανάπτυξης.» Παρ' όλα αυτά, υπό από τον κανονισμό του κεφαλαίου, οι μισθωτοί αποξενώνονται από τον εαυτό τους και τη φύση. Η εργασία δεν είναι πλέον μια δημιουργική δραστηριότητα και έκφραση, αλλά μια καταναγκαστική διαδικασία, την οποία ονόμασε «αποξένωση» και τη μείωσε σε ένα δημοφιλές φαινόμενο, μόνο όταν το κοινωνικό σύστημα που το δημιούργησε καταργήθηκε (Ζαχαροπούλου, 2014).

Στο έργο του, ο Weber προσπάθησε να χρησιμοποιήσει συγκεκριμένα μεθοδολογικά εργαλεία για να τονίσει τους μοναδικούς λόγους για την εμφάνιση του δυτικού καπιταλισμού. Ειδικά όσον αφορά την εργασία, επικεντρώνεται στον ρόλο που διαδραματίζουν οι προτεσταντικές θρησκευτικές ομάδες, οι οποίες επιβάλλουν συστηματικά έναν ασκητικό τρόπο ζωής μέσω ψυχολογικών κινήτρων, στα οποία η πειθαρχία και οι αδιάκοπες προσπάθειες άνοιξαν το δρόμο για την εμφάνιση του καπιταλισμού. Σύμφωνα με τους Γερμανούς, ο Καλβινισμός καλλιέργησε την ιδέα ότι ο Θεός έχει προκαθορίσει το μέλλον της ανθρωπότητας, η οποία οδήγησε στη γέννηση του προορισμού. Η έγκριση αυτού του δόγματος στις δυτικές ευρωπαϊκές κοινωνίες δημιούργησε μια νέα κοσμοθεωρία που απέρριψε αφενός τις αισθήσεις, τις πεποιθήσεις και τις δεισιδαιμονίες

και αφετερου ενίσχυσε την αίσθηση της απομόνωσης. Αυτή η ατομική ψυχολογική διαδικασία θα γίνει ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο θα διαμορφώσει την ψυχολογική δομή της προτεσταντικής χώρας. Ο Weber πίστευε ότι η ορθολογική κοινωνική οργάνωση των Προτεσταντών προήλθε από καλβινιστικές αξίες, οι οποίες είναι ευεργετικές για ολόκληρη την κοινωνία και υπηρετούν τη δόξα του Θεού. Ο Weber ανέφερε συγκεκριμένα πώς οι Βρετανοί Πουριτάνοι παρείχαν την πιο συνεπή βάση για την επαγγελματική σκέψη, η οποία βασίστηκε όχι μόνο στην εργασία και στον καταμερισμό της εργασίας της, αλλά και στην πιθανότητα κέρδους. Η δέσμευση στόχου για εργασία, η στέρηση κέρδους και πλούτου και, τέλος, ο περιορισμός κατανάλωσης σε μια ταπεινή και ηθική ζωή σηματοδοτεί τη σύνδεση μεταξύ της κοσμικής αποχής και της συγκεκριμένης οικονομικής συμπεριφοράς συνοψίζοντας το πνεύμα του καπιταλισμού (Ζαχαροπούλου, 2014).

Κεφάλαιο 2: Ανθρώπινο κεφάλαιο και ψυχολογία της εργασίας

Σύμφωνα με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (ΑΚ) η κατάρτιση και η εκπαίδευση λαμβάνονται για λόγους ευχαρίστησης και ικανοποίησης και για επενδυτικούς σκοπούς (Λαμπρόπουλος,2020).

Η ουσία της θεωρίας του ΑΚ είναι πως με την βοήθεια της εκπαίδευσης το άτομο εντάσσεται σε ένα εκπαιδευτικά πραγματικό ή μεταφορικό συστατικό όπου η απόδοση του εμφανίζεται μελλοντικά. Οι άνθρωποι προσδοκούν ένα μελλοντικό όφελος πραγματοποιώντας ουσιαστικά ανταλλαγή του κόστους της εκπαίδευσης τους (Λαμπρόπουλος,2020).

Η θεωρία του ΑΚ απαρτίζεται από 2 κυρίαρχες εκφάνσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική πολιτική και αποτελεί θεώρηση (Λαμπρόπουλος, 2020):

- Της ανθρώπινης συμπεριφοράς και
- Της οικονομικής ανάπτυξης.

Μελετώντας το ανθρώπινο κεφάλαιο φαίνεται ότι τα διαφορετικά εισοδήματα των εργαζομένων σχετίζονται με διαφορές που αφορούν την ποιότητα της παραγωγικότητας και της εργασίας (Λαμπρόπουλος,2020).

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των Adam Smith (1782) και Theodore Schultz (1961), οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση φαίνεται να αυξάνουν την παραγωγικότητα της εργασίας, με αποτέλεσμα ένα θετικό ποσοστό απόδοσης (Λαμπρόπουλος, 2020).

Κριτική έχει δεχθεί σε 2 σημεία η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου καθώς είναι μια προσέγγιση της ανάπτυξης και μεγέθυνσης της οικονομικής. Η συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να υπολογιστεί με ανάλυση του ποσοστού απόδοσης. Γενικά, η συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να υπολογιστεί με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο (Λαμπρόπουλος,2020)

Σύμφωνα με τον Λαμπρόπουλο (2020) η μικρο-οικονομική θεώρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου μπορεί να θεωρήσει την εκπαίδευση ως ένα είδος επένδυσης σε αυτό.

Πιο απλά επικεντρώνεται σε παραγωγικές δεξιότητες και ικανότητες οι οποίες είναι τοποθετημένες στα άτομα και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Αυτή η θεωρία έχει την δυνατότητα

να γίνει το πλαίσιο στο οποίο υπολογίζονται τα κόστη και τα πλεονεκτήματα της εκπαίδευσης. Αυτή η μέθοδος οδηγεί στην αξιολόγηση δεικτών αμοιβαίας εκπαίδευσης για άτομα και κοινωνία. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, η οποία αναμένεται να αποφέρει κέρδη σε άτομα και κοινωνία. Το άθροισμα των ατομικών παροχών μπορεί να δώσει τα αντίστοιχα οφέλη για ολόκληρη τη χώρα. Η απόδοση μετριέται από τη συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη και ανάπτυξη μιας χώρας, ιδίως από τη συμβολή της στην ταχύτητα της οικονομικής ανάπτυξης (Λαμπρόπουλος, 2020).

Το Ανθρώπινο Κεφάλαιο (ΑΚ) αποκτάται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εργασιακής εμπειρίας και το αποτελούν. Τις γνώσεις, τις ικανότητες, τις δεξιότητες, την υγεία και την διατροφή (Λαμπρόπουλος, 2020).

Το ΑΚ σε σύγκριση και σε αντίθεση με το φυσικό κεφάλαιο έχει τις παρακάτω διαφοροποιούς ιδιότητες. Δεν μεταβιβάζεται, δεν κληροδοτείται και αφορά το κάθε άτομο που το διαθέτει (Λαμπρόπουλος, 2020) :

Παρακάτω αναγράφονται τα μη αγοραία οφέλη της εκπαίδευσης και εξωτερικότητες. Υπάρχει πιο μεγάλη ισότητα και δικαιοσύνη στην εισοδηματική κατανομή, ανάπτυξη της τεχνολογία και των νέων εφευρέσεων που παρέχονται στους πολίτες, διαγενεολογικά οφέλη, βελτίωση υγείας και ευημερίας, ανάπτυξη του να υπάρχει συνείδηση στην οικολογία, προώθηση της κοινωνικής συνοχής, αντιμετώπιση του μεγάλου αριθμού του πληθυσμού που αυξάνεται συνέχεια, βελτίωση των σχέσεων μεταξύ συζύγων, ανάπτυξη της συνείδησης του καταναλωτή, αύξηση της τάσης για αποταμίευση, ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος, ανάπτυξη της ατομικής ευθύνης, αύξηση αποτελεσματικότητας στον τομέα της αναζήτησης και εύρεσης εργασίας και συμβολή της εκπαίδευσης σε ποικίλους τομείς της ζωής (εξωτερικότητες). (Λαμπρόπουλος, 2020):

Κεφάλαιο 3: Πανδημίες και η επίδρασή τους στην κοινωνία

3.1. Ιστορική αναδρομή

Η πανώλη του Ιουστινιανού (543 μ.Χ.)

Η ηγεμονία του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ιουστινιανού Α' επλήγη σημαντικά από ένα ξέσπασμα βουβωνικής πανώλης. Η επιδημία, που έμεινε στην ιστορία ως η «Πανώλη του Ιουστινιανού» ξεκίνησε το 543 π.Χ. υπολογίζεται ότι ευθύνεται για τον θάνατο 30 έως και 50 εκατομμυρίων ανθρώπων, κοντά στο 50% του πληθυσμού της Γης κατά εκείνη την εποχή. Όπως και σήμερα με τον κορονοϊό, η πανδημία της πανώλης επί Ιουστινιανού ζημίωσε σημαντικά το εμπόριο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ενώ έδωσε τη δυνατότητα σε άλλους πολιτισμούς να επανακτήσουν Βυζαντινές περιοχές στη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και σε τμήματα της Ασίας (Kumar, 2020).

Μαύρος Θάνατος (1348)

Ανάμεσα στο 1348 και το 1353 ξέσπασε μια από τις πλέον καταστροφικές πανδημίες στην παγκόσμια ιστορία. Πρόκειται για την πανώλη που πήρε τον τίτλο «Μαύρος Θάνατος», από την οποία έχασαν τις ζωές τους περίπου 25 εκατομμύρια άνθρωποι μόνο στην Ευρώπη. Μαζί με την Ασία, εκτιμάται ότι οι νεκροί ανήλθαν τελικά ανάμεσα σε 100 και 200 εκατομμύρια. Σύμφωνα με αναλυτές, ο πληθυσμός της Ευρώπης χρειάστηκε περίπου 200 χρόνια για να επανέλθει σε επίπεδα προ της μαύρης πανώλης. Στον «Μαύρο Θάνατο» αποδίδεται και το «χτύπημα» που δέχθηκε ο εργασιακός τομέας καθώς λόγω των τεράστιων απωλειών προέκυψαν πολλές θέσεις εργασίας, με καλές απολαβές. Κατά το ξέσπασμα της μαύρης πανώλης καταγράφηκαν αιματηρά πογκρόμ σε βάρος μειονοτήτων όπως οι Εβραίοι και οι Ρομά (Lentz & Colt, 2020).

Η φονική ευλογιά (15ος – 17ος αιώνας)

Η ευλογιά άρχισε να κάνει την εμφάνισή της στην Ευρώπη κατά τον Μεσαίωνα, όμως εδραιώθηκε όταν αυξήθηκε ο πληθυσμός κατά την εποχή των Σταυροφοριών. Από ιστορικά στοιχεία προκύπτει ότι τον 15ο αιώνα το ποσοστό θνησιμότητας έφτανε το 30%. Κατά τον 15ο έως τον 17ο αιώνα πέθαναν περίπου 20 εκατομμύρια άνθρωποι στο «Νέο Κόσμο» της αμερικανικής ηπείρου (περίπου το 90% του πληθυσμού), με τους Ευρωπαίους να βρίσκουν ευκαιρία το γεγονός για να προχωρήσουν σε αποικισμούς και κατακτήσεις. Στην Ευρώπη παρέμεινε η κύρια αιτία θανάτου και τον 18ο αιώνα, σκοτώνοντας κατ' εκτίμηση 400.000 Ευρωπαίους τον χρόνο. Είναι ενδεικτικό ότι το 10% των βρεφών στη Σουηδία πέθαιναν από ευλογιά ετησίως (Kumar, 2020).

Χολέρα (1817 – 1823)

Η πρώτη πανδημία χολέρας ξεκίνησε από τον Ινδία και εξαπλώθηκε σε πολλές γειτονικές περιοχές. Ήταν η πρώτη από τις επτά μεγάλες πανδημίες χολέρας που μέχρι σήμερα έχουν στερήσει τις ζωές σε εκατομμύρια ανθρώπους. Σύμφωνα με το Business Insider, ο Τζον Σνόου, ένας Βρετανός ιατρός, το 1854 κατάφερε να απομονώσει την πηγή (της χολέρας) σε μια αντλία νερού στο Σόχο του Λονδίνου. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει χαρακτηρίσει τη χολέρα ως την «ξεχασμένη πανδημία», τονίζοντας ότι το έβδομο ξέσπασμα, το 1961, συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Ως αιτία της χολέρας αποδίδεται η κατανάλωση τροφής ή νερού με συγκεκριμένα βακτήρια και συμβαίνει περισσότερο τις μη αναπτυγμένες χώρες (Lentz & Colt, 2020).

Η Ισπανική Γρίπη (1918)

Η ισπανική γρίπη του 1918 σκότωσε περίπου 50-100 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως και αναφέρεται εύστοχα ως «η μητέρα όλων των πανδημιών». Ο ιός της Ισπανικής Γρίπης αποτελεί τον ιό H1N1 και εμφανίστηκε προς το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι Αρχές δημόσιας υγείας δεν γνώριζαν πώς να αντιμετωπίσουν τις πανδημίες καθώς δεν είχαν κανένα πρωτόκολλο τότε για να αντιδράσουν ανάλογα και γι' αυτόν τον λόγο οι απώλειες ζώων ήταν τεράστιες. Τα πρώτα κρούσματα της Ισπανικής Γρίπης καταγράφηκαν στη Γαλλία τον Απρίλιο του 1918, ενώ ακολούθησαν περιστατικά σε Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία, ΗΠΑ και στη Γερμανία με την πανδημία να φτάνει στην Ινδία τον Ιούνιο του ίδιου έτους, τον Ιούλιο στη Νέα Ζηλανδία και τον Αύγουστο στη Νότιο Αφρική (Kumar, 2020).

Η γρίπη του Χονγκ Κονγκ (1968)

Η γρίπη του Χονγκ Κονγκ «χτύπησε» χωρίς προειδοποίηση πριν από 50 χρόνια και στοίχισε πάνω από ένα εκατομμύριο ζωές παγκοσμίως. Γνωστό επίσημα ως H3N2, το στέλεχος της γρίπης ήταν εξαιρετικά μεταδοτικό και άφησε τις κλινικές στην πόλη του Χονγκ Κονγκ γεμάτες, με 500.000 άτομα μολυσμένα, πριν εξαπλωθεί σταθερά μέσω της Ασίας, της Αυστραλίας, της Αφρικής, της Νότιας Αμερικής, της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

Θεωρείται η πρώτη πανδημία της σύγχρονης εποχής. Οι συνθήκες μετάδοσης της οποίας επιδεινώνονται από τον αυξανόμενο αριθμό αεροπορικών μετακινήσεων προκαλώντας παγκόσμια κινητοποίηση, μέσα από τον συντονισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Αυτή η πανδημία αναδείξε για πρώτη φορά την ανάγκη και τη σημασία της δημιουργίας εμβολίων κατά των επικίνδυνων ιών. Αποτελεσματικά εμβόλια κατά της γρίπης του Χονγκ Κονγκ είναι διαθέσιμα από τον Νοέμβριο 1969 (Kumar, 2020).

3.2 Κορονοϊός: Η σύγχρονη πανδημία

Τον Δεκέμβριο του 2019, ένας νέος κορονοϊός (2019-nCoV) απομονώθηκε για πρώτη φορά από τρεις ασθενείς με οξεία πνευμονία που σχετίζεται με την οξεία αναπνευστική νόσο στο Wuhan της Κίνας. Η γενετική ανάλυση έδειξε ότι σχετίζεται στενά με γενετικά συσσωματώματα στο γένος SARS-CoV και Betacoronavirus και δημιούργησε μια ξεχωριστή σχέση με δύο στελέχη SARS προερχόμενα από ρόπαλα στο οικογενειακό δέντρο Β του υπογονιδίου του Sarbecovirus. Η πηγή του ιού είναι ασαφής. Μια πρόσφατη μελέτη επιβεβαίωσε ότι το ένζυμο μετατροπής της αγγειοτενσίνης εξωμεμβρανικής πεπτιδάσης 2 (ACE 2) είναι ο υποδοχέας του 2019-nCoV για είσοδο σε ανθρώπινα κύτταρα όπως και με το SARS-CoV. Αρχικά απομονώθηκε ο ιός σε ένα δείγμα υγρού βρογχοκυψελιδικής πλύσης. Επίσης και σε δείγματα αίματος εντοπίστηκε ιικό RNA. Μέχρι στιγμής, δεν είναι ακόμη σαφές εάν ο ιός απεκκρίνεται στα κόπρανα ή στα ούρα (Kumar, 2020).

Εικόνα 1. Πηγή: <https://e-child.gr/>

Σε μια αναφορά ενός οικογενειακού συμπλέγματος που περιλαμβάνει έξι περιπτώσεις, το RT-PCR ήταν αρνητικό στα δείγματα ούρων και κοπράνων. Συλλέγονται στοιχεία για τα επιδημιολογικά και κλινικά χαρακτηριστικά της λοίμωξης που προκαλείται από το 2019-nCoV. Το Κέντρο

Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων της Κίνας υπολογίζει ότι η περίοδος επώασης κυμαίνεται μεταξύ τριών και επτά ημερών, με εύρος έως 14 ημερών. Ωστόσο, αυτές οι εκτιμήσεις εξακολουθούν να είναι αβέβαιες και αναμένεται να ενημερωθούν καθώς διατίθενται περισσότερες πληροφορίες. Όπως δείχνει μια πρώτη μελέτη που αφορά τα κλινικά χαρακτηριστικά της λοίμωξης, πάνω από τους 41 νοσηλευόμενους ασθενείς παρουσίασαν πυρετό, βήχα και μυαλγία ή κόπωση. Η διάρροια δεν ήταν συνηθισμένο σύμπτωμα. Πάνω από τους μισούς ασθενείς εμφάνισαν δύσπνοια μετά από οκτώ ημέρες από την έναρξη των συμπτωμάτων και 13 (32%) εισήχθησαν σε μονάδα εντατικής θεραπείας (ΜΕΘ). Κρίθηκε απαραίτητος σε τέσσερις (10%) ασθενείς ο επεμβατικός μηχανικός αερισμός και σε δύο (5%) η οξυγόνωση εξωσωματικής μεμβράνης (ECMO). Μέσω τομογραφίας θώρακος εντοπίστηκαν σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις διμερείς ανωμαλίες, όπως αλλοιώσεις τύπου θαμπής υάλου και υποτομακές περιοχές ενοποίησης στις πιο ήπιες περιπτώσεις, και λοβιακή και υπό τμηματική ενοποίηση σε περιπτώσεις που γίνονται δεκτές σε ΜΕΘ (Francis, 2020).

Μέχρι στιγμής, σύμφωνα με την έκθεση του ΠΟΥ στις 27ης Ιανουαρίου 2020 για την κατάσταση, μεταξύ των περιπτώσεων που επιβεβαιώθηκαν από το εργαστήριο, το 17% κατατάσσεται ως σοβαρό. Στην ίδια έκθεση, η Κίνα ήρθε αντιμέτωπη με 80 θανάτους. Τα αναφερόμενα ποσοστά περιστατικών θνησιμότητας κυμαίνονται από 4% στη δήλωση της επιτροπής έκτακτης ανάγκης της ΠΟΥ και το 15% στη δημοσίευση μιας μικρής σειράς περιπτώσεων νοσοκομειακών ασθενών. Μια πιο πρόσφατη μελέτη 99 περιπτώσεων που νοσηλεύτηκαν μεταξύ 1 Ιανουαρίου και 20 Ιανουαρίου, ανέφερε ότι από τις 25 Ιανουαρίου το 31% πήραν εξιτήριο, το 11% είχε πεθάνει και το 58% εξακολουθούσαν να νοσηλεύονται με άγνωστη πορεία (Kumar, 2020).

Η νόσος του κορονοϊού (COVID-19) είναι μια μολυσματική ασθένεια που προκαλείται από έναν πρόσφατα ανακαλυφθέντα κορονοϊό. Τα περισσότερα άτομα που έχουν μολυνθεί με τον ιό COVID-19 θα εμφανίσουν ήπια έως μέτρια αναπνευστική νόσο και θα αναρρώσουν χωρίς να απαιτείται ειδική θεραπεία. Οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με υποκείμενα ιατρικά προβλήματα όπως καρδιαγγειακές παθήσεις, διαβήτης, χρόνια αναπνευστική νόσος και καρκίνος είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν σοβαρές ασθένειες (Francis, 2020).

Εικόνα 2. Πηγή: <https://www.eesc.europa.eu/el/news-media/presentations/covid-19>

Η καλύτερη μέθοδος για την πρόληψη και την επιβράδυνση της εξάπλωσης της νόσου είναι να κατανοηθεί πλήρως ο ιός COVID-19, τις ασθένειες που προκαλεί και πώς εξαπλώνεται. Όταν ένα άτομο που έχει μολυνθεί από τον ιό βήχει ή φτερνίζεται, ο ιός COVID-19 εξαπλώνεται κυρίως μέσω σταγονιδίων σιέλου ή ρινικών εκκρίσεων (Francis, 2020).

Ο COVID-19 επηρεάζει διαφορετικά τον οργανισμό κάθε ανθρώπου. Τα περισσότερα άτομα που έχουν εκτεθεί στον ιό θα αναπτύξουν ήπια έως μέτρια ασθένεια και θα αναρρώσουν χωρίς νοσηλεία (Francis, 2020).

Τα πιο κοινά συμπτώματα είναι πυρετός, ξηρός βήχας και κούραση. Συμπτώματα που εμφανίζονται λιγότερο συχνά είναι ο πονόλαιμος, διάρροια, πονοκέφαλος, απώλεια γεύσης ή απώλεια όσφρησης, πόνοι και εξανθήματα. Τα σοβαρά συμπτώματα είναι δυσκολία στην αναπνοή ή δύσπνοια, πόνος στο στήθος ή πίεση και απώλεια λόγου ή κίνησης (Francis, 2020).

Όταν κάποιος έχει μολυνθεί με τον ιό για να εμφανιστούν τα συμπτώματα, χρειάζονται κατά μέσο όρο 5-6 ημέρες, ωστόσο μπορεί να χρειαστούν έως και 14 ημέρες.

Έχουν επιβεβαιωθεί παγκοσμίως πάνω από 3,41 εκατομμύρια περιπτώσεις και πάνω από 224.100 άτομα είναι γνωστό ότι έχουν πεθάνει. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει κηρύξει μια

επιδημία της νόσου και έχει εξαπλωθεί σε περισσότερες από 190 χώρες σε όλο τον κόσμο. (ft.com, 2021).

Στις αρχές Μαρτίου, η Ευρώπη έγινε το κέντρο της πανδημίας της νόσου και η ασθένεια εξαπλώθηκε ραγδαία σε ολόκληρη την αφρικανική ήπειρο. Μετά την Κίνα, η Ιταλία είναι η χώρα που επλήγη περισσότερο από το COVID-19. Μετά από αρκετές εβδομάδες σοβαρής απομόνωσης, η Ιταλία άλλαξε την πορεία της και ο αριθμός των θανάτων άρχισε να μειώνεται. Αυτό ισχύει σε πολλές άλλες Δυτικές χώρες, και στην Αυστραλία, με το πρώιμο lockdown να έχει κάνει τον καθημερινό αριθμό θανάτων να μην φτάσει ποτέ διψήφια ψηφία. (Lentz and Colt, 2020).

Ωστόσο, σε πολλά μέρη εξακολουθούν να παρατηρούνται επιταχυνόμενοι αριθμοί θανάτου. Κυρίως μεταξύ αυτών είναι χώρες αναπτυσσόμενων χωρών όπως η Βραζιλία, η Ρωσία και η Ινδία, όπου οι καθημερινές θάνατοι βρίσκονται σε ανοδική τάση (Narain, 2020).

Κεφάλαιο 4: Κοινωνικές επιπτώσεις του κορονοϊού

4.1 Επιδράσεις στην εργασία

Τα προβλήματα ψυχικής υγείας επηρεάζουν τη λειτουργία και την ικανότητα εργασίας με πολλούς τρόπους. Ανάλογα με την ηλικία έναρξης της ψυχικής ασθένειας, η ικανότητα ενός ατόμου να εργάζεται μπορεί να μειωθεί σημαντικά. Η ψυχική ασθένεια είναι συνήθως μία από τις τρεις κύριες αιτίες αναπηρίας, εκτός από τις καρδιαγγειακές παθήσεις και τη μυοσκελετική νόσο. Για παράδειγμα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι διαταραχές της ψυχικής υγείας είναι ένας σημαντικός λόγος για τη λήψη συντάξεων αναπηρίας (Harnois & Gabriel, 2000).

Η αναπηρία επηρεάζει όχι μόνο άτομα, αλλά και ολόκληρες κοινότητες. Ο αποκλεισμός ατόμων με αναπηρία από τη θετική ισότητα της κοινοτικής ζωής θα προκαλέσει μεγάλες απώλειες στην κοινωνία. Αυτός ο αποκλεισμός συνήθως οδηγεί σε μειωμένη παραγωγικότητα και απώλεια ανθρώπινων πόρων. Τα Ηνωμένα Έθνη εκτιμούν ότι το 25% του παγκόσμιου πληθυσμού επηρεάζεται δυσμενώς από τέτοιες αδυναμίες με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Το κόστος αναπηρίας αποτελείται από τρία μέρη όπου είναι το άμεσο κόστος κοινωνικών υπηρεσιών και θεραπείας, συμπεριλαμβανομένων των παροχών, των εξόδων ταξιδιού και απόκτησης, των πιθανών φαρμάκων κ.λπ., το έμμεσο κόστος για όσους δεν επηρεάζονται άμεσα (φροντιστές) και τέλος το κόστος ευκαιρίας του χαμένου εισοδήματος λόγω αναπηρίας (Harnois & Gabriel, 2000).

Για παράδειγμα, μετά την ανάλυση των δεδομένων από μια έρευνα στην Τανζανία, διαπιστώνεται ότι η μέση κατανάλωση νοικοκυριών με αναπηρία είναι μικρότερη από το 60% της μέσης κατανάλωσης ενός νοικοκυριού. Αυτό οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η αναπηρία είναι μια κρυφή πτυχή της φτώχειας στην Αφρική. Τα άτομα με αναπηρίες, ειδικά εκείνα με ψυχικές αναπηρίες, αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια στις ίσες ευκαιρίες, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων κοινωνικού αποκλεισμού στο περιβάλλον, της πρόσβασης σε ευκαιρίες, νόμων, συστημάτων και θεσμών (Harnois & Gabriel, 2000).

Για τα άτομα με ψυχικές ασθένειες, η κοινωνική απόρριψη είναι συνήθως το πιο δύσκολο εμπόδιο που πρέπει να ξεπεραστεί, συνήθως σχετίζεται με ντροπή, φόβο και απόρριψη. Προφανώς, οι ψυχικές ασθένειες επιβαρύνουν σοβαρά τον ανθρώπινο πόνο, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τον ψυχικό στιγματισμό των ασθενών και των οικογενειών τους και έχουν οικονομικές απώλειες. Δυστυχώς, λόγω της γήρανσης του παγκόσμιου πληθυσμού και της πίεσης από κοινωνικά προβλήματα και αναταραχές (συμπεριλαμβανομένης της βίας, των συγκρούσεων και των φυσικών καταστροφών), το πρόβλημα μπορεί να χειροτερέψει με την πάροδο του χρόνου (Harnois & Gabriel, 2000).

Ο χώρος εργασίας είναι ένα από τα βασικά περιβάλλοντα που επηρεάζουν την ψυχική υγεία. Η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων και η κατανόηση του ρόλου της εργασίας στην προώθηση ή την πρόληψη της ψυχικής υγείας και των θολών-ψυχικών ασθενειών βελτιώνεται συνεχώς. Αν και είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί ο αντίκτυπος της εργασίας με βάση την προσωπική ταυτότητα, την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική αναγνώριση, οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες ψυχικής υγείας συμφωνούν ότι το εργασιακό περιβάλλον μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία των ανθρώπων (Harnois & Gabriel, 2000).

Η απασχόληση παρέχει πέντε τύπους ψυχολογικών εμπειριών που προωθούν την ψυχική υγεία όπου είναι η χρονική δομή (η έλλειψη χρονικής δομής μπορεί να είναι το κύριο ψυχολογικό βάρος), η κοινωνική αλληλεπίδραση, οι συλλογικές προσπάθειες και οι στόχοι (η απασχόληση παρέχει ένα περιβάλλον για κοινωνία εκτός της οικογένειας), η κοινωνική αναγνώριση (η απασχόληση είναι ένα σημαντικό στοιχείο για τον αυτοπροσδιορισμό) και τέλος οι τακτικές δραστηριότητες (οργάνωση της καθημερινής ζωής) (Harnois & Gabriel, 2000).

Πλέον, πολλές μεγάλες εταιρείες συνειδητοποιούν ότι η παραγωγικότητα των υπαλλήλων τους σχετίζεται στενά με την υγεία και την ευημερία τους. Ωστόσο, παραδοσιακά, οι άνθρωποι δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στη σωματική παρά στην ψυχική υγεία και ευεξία. Διάφοροι παράγοντες στο χώρο εργασίας μπορούν να προωθήσουν την ψυχοκοινωνική ευημερία και την ψυχική υγεία των εργαζομένων. Από αυτήν την άποψη, ιδιαίτερα σημαντική είναι η ικανότητα συμμετοχής στον

σχεδιασμό και την εκτέλεση δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων στο χώρο εργασίας (για παράδειγμα, η ικανότητα λήψης αποφάσεων και δράσεων με επιλεκτικό τρόπο και η πρόβλεψη των συνεπειών των ενεργειών κάποιου). Ένα σχετικό χαρακτηριστικό είναι ο βαθμός στον οποίο το περιβάλλον ενθαρρύνει ή αναστέλλει τη χρήση ή την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Η προσωπική ασφάλεια, οι διαπροσωπικές ευκαιρίες και η εύλογη αποζημίωση είναι επίσης σημαντικά (Harnois & Gabriel, 2000).

Η έννοια της ψυχικής υγείας στην εργασία τείνει να εστιάζει στο άτομο παρά στον οργανισμό. Ωστόσο, η περιεκτική πολιτική για την ψυχική υγεία στην εργασία περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ανθρώπινης ψυχικής υγείας. Η προώθηση της καλής ψυχικής υγείας στην εργασία είναι καλή για το άτομο και το σώμα, το οποίο αντικατοπτρίζεται στην αίσθηση της παρουσίας, της ευημερίας και της παραγωγικότητας. Ο συνεχής ρυθμός αλλαγής επηρεάζει όλες τις εταιρείες σήμερα, γεγονός που εμπνέει όλο και περισσότερο τους εργοδότες για την επίλυση προβλημάτων υγείας των εργαζομένων. Επιπλέον, επηρεάζει τους υπαλλήλους, μερικοί από τους οποίους δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις αλλαγές και χρειάζονται υποστήριξη για να αποφύγουν τις χαμηλές επιδόσεις και τις απουσίες (Harnois & Gabriel, 2000).

Η παγκόσμια αγορά αναγκάζει τους οργανισμούς να αυξήσουν την αποδοτικότητα, η οποία με τη σειρά της ενθαρρύνει τους εργοδότες να βρουν τρόπους για να βελτιώσουν την απόδοση των εργαζομένων και να αποφύγουν τις απώλειες που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια. Το εργασιακό άγχος μπορεί να οριστεί ως η επιβλαβής σωματική και συναισθηματική αντίδραση που προκύπτει όταν οι ανάγκες εργασίας δεν ταιριάζουν με τις ικανότητες, τους πόρους ή τις ανάγκες των εργαζομένων. Η πίεση εργασίας μπορεί να προκαλέσει σωματική δυσφορία και μπορεί να αυξήσει την επίπτωση τραυματισμών και ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία. Μερικές πιθανές αιτίες του εργασιακού άγχους είναι η υπερβολική εργασία, η έλλειψη σαφών οδηγιών, οι μη ρεαλιστικές προθεσμίες, η αδυναμία λήψης αποφάσεων, η μη ασφαλής εργασία, οι ξεχωριστές συνθήκες εργασίας, η ανεπαρκής επίβλεψη και οι ρυθμίσεις γονικής μέριμνας (Harnois & Gabriel, 2000).

Αν και η σεξουαλική παρενόχληση και οι διακρίσεις συνήθως εξαιρούνται από τον κατάλογο των παραδοσιακών στρεσογόνων καταστάσεων, θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε οποιαδήποτε αντιπροσωπευτική ανάλυση των αιτίων του στρες στο χώρο εργασίας. Η σεξουαλική παρενόχληση είναι μια πηγή άγχους για τις γυναίκες στο χώρο εργασίας. Οι διακρίσεις στον χώρο εργασίας είναι ο ισχυρότερος παράγοντας επηρεασμού της υγείας των μειονοτήτων (συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής ασθένειας), παρά μια παραδοσιακή πηγή επαγγελματικού στρες. Μερικές από τις πολλές επιπτώσεις του στρες περιλαμβάνουν πολλές σωματικές ασθένειες και προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως η κατάθλιψη και τα αυξανόμενα ποσοστά αυτοκτονίας (Harnois & Gabriel, 2000).

Υπάρχει αυξανόμενη παγκόσμια προσοχή στον αντίκτυπο του εργασιακού άγχους, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που σχετίζονται με το φύλο, την εθνικότητα, τη σεξουαλική παρενόχληση, τη βία και την γενικότερη παρενόχληση στην εργασία, την οικογένεια και την υποαπασχόληση. Το εργασιακό άγχος είναι ένα από τα πιο συνηθισμένα προβλήματα υγείας που σχετίζονται με την εργασία στις χώρες της ΕΕ. Μια έρευνα για τις συνθήκες εργασίας διαπίστωσε ότι το 28% των εργαζομένων ανέφερε ότι εργάζονται υπό πίεση (Harnois & Gabriel, 2000).

Στην Ιαπωνία, το ποσοστό των εργαζομένων που εξέφρασαν σοβαρές παρενοχλήσεις ή πιέσεις για την εργασία και τη ζωή τους αυξήθηκε από 53% το 1978 σε 63% το 1993. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι άνθρωποι ανησυχούν όλο και περισσότερο για τις επιπτώσεις του στρες στην υγεία. Για παράδειγμα, στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας που υφίστανται ταχεία εκβιομηχάνιση και ο κίνδυνος ασθενειών και ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία έχει αυξηθεί. Στις περισσότερες χώρες, δεν υπάρχουν ειδικοί νόμοι για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εργασιακής πίεσης. Οι περισσότερες χώρες διαθέτουν τουλάχιστον ελάχιστα πρότυπα ασφάλειας και υγείας στην εργασία. Αυτά τα πρότυπα συχνά εστιάζουν στις φυσικές πτυχές του χώρου εργασίας χωρίς να περιλαμβάνουν ρητά τις ψυχολογικές και / ή ψυχικές πτυχές των συνθηκών εργασίας. Σημαντικές εξαιρέσεις περιλαμβάνει τόσο η Ολλανδία όσο και οι σκανδιναβικές χώρες (Harnois & Gabriel, 2000).

Οι συνέπειες των προβλημάτων ψυχικής υγείας στο χώρο εργασίας περιλαμβάνουν την αύξηση του συνολικού αριθμού αναρρωτικής άδειας, ιδιαίτερα των συχνών βραχυπρόθεσμων απουσιών, την κακή υγεία (κατάθλιψη, άγχος, εξάντληση), την φυσική κατάσταση (υπέρταση, καρδιακές παθήσεις, έλκη, άνοια, εξάνθημα, κεφαλαλγία, πόνος στον αυχένα και την πλάτη, χαμηλή αντίσταση στη μόλυνση), την εργασιακή απόδοση, την μείωση της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας, την αύξηση του ποσοστού σφαλμάτων, τον αυξανόμενο αριθμό ατυχημάτων, την κακή λήψη αποφάσεων, την επιδείνωση των σχεδίων εργασίας και των ελέγχων, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των εργαζομένων, την απώλεια κινήτρων και αφοσίωσης και την εξάντληση (Harnois & Gabriel, 2000).

Τα κύρια θέματα είναι η αντιμετώπιση της σημασίας της εργασίας για άτομα με ψυχικές ασθένειες, η συζήτηση διαφόρων επαγγελματικών στρατηγικών και σχεδίων για άτομα με ψυχικές ασθένειες και η μελέτη του ρόλου του χώρου εργασίας στην προώθηση ορθών πρακτικών ψυχικής υγείας. Αναπόσπαστο μέρος αυτών των θεμάτων είναι ο εντοπισμός καλών πρακτικών για εργοδότες, οργανισμούς και ειδικούς επαγγελματικής αποκατάστασης. Προφανώς, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που σχετίζονται με τη σημασία της επίλυσης της εργασίας για άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, και τον καθορισμό αποτελεσματικών πρακτικών για την ενθάρρυνση της απασχόλησης, της επαναπασχόλησης και της διατήρησης (Harnois & Gabriel, 2000).

Τα συστήματα κοινωνικής υποστήριξης, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας και οι εργοδότες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο να βοηθούν τα άτομα να κάνουν επιλογές, να μάθουν να αντιμετωπίζουν καταστάσεις που μπορεί να προκαλέσουν αναπηρία και να αποφύγουν τη μακροχρόνια νοσηλεία. Ο απώτερος στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα στα άτομα να αποκτήσουν ή / και να επιστρέψουν σε κερδοφόρες δραστηριότητες, όπως η ουσιαστική εργασία. Στις περισσότερες χώρες, η ικανοποιητική εργασία εξακολουθεί να είναι ένας από τους στόχους που επιδιώκει ο πληθυσμός. Οι εργοδότες, οι εργαζόμενοι και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις αρχίζουν να συνειδητοποιούν ότι για αυτόν τον πληθυσμό, τα ζητήματα ψυχικής υγείας είναι η πιο σημαντική αιτία αναπηρίας που προκαλεί το παγκόσμιο βάρος των ασθενειών, που δεν

προκαλείται από μόλυνση, AIDS, καρκίνο και προσωπικά ατυχήματα. Ο αντίκτυπος των ζητημάτων ψυχικής υγείας στην απουσία, την παραγωγικότητα και την ικανοποίηση από την εργασία μόλις αρχίζει να διαμορφώνεται (Harnois & Gabriel, 2000).

Δεδομένης της σημασίας της εργασίας και της προόδου που σημειώθηκε στην πρόληψη, τη θεραπεία και την αποκατάσταση προβλημάτων ψυχικής υγείας, είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν όλες οι πτυχές της ψυχικής υγείας των εργαζομένων. Για τον ίδιο λόγο, η αναπηρία που σχετίζεται με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας δεν μπορεί πλέον να αποτελεί δικαιολογία για την απόρριψη εκείνων που τους παρουσιάζεται μια εύλογη ευκαιρία να αποκτήσουν ανταγωνιστική απασχόληση (Harnois & Gabriel, 2000).

Η βρετανική εταιρεία Crosby Textor πραγματοποίησε έρευνα σε όλο τον κόσμο τον περασμένο μήνα. Στην Ινδία για παράδειγμα, οι ανησυχίες σχετικά με την ανεργία είναι υψηλότερες, καθώς το 86% των ερωτηθέντων ανησυχούν για την απώλεια θέσεων εργασίας και επιβίωσης μετά τη λήξη του Covid-19. Αντιθέτως, αυτός ο φόβος είναι μόνο 31% στο Ηνωμένο Βασίλειο, 33% στην Αυστραλία και 41% στις Ηνωμένες Πολιτείες με το Χονγκ Κονγκ να έχει αρκετά υψηλό ποσοστό στο 71% (Goyal, 2020).

Ο σημερινός πληθυσμός της Ινδίας είναι περίπου 138 εκατομμύρια. Μεταξύ αυτών, περίπου το 75% ή περίπου 100+ εκατομμύρια είναι σε ηλικία εργασίας, συνήθως εκτιμάται ότι είναι άνω των 15 ετών. Δεδομένου ότι ο γενικός ορισμός της απασχόλησης περιλαμβάνει οποιαδήποτε μορφή αμειβόμενης εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των επίσημων ή ανεπίσημων μισθών, των ημερήσιων μισθών ή της αυτοαπασχόλησης, τον Φεβρουάριο του 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία της CMIE, η πανδημία του κορονοϊού και ο εθνικός αποκλεισμός αποτελούσε πρόβλημα για 40,4 εκατομμύρια Ινδούς. Η CMIE εκτιμά ότι το 27,7% του πληθυσμού που είναι σε ηλικία εργασίας (103 εκατομμύρια σύμφωνα με την έκθεση) απασχολήθηκε αμέσως μετά την έναρξη του lockdown. Ως εκ τούτου, σε δύο εβδομάδες, ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε από 40,4 εκατομμύρια σε 28,5 εκατομμύρια, μείωση κατά 11,9 εκατομμύρια. Βασικά, αυτό σημαίνει ότι περίπου 12 εκατομμύρια Ινδοί ήταν άνεργοι τις δύο πρώτες εβδομάδες του lockdown. Εάν 8 εκατομμύρια από αυτούς είναι οι μοναδικοί εργαζόμενοι της οικογένειας, τότε το ένα τρίτο των

25 εκατομμυρίων νοικοκυριών της χώρας (στοιχεία GDI το 2011) αντιμετωπίζουν επί του παρόντος μια υπαρξιακή κρίση. Επιπλέον, υπάρχουν 3,4 εκατομμύρια άνθρωποι που ήταν άνεργοι πριν την εμφάνιση του ιού (Goyal, 2020).

Οι υπάλληλοι που εργάζονται από το σπίτι για τουλάχιστον ένα μέρος του χρόνου, συνεχώς αυξάνονται. Ουσιαστικά ο χρόνος που αφιερώνουν οι άνθρωποι στην εργασία ή τη διαδρομή προς την εργασία μειώνεται και η εξοικονόμηση χρόνου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για άλλες εργασίες και επαγγελματικούς προορισμούς. Μακροπρόθεσμα, η δυνατότητα τηλεργασίας εξαλείφει επίσης τους περιορισμούς διαβίωσης κοντά στο χώρο εργασίας, οι οποίοι μπορεί να οδηγήσουν σε αστική επέκταση. Αντίθετα, οι μεγάλες αποστάσεις μεταξύ της εργασίας και της τοποθεσίας του σπιτιού του εργαζόμενου μπορεί να δημιουργήσουν την ανάγκη στους υπαλλήλους να υποβάλουν αίτηση για τηλεργασία. Η πιο κοινή πτυχή του telecommuting είναι την ικανότητα εργασίας από το σπίτι (home telecommuting) (Baltina & Vitola, 2014).

Επί του παρόντος, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες είναι η προσαρμογή στις κοινωνικές, διοικητικές και τεχνολογικές αλλαγές που αντιμετωπίζουν. Για παράδειγμα, λόγω της αύξησης του αριθμού των γυναικών στο χώρο εργασίας και του αριθμού των εργαζομένων που θέλουν να εξισορροπήσουν την εργασία και τις προσωπικές ευθύνες, υπάρχει μια αυξανόμενη ζήτηση για πιο ευέλικτα προγράμματα εργασίας. Αυτό απαιτεί από τις εταιρείες να καινοτομούν, δηλαδή να αναπτύσσουν και να υιοθετούν νέες πρακτικές που δεν ήταν συνήθεις στο παρελθόν.

Με την τηλεργασία, οι εργαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εκτελούν ορισμένα ή όλα τα καθήκοντά τους στο σπίτι ή σε μια εναλλακτική για αυτούς θέση. Το Telecommuting, είναι μια ευέλικτη ρύθμιση εργασίας στην οποία οι εργαζόμενοι εκτελούν όλη ή το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας τους ξεχωριστά από τον εργοδότη και τον χώρο εργασίας των εργαζομένων.

Η τηλεργασία αναδείχθηκε τη δεκαετία του 1970. Εκείνη την εποχή ο όρος συνήθιζε να χρησιμοποιείται για εργασία έξω από το γραφείο, κυρίως χρησιμοποιώντας τηλεφωνική επικοινωνία αντί για χειρωνακτική εργασία. Τη δεκαετία του 1980 το ενδιαφέρον των ανθρώπων για τηλεπικοινωνίες άρχισε να αυξάνεται και ειδικότερα μεταξύ των εργαζομένων, των εργοδοτών, των κοινοτήτων και της βιομηχανίας τηλεπικοινωνιών. Μέχρι τη δεκαετία του 1990, η τηλεργασία είχε γίνει ένα από τα πιο εκτεταμένα θεμέλια των σχεδίων ευελιξίας και αναμενόταν να αλλάξει στα σχέδια ευελιξίας στο εγγύς μέλλον. Η τηλεργασία μπορεί να εμπνεύσει και να

προσελκύσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής ταυτόχρονα και έτσι μπορεί να θεωρηθεί τυπικά ως «υγιής». Ωστόσο, αυτό που αναρωτιούνται οι άνθρωποι σχετικά με τον αντίκτυπο της τηλεργασίας στην καριέρα των εργαζομένων είναι εάν η τηλεργασία είναι πραγματικά ωφέλιμη (Baltina & Vitola, 2014).

Ειδικότερα, υπάρχουν τρεις βασικοί τύποι τηλεργασίας: πλήρους απασχόλησης, μερικής απασχόλησης και η απομακρυσμένη απασχόληση. Ολοκληρωμένη τηλεργασία σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι μπορούν να εκτελούν και να ολοκληρώνουν όλες ή σχεδόν όλες τις εργασίες εκτός από τα παραδοσιακά γραφεία. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η τηλεργασία πλήρους απασχόλησης μπορεί να θεωρηθεί κατ'οίκον εργασία.

Στην μερική απασχόληση, οι εργαζόμενοι ολοκληρώνουν τα καθήκοντά τους εκτός υπηρεσίας σε κανονικό βαθμό αλλά όχι σε πλήρη εβδομάδα. Για παράδειγμα, ένας υπάλληλος μπορεί να εργάζεται μία εβδομάδα το μήνα ή μία ημέρα την εβδομάδα ανά μήνα, κάθε δύο εβδομάδες ή μερικές ημέρες του μήνα.

Ο τύπος απομακρυσμένης εργασίας μπορεί να προκύψει εάν υπάρχουν ιατρικά ζητήματα, άσχημες καιρικές συνθήκες ή μερικές φορές αυτού του είδους η τηλεργασία μπορεί να προκληθεί από την προετοιμασία ενός ειδικού έργου που χρειάζεται μεγάλη συγκέντρωση και απαιτεί μια ήρεμη ατμόσφαιρα για να επιτευχθεί (Baltina & Vitola, 2014).

Οργάνωση της τηλεργασίας: Τρεις βασικές παράμετροι για να λειτουργήσει ομαλά και αποτελεσματικά η σύγχρονη αυτή μέθοδος εργασίας είναι οι εξής. Η θεμελίωση καλών σχέσεων μεταξύ τηλεεργαζόμενου και επιβλέποντα. Η δημιουργία ενός άνετου και λειτουργικού χώρου εργασίας. Σωστός σχεδιασμός χρόνου και τρόπου εργασίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις του επαγγέλματος. Διαχείριση εργασίας βάσει προκαθορισμένων στόχων: Πρόκειται για μια ευρέως διαδεδομένη μέθοδο εργασίας κυρίως στο εξωτερικό. Αυτή η πτυχή του μάνατζμεντ συνιστά. Ανάλυση των επαγγελματικών καθηκόντων και υποχρεώσεων. Ορισμός των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν, Χρονικός προγραμματισμός και επιμέρους και συνολική ανασκόπηση και αξιολόγηση (Francis, 2020).

Με άλλα λόγια, οι εργαζόμενοι που εκτελούν εργασία απομακρυσμένα συνεργάζονται με τον διευθυντή για να καθορίσουν τους στόχους και τα χρονικά πλαίσια που καθορίζονται από τη φύση του επαγγέλματός τους. Αφού ολοκληρωθεί κάθε στόχος, ο διευθυντής θα πραγματοποιήσει

μερική επισκόπηση της εργασίας τους και θα ζητήσει αξιολόγηση του υπευθύνου. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι θα πρέπει να μην υπάρχει απόκλιση από τη δεδομένη ημερομηνία ολοκλήρωσης της εργασίας (Baltina & Vitola, 2014).

Οργάνωση εργασιών με βάση τις υποχρεώσεις: Αυτό το στάδιο περιλαμβάνει μια λεπτομερή ανάλυση των εργασιών. Ο στόχος και ο τρόπος επίτευξης της εργασίας πρέπει να καθοριστούν. Ο προγραμματισμός είναι επίσης μέρος αυτής της διαδικασίας (Francis, 2020).

Τμηματική αναθεώρηση: Σε αυτή την περίπτωση ο διευθυντής πρέπει να ορίσει το χρονικό σημείο για έγκριση και αξιολόγηση μαζί με τους εργαζόμενους που εργάζονται απομακρυσμένα. Σε αυτά τα χρονικά σημεία θα πρέπει να πραγματοποιείται και έλεγχος της διαδικασίας (Francis, 2020).

Οργάνωση του χώρου και της λειτουργίας: Ο κύριος υπεύθυνος αυτής της διαδικασίας είναι ο διαχειριστής. Ο διευθυντής πρέπει να ενημερώσει το απομακρυσμένο προσωπικό για τα διάφορα στάδια που θα αντιμετωπίσει και πώς να οργανωθεί το γραφείο του (μέσω τεχνικού ή μέσω νέων τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας, εύρεση μεθόδων επικοινωνίας). Θα πρέπει να υπολογιστεί η αποδοτικότητα και η παραγωγικότητα, και τελικά να δημιουργηθεί το κατάλληλο υπόβαθρο για τις τηλεπικοινωνίες στην εταιρεία (Francis, 2020).

Αυτο-αξιολόγηση των τηλεεργαζομένων: Οι τηλεεργαζόμενοι πρέπει σε τακτική βάση να πραγματοποιούν αυτοαξιολογήσεις. Δεν έχουν όλοι οι εργαζόμενοι τα χαρακτηριστικά ενός εργαζομένου που μπορεί να εργάζεται απομακρυσμένα. Οι τηλεεργαζόμενοι θα πρέπει να οργανώσουν το χώρο εργασίας τους και αργότερα και να καταλήξουν στο συμπέρασμα εάν η τηλεεργασία είναι ο κατάλληλος τρόπος εργασίας για την εκάστοτε περίπτωση. Επίσης πρέπει να διαπιστωθεί αν αυτά που σχεδιάστηκαν τηρούνται τόσο από την πλευρά του όσο και από την πλευρά της εταιρείας για να διευκολυνθεί το έργο του.

Η σωστή στρατηγική επικοινωνίας με τον διευθυντή και το γραφείο: Δεδομένου ότι δεν υπάρχει σταθερή πρόσωπο με πρόσωπο επαφή, ο διαχειριστής έχει την υποχρέωση να αποσαφηνίσει πλήρως τον στόχο, αλλά έχει επίσης και την ευθύνη να ενεργοποιήσει τα κατάλληλα κανάλια επικοινωνίας. Οι τηλεεργαζόμενοι πρέπει πάντα να έχουν πρόσβαση και να επικοινωνούν με τον υπεύθυνο. Αυτή η επικοινωνία δεν σχετίζεται μόνο με την ίδια την εργασία, αλλά και με το συνολικό εργασιακό περιβάλλον (για παράδειγμα, επικοινωνία με συναδέλφους, πληροφορίες

κ.λπ.). Υπάρχουν διάφορες τεχνολογίες επικοινωνίας, μερικές από τις οποίες είναι κλήσεις συνδιάσκεψης, οργάνωση σε ομάδες επικοινωνίας κ.λπ. (Baltina & Vitola, 2014).

Έξοδα - Δαπάνες: Από τη μία πλευρά, το κόστος πρέπει να υπολογιστεί για τον εξοπλισμό του γραφείου ή του τηλεπικοινωνιακού κέντρου (έπιπλα, μόντεμ, Η / Υ, εκτυπωτής, τηλέφωνο, συσκευή φαξ, τηλεφωνητής κ.λπ.). Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν τρέχουσες δαπάνες, όπως ενοίκιο χώρου, λογαριασμοί ηλεκτρικού ρεύματος, κόστος τηλεπικοινωνιών, υπηρεσίες μηχανημάτων και αναλώσιμα, όπως μελάνι, χαρτί, δισκέτες και άλλα απαιτούμενα πράγματα. (Francis, 2020).

Από θεωρητική άποψη, οι άνθρωποι έχουν συνειδητοποιήσει ότι η τηλεργασία έχει διεισδύσει σαφώς στην καθημερινότητά τους, ειδικά στην επαγγελματική καθημερινή ζωή. Η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτής της δια ζώσης εργασίας και της τηλεργασίας είναι σημαντική και είναι επίσης καθοριστικός παράγοντας για τον προσδιορισμό της ικανότητας του χώρου εργασίας. Οι πρώτοι μελετητές όπως ο Maslow (1954) πρότειναν ότι η κοινωνική αλληλεπίδραση και άλλες σημαντικές συνδέσεις στο χώρο εργασίας μπορούν να οδηγήσουν τους υπαλλήλους να αποκτήσουν άλλα κίνητρα και ανάγκες. Τότε, ο ίδιος και με τη συγκατάθεση άλλων ερευνητών, επεσήμανε ότι οι ευκαιρίες που προσφέρει η εργασία όχι μόνο βελτιώνουν τη δουλειά τους, αλλά και προάγουν την ευκολία και τον επαγγελματισμό. Αυτό το είδος καινοτομίας κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος τις τελευταίες δεκαετίες. Σύμφωνα με αυτές τις αναφορές, συνιστάται πάντα να αποθηκεύονται και να καταγράφονται όλες οι διαφορές μεταξύ της επικοινωνίας στο φυσικό χώρο εργασίας και της επικοινωνίας στους διαφορετικούς χώρους που αντιστοιχούν στο απομακρυσμένο γραφείο για να μπορεί να μελετηθεί το έργο στο σύνολό του (Baltina & Vitola, 2014).

Αρχικά, ο όρος της τεχνολογικής εξέλιξης είχε να κάνει με τις εφαρμοσμένες τέχνες, αλλά πλέον χρησιμοποιείται για να περιγράψει την πρόοδο και τις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω μας τεχνολογικά. Το πρώτο στάδιο τεχνολογικής προόδου είναι η ίδρυση των πρώιμων σύγχρονων τεχνολογιών, όπως η πληροφορική και η πυρηνική ενέργεια. Σταδιακά διαφορετικά πράγματα άρχισαν να εφευρίσκονται αλλά η κύρια εποχή της τεχνολογίας και της εφεύρεσης ήρθε τον 18ο αιώνα όταν ξεκίνησε η βιομηχανική επανάσταση και ξεκίνησαν οι μηχανές και οι διάφοροι τύποι ανάπτυξης και παραγωγής. Η βιομηχανική επανάσταση έλαβε χώρα στη Μεγάλη Βρετανία και πολλές από τις τεχνολογικές καινοτομίες ήταν βρετανικής καταγωγής. Μέχρι τα μέσα του 18ου

αιώνα, η Βρετανία ήταν το κορυφαίο εμπορικό έθνος του κόσμου, ελέγχοντας μια παγκόσμια εμπορική αυτοκρατορία με αποικίες στη Βόρεια Αμερική και την Αφρική και με κάποια πολιτική επιρροή στην ινδική ήπειρο. Η ανάπτυξη του εμπορίου και η άνοδος των επιχειρήσεων αποτέλεσαν μείζονα αίτια της Βιομηχανικής Επανάστασης. Στα μέσα του 20ου αιώνα, υπήρξε η πρόσβαση στο διαδίκτυο κάνοντας εύκολο για τους ανθρώπους να επικοινωνούν μεταξύ τους και να επιλύουν προβλήματα στις επιχειρήσεις τους μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (Skype, facebook) όπου υπάρχει ζωντανή ροή, δίνοντας λύση σε πολλά προβλήματα για τους επιχειρηματίες. Καθώς όλο και περισσότερες υπάρχουσες τεχνολογίες «στοιβάζονται» μεταξύ τους και εξελίσσονται σε κάτι μεγαλύτερο, τόσο οι καταναλωτές όσο και οι επιχειρήσεις μπορούν να περιμένουν περισσότερες ευκαιρίες με τη μελλοντική τεχνολογία στον εργασιακό χώρο. Η τεχνολογία θα είναι ταχύτερη, θα έχει τη δυνατότητα να επιτύχει περισσότερα και όλα θα γίνονται πιο εξορθολογισμένα ώστε να κατακτάται μια θέση εργασίας με ευκολότερο τρόπο. Με την εμβάθυνση στην τεχνολογία, όλο και περισσότερο επιδιώκεται ο συνδυασμός φυσικών και εικονικών εργασιακών κόσμων. Τα «έξυπνα» ηχεία, τα «έξυπνα» σπίτια και ακόμη και τα «έξυπνα» αυτοκίνητα είναι το τεχνολογικό κύμα για το μέλλον, και αυτό είναι μόνο η αρχή. Η διαρκής ενημέρωση είναι ωστόσο αυτή που βοηθά να μην χαθούν εργασιακές ευκαιρίες (Francis, 2020).

Η χρήση και εφαρμογή των ψηφιακών εργαλείων θα έχουν θετικό αντίκτυπο στις ευκαιρίες σταδιοδρομίας μέσω καλύτερης προσβασιμότητας για άτομα με ειδικές ανάγκες. Η τεχνολογία έχει σημαντικό ρόλο στη μεταρρύθμιση και την αναδημιουργία των πλατφορμών, επομένως η αλλαγή στο χώρο εργασίας είναι σίγουρο ότι συμβαίνει. Λόγω των αναδυόμενων τεχνολογιών που βελτιώνουν την προσβασιμότητα και τη χρηστικότητα, δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, επιτρέποντας έτσι στα άτομα με αναπηρίες να εργαστούν είτε πρόκειται για τον τομέα της εκπαίδευσης, της επιστήμης, του προγραμματισμού ή ακόμα και των δημιουργικών τεχνών. Διαπιστώνεται επίσης σε σχετική έρευνα ότι περίπου το 60 % όλων των επαγγελματιών έχει τουλάχιστον το 30 % των δραστηριοτήτων που είναι τεχνικά αυτοματοποιησιμες, με βάση τις επιδεικνυόμενες σήμερα τεχνολογίες. Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα επαγγέλματα θα πρέπει να εξελιχθούν, και όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα πρέπει να εργαστούν με την τεχνολογία.

Ενώ οι εξειδικευμένοι εργαζόμενοι πάνω στην τεχνολογία θα μπορέσουν να επιτύχουν περισσότερα όσον αφορά την παραγωγή και την παραγωγικότητα, οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης αντίστοιχα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν μισθολογικές διαφορές, εκτός αν η ζήτηση αυξάνεται περισσότερο από την προσφορά εργασίας. Με άλλα λόγια, η τεχνολογική εξέλιξη είναι πιθανό να μεταβάλει τη συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών, τουλάχιστον σε τέτοιο βαθμό, που θα απαιτήσουν σημαντικό επαναπροσδιορισμό της εργασίας και μετασχηματισμό των επιχειρηματικών διαδικασιών (Baltina & Vitola, 2014).

Δεν είναι απαραίτητο πλέον η αναζήτηση εργασίας να γίνεται αποκλειστικά σε κοντινές γεωγραφικά περιοχές καθώς οι περισσότεροι εργοδότες υιοθετούν την τηλεργασία στις δραστηριότητες των εταιρειών τους . Με τον αυξανόμενο παγκόσμιο χώρο εργασίας, διευρύνονται σημαντικά οι προοπτικές σταδιοδρομίας των ατόμων, αναζητώντας τηλεργασία χωρίς στην ουσία να υπάρχουν θέσεις εργασίας σε συγκεκριμένο χώρο. Η τηλεργασία κυμαίνεται από θέσεις εργασίας χαμηλών απαιτήσεων δεξιοτήτων μέχρι ανώτερες διοικητικές θέσεις, θέσεις ιδιαίτερα σημαντικές που μπορούν να προσφέρουν ένα ικανοποιητικό μισθό χωρίς συγκεκριμένη τοποθεσία. Υπάρχουν όμως και ορισμένα είδη τηλεργασίας που απαιτούν μια τοποθεσία για διάφορους λόγους. Ωστόσο, ένας αυξανόμενος αριθμός εργοδοτών δεν ενδιαφέρεται για το πού πραγματοποιείται η εργασία, εφόσον έχει ολοκληρωθεί εγκαίρως και σύμφωνα με τις προδιαγραφές τους.

Παρακάτω θα αναφερθούν συνοπτικά κάποια από τα επαγγέλματα, γενικότερα αλλά και ειδικότερα, που μπορεί να εφαρμοσθεί επιτυχώς η τηλεργασία.

Η τηλεργασία απαντάται λοιπόν, σε οργανισμούς όπως η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ή σε άλλα ερευνητικά κέντρα όπου διαθέτουν μητρώα τηλεεργαζομένων. Ωστόσο, αυτοί που εργάζονται με τηλεργασία βρίσκονται κυρίως σε τομείς όπως (Kumar, 2020):

Επαγγελματίες υψηλών ακαδημαϊκών προσόντων (ακαδημαϊκοί, ερευνητές, δημοσιογράφοι, λογιστές, εκδότες, σύμβουλοι, μεταφραστές), οι οποίοι χρησιμοποιούν την τηλεργασία ως την κύρια εργασία ή ως μερική απασχόληση, χρησιμοποιώντας εξοπλισμό πληροφορικής που παρέχεται από τους ίδιους ή από τον οργανισμό για τον οποίο εργάζονται (Francis, 2020).

Οι επαγγελματίες υψηλής εξειδίκευσης (προγραμματιστές ή σχεδιαστές λογισμικού πληροφορικής, ερευνητές, ακαδημαϊκοί, πωλητές, σύμβουλοι) είναι συνήθως

αυτοαπασχολούμενοι, με πλήρη ή μερική απασχόληση, ή με σύμβαση εργασίας, που μπορούν να εργάζονται από το χώρο τους ή από άλλες τοποθεσίες, παρέχοντας τις υπηρεσίες τους τοπικά αλλά και στο εξωτερικό (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Η εργασία που παρέχεται σε σχέση εξαρτημένης εργασίας, αφορά εργαζόμενους που παρέχουν υπηρεσίες στον ιδιωτικό τομέα εκτός της επίσημης εργασίας τους, όπως γραμματεία, εισαγωγή δεδομένων, τηλεμάθηση, μορφές λογιστικής ,μεταφράσεις, επεξεργασία κειμένου, κ.ά. Ο εξοπλισμός μπορεί να παρέχεται από τον εργοδότη ή μπορεί να αγοραστεί από τον χρήστη (Baltina & Vitola, 2014).

Όταν η τηλεργασία εκτελείται από το σπίτι του προσωπικού, ο εργαζόμενος θα πρέπει να θέσει ορισμένους περιορισμούς για τον χώρο και το σπίτι. Η επιτυχία της τηλεργασίας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το περιβάλλον του σπιτιού. Οι καθοριστικοί παράγοντες είναι ανθρωπίνι παράγοντες, δηλαδή τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας που διαβιούν στο ίδιο μέρος (σύζυγος, παιδιά, γονείς κ.λπ.) στην οικογένεια.

Επιπλέον, εάν ο εργαζόμενος δεν συμμετέχει στην οικογενειακή ζωή όταν είναι συχνά στο σπίτι και παραμένει κλεισμένος στο γραφείο, τότε θα υπάρχουν προβλήματα μεταξύ των μελών της οικογένειας. Συμπερασματικά, οι εργαζόμενοι που δουλεύουν απομακρυσμένα θα πρέπει να κρατούν ισορροπία μεταξύ της οικογένειας και της επαγγελματικής ζωής.

Ένας άλλος βασικός παράγοντας είναι ο εξοπλισμός και ο χώρος εργασίας μέσα στο σπίτι, επειδή το ίδιο άτομο χρησιμοποιεί περισσότερες από μία συσκευές, οπότε οι άνθρωποι πρέπει να καταλήξουν σε συμφωνία και πλάνο. Είναι επίσης σημαντικό για το χώρο εργασίας να μην βρίσκεται σε πηγές θορύβου(Baltina & Vitola, 2014).

Οι άνθρωποι που εργάζονται με αυτόν τον τρόπο δύσκολα θα τον αλλάξουν, καθώς δεν είναι απαραίτητο να εργάζονται καθημερινά και τους δίνεται η δυνατότητα να καθορίζουν τη θέση και τον χρόνο εργασίας . Από την άλλη πλευρά, υπάρχει μια παγίδα απομόνωσης ανθρώπων, ειδικά όταν ο φόρτος εργασίας είναι υψηλός και δεν έχουν χρόνο να ασχοληθούν με την προσωπική ζωή (Kumar, 2020).

Ένα σημαντικό βήμα για να αποφασίσει ο εργαζόμενος αν θα εργαστεί με τηλεργασία είναι να εξετάσει την εργασία του εκτός γραφείου. Πολλοί υπάλληλοι θεωρούν ότι είναι απαραίτητοι οι πόροι και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιούν καθημερινά στο γραφείο εργασίας και να μπορούν να

έχουν πρόσβαση σε κεντρικά συστήματα υπολογιστών, όπως υπολογιστικά φύλλα Excel που τους παρέχουν εφαρμογές επεξεργασίας κειμένου, όμως στην ουσία είναι απαραίτητο να μπορούν να συνδυαστούν και τα δύο (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Παρόλο που για την τηλεργασία απαιτείται χρήση υπολογιστή και μόντεμ, πολλές εργασίες μπορούν να γίνουν στο σπίτι και ο ευκολότερος τρόπος είναι να εγκατασταθεί μια επιπλέον τηλεφωνική γραμμή. Η εγκατάσταση ενός συστήματος υπολογιστή δεν πρέπει να δημιουργεί άγχος σε πιθανούς εργαζόμενους, διότι είναι ουσιαστικά δουλειά διαχειριστών συστήματος ή εταιρικών επαγγελματιών πληροφορικής. Το μόνο ουσιαστικά που έχει να κάνει ο εργαζόμενος είναι να συνδεθεί με το γραφείο του και τις εργασίες που σχετίζονται με αυτόν (Francis, 2020).

Εάν ο υπάρχει ήδη προσωπικός υπολογιστής, ο τηλεεργαζόμενος διαθέτει ήδη το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού που χρειάζεται. Εάν δεν υπάρχει, μπορεί να έρθει σε συνεννόηση με την εταιρεία που πρόκειται να εργαστεί. Φυσικά, δεν είναι απαραίτητο να διαθέτει τον ίδιο υπολογιστή στο σπίτι και στο γραφείο. Σε περίπτωση που ο οικιακός υπολογιστής είναι ομοιος με τον υπολογιστή γραφείου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα αντίγραφο της πλατφόρμας του γραφείου ενώ εάν ο οικιακός υπολογιστής είναι διαφορετικός από το γραφείο, ο εργαζόμενος θα πρέπει να αποφασίσει ποιο λογισμικό θα χρησιμοποιήσει με βάση την πλατφόρμα που υποστηρίζει (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) . Άλλοι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι το μέγεθος της οθόνης, η ταχύτητα του υπολογιστή, ο σκληρός δίσκος που περιέχεται σε αυτόν και εάν απαιτείται εκτύπωση (Kumar, 2020).

Το εάν ένας τηλεεργαζόμενος χρειάζεται εκτυπωτή εξαρτάται από το πόσο απαραίτητο είναι να εκτυπώνει, τι είδους εργασία παρέχει και από το ποσοστό του χρόνου που μπορεί να αφιερώνει. Εάν εργάζεται με τηλεργασία μία φορά την εβδομάδα, δεν είναι απαραίτητο να έχει εκτυπωτή, γιατί μπορεί να εκτυπώσει ό, τι χρειάζεται στο γραφείο την επόμενη μέρα (Francis, 2020).

Ο τρόπος που θα συνδεθεί ο εργαζόμενος για να εργαστεί μέσω τηλεργασίας εξαρτάται από το όγκο των δεδομένων που πρέπει να μεταδοθούν, τον τύπο πρόσβασης, πόσο μακριά βρίσκεται το σπίτι από το γραφείο και πόσο διαρκεί η σύνδεση. Η ταχύτητα πρόσβασης και ο όγκος δεδομένων θα καθορίσουν την ταχύτητα σύνδεσης, ενώ η απόσταση από το γραφείο και ο χρόνος χρήσης θα καθορίσουν την ποιότητα σύνδεσης και συνεπώς και το κόστος (Kumar, 2020).

Τεχνολογικές Πτυχές της Τηλεργασίας στο τέλος της δεκαετίας του 1970:

Οι όροι «υπολογισμός» και «υπολογιστής» αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι είχε αρχικά δημιουργηθούν για να υπολογίζουν τα ψηφιακά δεδομένα που περιέχονταν σε στρατιωτικές εφαρμογές. Στη συνέχεια, χρησιμοποιείται ο όρος "τεχνολογία πληροφοριών", που περιλαμβάνει υπολογιστές, επικοινωνίες και συστήματα λογισμικού που επεξεργάζονται πληροφορίες. Προκειμένου να επιτευχθεί η απαιτούμενη επικοινωνία, η τηλεφωνική γραμμή συνέδεε τον κεντρικό υπολογιστή με το τερματικό του χρήστη (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018).

Εκείνη την εποχή, η τηλεργασία δεν ήταν ρεαλιστική επιλογή, επειδή δεν ήταν οικονομικά προσιτό να υπάρχει τερματικός επιτραπέζιος υπολογιστής σε οικιακό ή ιδιωτικό χώρο. Επομένως, οι χρήστες μπορούσαν να έχουν πρόσβαση μόνο στις πληροφορίες που ήθελαν ενώ εργάζονται. Η πρόσβαση στις πληροφορίες από απόσταση (μέσω της τηλεφωνικής γραμμής) έγινε πραγματικότητα όταν δημιουργήθηκαν οι φορητοί υπολογιστές (Francis, 2020).

Με αυτήν την τεχνολογία, ορισμένοι εργοδότες παρέχουν τη δυνατότητα σε ορισμένους από τους ελεύθερους επαγγελματίες τους, όπως προγραμματιστές να μπορούν να εργαστούν από το σπίτι. Αυτός είναι ο αριθμός των «κινητών» υπαλλήλων, όπως οι διευθυντές πωλήσεων που αρχίζουν να εργάζονται εξ αποστάσεως. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι που είναι μέλη της ομάδας πρέπει να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν και να ανταλλάξουν πληροφορίες και να παραμείνουν στο χώρο εργασίας. Το πρόβλημα είναι ότι σε σύγκριση με τους συναδέλφους που μένουν στο χώρο εργασίας, η ταχύτητά τους στον προσωπικό χώρο είναι πολύ χαμηλή. Αντίθετα, αυτή είναι η πρώτη φορά που οι εργαζόμενοι μπορούν να ξεφύγουν από τα προβλήματα συνωστισμού στο χώρο εργασίας, γεγονός που τους φέρνει λιγότερη ενόχληση και μεγαλύτερη άνεση. (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Τεχνολογικές Πτυχές της Τηλεργασίας την δεκαετία του 1980:

Όταν τα microcomputers και τα pc αντικατέστησαν τα μεγάλα τερματικά της προηγούμενης δεκαετίας , όπως ήταν αναμενόμενο ο αριθμός των τηλεεργαζόμενων αυξήθηκε σημαντικά. Γραφικά, χρώματα και φιλικά προς τον χρήστη και λογισμικά άρχισαν να κάνουν την εμφάνιση τους, και ως φυσικό επακόλουθο έγιναν ευρέως αποδεκτά (Kumar, 2020).

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι την ίδια στιγμή που συμβαίνει η παραπάνω κατάσταση, το κόστος των τηλεπικοινωνιών και συνεπώς το κόστος των απομακρυσμένων γραφείων μειώνεται,

γεγονός που κάνει όλο και περισσότερους ανθρώπους να συμμετέχουν. Μέσω των εκτυπωτών και των φορητών υπολογιστών, η ποιότητα της εργασίας για τους υπάλληλους γραφείου έχει βελτιωθεί σημαντικά (Francis, 2020).

Τεχνολογικές Πτυχές της Τηλεργασίας την δεκαετία του 1990 έως και σήμερα:

Το LAN (Local Area Network), οποίο επιτρέπει στους χρήστες να μοιράζονται υλικό όπως εκτυπωτές και σκληρούς δίσκους, καθώς και πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων, ανταλλαγές e-mail και μεταφορά αρχείων. Εκτός από τα οφέλη, έχουν προκύψει πολλά προβλήματα και δυσκολίες. Για παράδειγμα, λόγω του χαμηλού εύρους ζώνης της τηλεφωνικής γραμμής, η ταχύτητα των απομακρυσμένων εργαζομένων είναι πολύ χαμηλή σε σύγκριση με τους συναδέλφους που εργάζονται στα γραφεία της εταιρείας (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ορισμένα από τα προβλήματα είναι η αργή ταχύτητα, η αποκλεισμένη πρόσβαση για λόγους ασφαλείας, η καθυστέρηση στη λήψη μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η ανησυχία των εταιρειών για την υπερφόρτωση των πλατφορμών που εργάζονται στο Διαδίκτυο κ.λπ. (Kumar, 2020)

Η σημασία της τηλεργασίας την περίοδο της πανδημίας

Η πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα έχει προκαλέσει μια οικονομική καταστροφή η οποία οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες. Από τα κυριότερα προβλήματα που εμφανίζονται λόγω του εγκλεισμού είναι πως πρέπει να μπει στην ρουτίνα των εργαζομένων η τηλεργασία η οποία έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει χώρο εργασίας αλλά και τους ίδιους τους υπαλλήλους (Κρητικός, 2020).

Τελικά αυτό το οποίο αποδεικνύεται είναι πως η τηλεργασία δημιουργεί τα παρακάτω. Για τον εργαζόμενο, μειώνει το κόστος μετακίνησης από και προς το χώρο εργασίας. Για τον εργοδότη, μειώνει το κόστος στέγασης, αυξάνει την παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο και αυξάνει τα γεωγραφικά όρια άντλησης εργαζομένων. Για το κοινωνικό σύνολο, μειώνει δραστικά το περιβαλλοντολογικό στίγμα των επιχειρήσεων και την κυκλοφοριακή συμφόρηση (Κρητικός, 2020)

Επομένως, μπορεί να τονιστεί με βεβαιότητα ότι η τηλεργασία είναι πλέον υψίστης σημασίας και θα παραμείνει στον εργασιακό τομέα και μετά την εξάλειψη του κορονοϊού. Είναι ευθύνη της συνεχούς προσαρμογής και ενίσχυσης του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου, ώστε η οικονομία να μπορεί να αποκομίσει οφέλη, αποφεύγοντας παράλληλα τους ειδικούς κινδύνους από τη χρήση αυτής της μορφής απασχόλησης. Μέχρι στιγμής, η Ελλάδα ακολουθεί βασικά τα ευρωπαϊκά πρότυπα και το θεσμικό της πλαίσιο είναι γενικά ικανοποιητικό (Κρητικός, 2020).

4.2 Επιδράσεις στην ψυχολογία

Εξαιτίας της πανδημίας COVID-19 πέρα από την οικονομική καταστροφή μπορεί να υποστηριχθεί πως έχει επηρεαστεί αρνητικά και η ψυχολογία των ατόμων, αφού πολλοί άνθρωποι υποφέρουν από κατάχρηση ουσιών και ασθένειες της ψυχής. Με βάση μία έρευνα στις ΗΠΑ αποδείχθηκε πως 4 στους 10 ενήλικες πάσχει κατάθλιψη και αυξημένο άγχος. Επίσης μία άλλη μελέτη απέδειξε πως αρκετοί ενήλικες εμφανίζουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική τους υγεία και ευεξία καθώς έχουν προβλήματα στον ύπνο τους ή στο φαγητό τους, καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ η κάνουν χρήση ναρκωτικών και αυτό μεγαλώνει όσο περισσότερο υπάρχει αυτή η πανδημία

Καθώς κυριαρχεί η πανδημία, τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας εμφανίζουν προβλήματα σε συνθήκες διαβίωσης, όπως όπως η απομόνωση και η ανεργία. Αυτή η έρευνα για την ψυχική υγεία και τη χρήση ουσιών κατά τη διάρκεια αλλά και πριν από την πανδημία COVID-19 επικεντρώνεται σε άτομα που διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο αρνητικής ψυχικής υγείας ή τις συνέπειες της κατάχρησης ναρκωτικών κατά τη διάρκεια μιας πανδημίας, συμπεριλαμβανομένων των νέων, των ανέργων, των γονέων και των παιδιών που αντιμετωπίζουν φυλετικές ανισότητες και άλλων ευάλωτων ατόμων. Όσοι έχουν εμφανίσει προβλήματα στην ψυχική τους υγεία πριν

από την πανδημία ενδέχεται να διογκωθούν περισσότερο αυτά τα προβλήματα (Panchal et al., 2021).

4.3 Επιδράσεις στην κοινωνική ζωή

Ο COVID-19 πλήττει όλους τους πληθυσμούς διεθνώς και επηρεάζει ακόμη περισσότερο αυτούς που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, νέους και ανέργους. Τα πρώτα αποτελέσματα φανερώνουν πως η υγεία και ο οικονομικός αντίκτυπος του ιού βαρύνουν περισσότερο τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Για παράδειγμα, οι άστεγοι μπορεί να μην μπορούν να προστατευτούν από το να κολλήσουν τον ιό διότι είναι εκτεθειμένοι καθημερινά σε αυτόν και δεν ακολουθούν τους κανόνες υγιεινής ούτε φορούν μάσκα (United Nations, 2020).

Εάν δεν αντιμετωπιστεί σωστά μέσω των πολιτικών ηγεσιών των κρατών παγκοσμίως, η κοινωνική κρίση που προκαλείται από την πανδημία COVID-19 θα επιδεινώσει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα την ανισότητα, τον αποκλεισμό, τις διακρίσεις και την παγκόσμια ανεργία (United Nations, 2020).

Όπως τονίστηκε από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κατά την έναρξη ενός παγκόσμιου σχεδίου ανθρωπιστικής αντίδρασης COVID-19 στις 23 Μαρτίου 2020 *«Πρέπει να βοηθήσουμε τους εξαιρετικά ευάλωτους - εκατομμύρια ανθρώπους που είναι λιγότερο ικανοί να προστατεύσουν τους εαυτούς τους. Πρόκειται για ζήτημα βασικής ανθρώπινης αλληλεγγύης. Είναι επίσης σημαντικό για την καταπολέμηση του ιού»* (United Nations, 2020).

Όπως κάθε μορφή εργασίας, έτσι και η τηλεργασία έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Προκειμένου να καταστεί ευκολότερο να κατανοηθούν ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι παράγοντες, όπως η γεωγραφική θέση ορισμένων περιοχών και ο αντίκτυπός τους σε ειδικούς πληθυσμούς (όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή οι ηλικιωμένοι). Για να μπορέσει κάποιος να απαριθμήσει τα οφέλη της τηλεργασίας θα πρέπει να εξετάσει προσεκτικά τα χαρακτηριστικά της. Οφέλη θα βρει σε περισσότερους από έναν τομέα (Baltina & Vitola, 2014):

Μειώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό που βιώνουν ορισμένοι επειδή τους επιτρέπει να ενσωματωθούν στο βαθύ εργατικό δυναμικό της χώρας. Για παράδειγμα, αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να είναι άτομα με ειδικές ανάγκες που είναι πρόθυμοι να εργαστούν, αλλά λόγω πρακτικών δυσκολιών είναι αδύνατο. Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που έχουν ένα καλά οργανωμένο εργασιακό περιβάλλον για να εκπροσωπήσουν μια εταιρεία και δεν τους επιτρέπεται να εργάζονται όσο το δυνατόν περισσότερο για να κάνουν το εργασιακό περιβάλλον πιο άνετο (Kumar, 2020).. Μέσω του Telecommuting , μειώνεται η κινητικότητα, που σημαίνει λιγότερη κυκλοφοριακή συμφόρηση, λιγότερο θόρυβο και λιγότερους ατμοσφαιρικούς ρύπους. Ενισχύει την οικονομία, επειδή όσοι αποκλείονται από την αγορά εργασίας είναι πλέον ευκολότερο να εισέλθουν στην αγορά μέσω τηλεπικοινωνιών. Βοηθά στην ενίσχυση της αποκέντρωσης. Οι άνθρωποι συνήθως εγκαταλείπουν το χωριό για να εργαστούν στο κέντρο της πόλης. Η τηλεργασία δίνει την ευκαιρία να παραμείνουν στον τόπο τους. Παρέχει στους υπαλλήλους την ευκαιρία να επιλέξουν τη δική τους θέση και ώρα εργασίας. Αυτό εξοικονομεί χρόνο για τους υπαλλήλους, επειδή μπορούν να επιλέγουν τις δικές τους ώρες εργασίας. Επίσης η πρόσληψη τηλεεργαζομένων, μπορεί να εξοικονομήσει χώρο στα γραφεία της εταιρείας. Ως εκ τούτου, δεν απαιτεί μεγάλο αριθμό γραφείων και επομένως μπορεί να διαχειριστεί τις εγκαταστάσεις της για άλλους σκοπούς. Εξοικειώνει τον σύγχρονο άνθρωπο με τις απαιτήσεις του μέλλοντος καθώς για να ασχοληθεί κάποιος με την τηλεργασία θα πρέπει να γνωρίζει και να έχει εξοικειωθεί με τις νέες τεχνολογίες, όπως είναι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το διαδίκτυο και όλα τα υπόλοιπα μέσα που χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίησή της (Francis, 2020).

4.4 Οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κήρυξε την επιδημία COVID-19 «ως παγκόσμια έκτακτη ανάγκη στις 30 Ιανουαρίου 2020, τονίζοντας έτσι την έκταση της επιδημίας». Πολλές κυβερνήσεις διαφόρων χωρών έχουν επιβάλει κλείσιμο συνόρων, ταξιδιωτικούς περιορισμούς και μέτρα καραντίνας, γεγονός που έχει προκαλέσει ανησυχίες για την επερχόμενη οικονομική κρίση και ύφεση. Όλες οι πτυχές της παγκόσμιας οικονομίας έχουν επηρεαστεί και κυρίως στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα βιομηχανίας (Nicola et al. 2020) .

1. Πρωτογενής τομέας

Πετρέλαιο

Η άρνηση της Ρωσίας να μειώσει την παραγωγή πετρελαίου ώθησε τη Σαουδική Αραβία να επιβάλει έκτακτες εκπτώσεις στους αγοραστές, αυξάνοντας τον εφοδιασμό της σε πετρέλαιο κατά 25% σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο και ανεβάζοντας την παραγωγή της σε πρωτοφανές επίπεδο. Στις 23 Μαρτίου, το αργό πετρέλαιο Brent υποχώρησε από 24 \$ το βαρέλι στα 25,70 \$, πτώση που αγγίζει το 24% (Nicola et al. 2020).

Γεωργία

Ο τομέας της γεωργίας επηρεάστηκε και αυτός σοβαρά από τον κορονοϊό. Η μείωση της παγκόσμιας ζήτησης των ξενοδοχείων και εστιατορίων συνέβαλε στη μείωση της ζήτησης των γεωργικών προϊόντων με συνέπεια τη μείωση κατά 20% των τιμών των γεωργικών προϊόντων (Nicola et al. 2020).

2. Δευτερογενής τομέας

Πολλές κατασκευαστικές εταιρείες στο Ηνωμένο Βασίλειο επηρεάστηκαν από τον κορονοϊό, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα. Δηλαδή φανέρωσε πως περισσότερο από το 80% των ερωτηθέντων αναμένουν μείωση στον κύκλο εργασιών τους για τα επόμενα δύο τρίμηνα, και το 98% από αυτούς δήλωσαν την ανησυχία τους για τον αρνητικό αντίκτυπο της πανδημίας στην επιχείρησή τους. Τα ζητήματα όπως είναι η εισαγωγή προϊόντων και οι ελλείψεις προσωπικού λόγω των διακοπών που έχει συμβεί στις εφοδιαστικές αλυσίδες και τις πολιτικές αυτο-απομόνωσης, έχουν δημιουργήσει ανησυχίες για τις εταιρείες. Σε πολλές περιπτώσεις των κατασκευαστικών εταιρειών, η «εργασία από το σπίτι» δεν είναι βιώσιμη επιλογή. Επίσης, η χημική βιομηχανία προβλέπεται να μειώσει την παγκόσμια παραγωγή της κατά 1,2%, τη χειρότερη ανάπτυξη για τον κλάδο μετά την οικονομική κρίση του 2008 (Nicola et al. 2020).

3. Τριτογενής τομέας

Εκπαίδευση

Το εκπαιδευτικό σύστημα που ξεκινάει από την προσχολική εκπαίδευση και φτάνει έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση επηρεάστηκε παγκόσμια από τον κορονοϊό. Εξαιτίας του lockdown που υπήρξε σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες είχε ως αποτέλεσμα να κλείσουν πολλά σχολεία και

πανεπιστήμια. Περισσότερες από 100 χώρες σε διάφορες περιοχές έχουν κλείσει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες καθώς και τα πανεπιστήμια. Η UNESCO υπολογίζει πως αυτό το κλείσιμο επηρέασε περίπου 900 εκατομμύρια φοιτητές (Nicola et al. 2020).

Το κλείσιμο αυτών των εγκαταστάσεων είχε ως σκοπό να αποτρέψει την εξάπλωση του ιού περαιτέρω και έγινε καθαρά για να προστατέψει ευάλωτα άτομα τα οποία πάσχουν από κάποια αυτοάνοσα νοσήματα και για να περιοριστεί κατά πολύ ο αριθμός των θετικών κρουσμάτων, όμως αυτά τα κλεισίματα είχαν εκτεταμένες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις (Nicola et al. 2020).

Οι επιπτώσεις των μακροπρόθεσμων διακοπών του σχολείου δεν έχουν ακόμη φανερώσει ποια είναι τα αποτελέσματα του. Ωστόσο, μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους Chen et al. κατά τη διάρκεια της πανδημίας γρίπης H1N1 το 2009, η Ταϊβάν έκλεισε τα σχολεία για μια εβδομάδα, με αποτέλεσμα άμεσα το 27% των νοικοκυριών να μην μπορούν να εργαστούν και το 18% να έχει απώλειες στο εισόδημα.

Χρηματοοικονομική βιομηχανία

Ο COVID-19 έχει επηρεάσει κοινότητες, επιχειρήσεις και οργανισμούς σε όλο τον κόσμο, επηρεάζοντας ακούσια τις χρηματοπιστωτικές αγορές και την παγκόσμια οικονομία. Η ασυντόνιστη ανταπόκριση και το κλείδωμα της κυβέρνησης προκάλεσαν τη διακοπή της αλυσίδας εφοδιασμού. Εκτός από τη διακοπή της αλυσίδας εφοδιασμού, ο τομέας της κεφαλαιαγοράς επηρεάστηκε επίσης (Nicola et al. 2020).

Η πτώση των παγκόσμιων χρηματιστηρίων οδήγησε σε ένα ασταθές περιβάλλον όπου η ρευστότητα βρίσκεται σε κρίσιμο επίπεδο. Σε απάντηση σε αυτές τις επιπτώσεις, οι κεντρικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο παρενέβησαν για να διασφαλίσουν τη διατήρηση της ρευστότητας και τον μετριασμό των οικονομικών σοκ και αρκετοί ηγέτες έχουν ξεκινήσει «ενέργειες που πρέπει να ληφθούν» (Nicola et al. 2020).

Ευρωπαϊκή απάντηση

Η Ευρώπη έχει δεσμευτεί να παράσχει ένα πακέτο βοήθειας ύψους 1,7 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ανακούφιση του οικονομικού αντίκτυπου του COVID-19 στη ζώνη του ευρώ. Όλα τα κράτη μέλη στην περιοχή, το Ηνωμένο Βασίλειο και χώρες εκτός ΕΕ (όπως η Ελβετία) έχουν συνεισφέρει (Nicola et al. 2020).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανακοίνωσε ένα πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων 750 δισεκατομμυρίων ευρώ με στόχο τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση του ευρώ μέσω της πανδημίας. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκέντρωσε 25 δισεκατομμύρια ευρώ επενδυτικών κεφαλαίων για το σκοπό αυτό και συμφώνησε σε πιο χαλαρούς δημοσιονομικούς κανόνες και πολιτικές για να ενθαρρύνει τις δημόσιες δαπάνες και την υποστήριξη των αντίστοιχων κυβερνήσεων τους για τις πληγείσες εταιρείες (Nicola et al. 2020).

Η απάντηση του Ηνωμένου Βασιλείου

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο υπουργός Rishi Sunak ανακοίνωσε ένα πρόγραμμα εγγύησης δανείων έκτακτης ανάγκης 3,033 δισεκατομμυρίων δολαρίων για να βοηθήσει όσους αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες. Επιπλέον, διατέθηκε προϋπολογισμός 220 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη διάσωση βρετανικών εταιρειών. Το πακέτο περιλαμβάνει Ένα πρόγραμμα διατήρησης εργασίας Coronavirus. Αναβολή πληρωμών ΦΠΑ και Φόρου Εισοδήματος. Ένα πακέτο ανακούφισης για τις ΜΜΕ για τις ΜΜΕ (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις). Επαγγελματικές τιμές 12 μηνών για όλες τις επιχειρήσεις λιανικής, φιλοξενίας, αναψυχής και παιδικών σταθμών στην Αγγλία. Χρηματοδότηση μικρής επιχείρησης ύψους 10.000 £ για όλες τις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ελάφρυνση επιτοκίων για μικρές επιχειρήσεις ή ελάφρυνση από αγροτικές τιμές. Χορηγήσει χρηματοδότησης ύψους 25.000 £ για επιχειρήσεις λιανικής, φιλοξενίας και αναψυχής με ακίνητη περιουσία με τιμή μεταξύ 15.000 και 51.000 £. Το Σχέδιο Διακοπής Δανείων Επιχειρήσεων Coronavirus που προσφέρει δάνεια έως και 5 εκατομμυρίων λιρών για ΜΜΕ μέσω της British Business Bank. Μια νέα διευκόλυνση δανεισμού από την Τράπεζα της Αγγλίας για την υποστήριξη της ρευστότητας μεταξύ των μεγαλύτερων εταιρειών, βοηθώντας τις να γεφυρώσουν

τη διαταραχή του κορονοϊού στις ταμειακές τους ροές μέσω δανείων. Το πρόγραμμα HMRC «Time to Pay» (Nicola et al. 2020).

Στις 20 Μαρτίου 2020, ο Καγκελάριος του Υπουργείου Εξωτερικών ανακοίνωσε ότι η κυβέρνηση θα καταβάλει το 80% των μισθών των εργαζομένων που διατηρούνται από τους εργοδότες (κατ' ανώτατο όριο 2500 00 μηνιαίως) και δεσμεύτηκε να υποστηρίξει περίπου 3,8 εκατομμύρια λίρες αυτοαπασχολούμενων μέσω ένα σχέδιο στήριξης 9 δισεκατομμυρίων (Nicola et al. 2020) .

Απάντηση των ΗΠΑ

Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ μείωσε πρόσφατα τα επιτόκια κατά 0,5% για να διευκολύνει το πλήγμα στην οικονομία των ΗΠΑ. Η Federal Reserve στις 23 Μαρτίου 2020 ανακοίνωσε ότι θα φροντίσει για μεγαλύτερη ενίσχυση της αγοράς, αγοράζοντας 125 δισεκατομμύρια δολάρια σε ομόλογα. Θα παράσχει επίσης ένα σχέδιο δανείου ύψους 300 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την επιχείρηση Main Street και θα διασφαλίσει ότι θα επανεκκινήσει τον μηχανισμό δανεισμού με περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν το 2008-2009. Η κυβέρνηση Trump δημιούργησε στις 27 Μαρτίου ένα «πρόγραμμα βοήθειας» 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (νόμος CARES) για να στηρίξει την οικονομία εκείνη την εποχή. Το πρόγραμμα καλύπτει «1200 \$ για κάθε ενήλικα Αμερικανό με εισόδημα μικρότερο από 75.000 \$ ή ζευγάρια κάτω των 150.000 \$. 500 \$ για κάθε παιδί κάτω των 17 ετών. Αύξηση της αποζημίωσης ανεργίας κατά 600 \$ την εβδομάδα, αύξηση της υποστήριξης επιδομάτων ανεργίας κατά 13 μήνες και επέκταση της επιλεξιμότητας στους αυτοαπασχολούμενους και ανεξάρτητους εργολάβους. Σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις ,500 δισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια και για εγγυήσεις δανείων που θα εκδοθούν από το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ. Οι επιχειρήσεις που λαμβάνουν τέτοια ενίσχυση υποχρεούνται να διατηρήσουν το 90% των υπαλλήλων τους έως τις 30 Σεπτεμβρίου, πρέπει να εξοφλήσουν τα δάνεια τους εντός πέντε ετών και απαγορεύεται να εκδίδουν μερίσματα για ένα έτος μετά την αποπληρωμή ολόκληρου του δανείου τους. 377 δισεκατομμύρια δολάρια για να παρέχουν στις μικρές επιχειρήσεις δάνεια και επιχορηγήσεις, 10 δισεκατομμύρια δολάρια για επιχορηγήσεις έκτακτης ανάγκης και 17 δισεκατομμύρια δολάρια θα διατίθενται επίσης για να επιτρέψουν την αναβολή των υπαρχουσών πληρωμών. Οι πληρωμές για φοιτητικά δάνεια θα αναβληθούν έως τις 30 Σεπτεμβρίου χωρίς επιβολή ποινών. Απαγόρευση αποκλεισμών στεγαστικών υποθηκών με ομοσπονδιακή υποστήριξη έως τα μέσα Μαΐου. Απαγόρευση εκδίωξης μισθωτών σε

ομοσπονδιακά προγράμματα στέγασης για τέσσερις μήνες. 25 δισ. Δολάρια σε επισιτιστική βοήθεια. 100 δισ. \$ Για υγειονομική περίθαλψη. 45 δισεκατομμύρια δολάρια προς μεταφορά στο Ταμείο Αρωγής Καταστροφών (που περιλαμβάνει την προμήθεια προστατευτικού εξοπλισμού). 29 δισεκατομμύρια δολάρια σε επιχορηγήσεις και 29 δισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια, εγγυήσεις δανείων, ειδικούς φόρους κατανάλωσης και ελάφρυνση φόρων καυσίμων. Παρέχει 17 δισ. Δολάρια για την εθνική ασφάλεια και 14 δισ. Δολάρια στους αγρότες (Nicola et al. 2020).

Η απάντηση της Κίνας και της Ιαπωνίας

Η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας (PBoC) και η Τράπεζα της Ιαπωνίας (BoJ) παρείχαν αντίστοιχα 240 δισεκατομμύρια δολάρια και 43 δισεκατομμύρια δολάρια αντίστοιχα, για τη διατήρηση της ρευστότητας των τραπεζών (Nicola et al. 2020).

Η απάντηση της Ελλάδας

Η Ελλάδα έχει παράσχει περισσότερα από 160 εκατομμύρια ευρώ στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) ως απάντηση στη νέα επιδημία SARS-COV 2, και 89,1 εκατομμύρια ευρώ από ιδιωτικές δωρεές (Βενιζέλος, 2020)

Υγειονομική περίθαλψη και φαρμακευτική βιομηχανία

Για την υγειονομική περίθαλψη

Ο COVID-19 είναι μια πρόκληση για το παγκόσμιο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Τον μεγαλύτερο κίνδυνο τον έχει το ιατρικό προσωπικό το οποίο θέτει καθημερινά τον εαυτό του σε κίνδυνο γιατί για να περιθάλψουν τους ασθενείς έρχονται σε πολλή κοντινή απόσταση. Μέσα από τον COVID-19 αναδείχθηκαν σοβαρές αδυναμίες στη φροντίδα των ασθενών αφού το υψηλό κόστος της υγειονομικής περίθαλψης, η έλλειψη προστατευτικού εξοπλισμού,

συμπεριλαμβανομένων των χειρουργικών масκών και ο χαμηλός αριθμός ΜΕΘ δεν βρήκαν κατάλληλα προετοιμασμένο κανένα κράτος παγκοσμίως (Nicola et al. 2020)

Φαρμακευτική βιομηχανία

Η φαρμακευτικές εταιρίες είναι σε συνδυασμό με το ιατρικό προσωπικό αυτές που δεν έχουν διακόψει καθόλου τον κύκλο εργασιών τους καθώς πρέπει να εξελίσσονται και να τροφοδοτούν τους πολίτες που νοσούν με τα πιο κατάλληλα φάρμακα. Ως εκ τούτου οι φαρμακοβιομηχανίες αντιμετωπίζουν μεγάλο φόρτο εργασίας οι οποίες λόγω της αυξημένης ζήτησης σε χειρουργικές μάσκες λόγω του COVID-19 πρέπει να ανταποκριθούν στις υψηλές απαιτήσεις εξαγωγών, καθώς και στην συνεχόμενη παραγωγή αντικαταθλιπτικών φαρμάκων, αντιγριπικών κ.ά (Nicola et al. 2020).

Πέρα από τα ανωτέρω υπάρχουν πάρα πολλοί παράγοντες οι οποίοι έχουν επηρεαστεί από την πανδημία COVID-19 όπως είναι ο τομέας τροφίμων, ο τουρισμός, η αεροπορία, ο κτηματομεσιτικός και στεγαστικός τομέας, η έρευνα και ανάπτυξη, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης η αθλητική βιομηχανία και ο κοινωνικός αντίκτυπος τα οποία αναλύονται διεξοδικά στην συνέχεια.

Τουρισμός και αεροπορικές εταιρίες

Η τουριστική βιομηχανία ενδέχεται να πληγεί περισσότερο, με τους εργαζόμενους με ωριαίο μισθό να αντιμετωπίζουν δυνητικά καταστροφικές δυσκολίες. Η Marriott International (περίπου 174.000 εργαζόμενοι) είναι έτοιμη να αποστασιοποιήσει δεκάδες χιλιάδες υπαλλήλους. Το Hilton Worldwide Hotels Group ανακοίνωσε επίσης στους δανειστές στις 5 Μαρτίου 2020 ότι θα λάβει 1,75 δισεκατομμύρια δολάρια ως προληπτικό δάνειο με ανακυκλούμενα δάνεια για τη διατήρηση της ρευστότητας και της ευελιξίας «υπό το φως της αβεβαιότητας στις παγκόσμιες αγορές» (Nicola et al. 2020).

Τα έσοδα από την αμερικανική ξενοδοχειακή βιομηχανία ανά διαθέσιμο δωμάτιο από την εβδομάδα της 7ης Μαρτίου 2020 μειώθηκαν κατά 11,6% και στην Κίνα το ποσοστό πληρότητας στα δωμάτια είχε μειωθεί κατά 89% έως το τέλος Ιανουαρίου 2020 (Nicola et al. 2020).

Ο τουρισμός

Ο τουρισμός είναι άλλος ένας τομέας που έχει επηρεαστεί από την συγκεκριμένη πανδημία στο έπακρον καθώς το κλείσιμο των συνόρων και η μη πρόσβαση τουριστών σε τουριστικές περιοχές ανάγκασε πολλούς επιχειρηματίες και ξενοδόχους να κλείσουν τις επιχειρήσεις και τα ξενοδοχεία τους ή να απολυθούν πάρα πολλά άτομα. Με λίγα λόγια ο τουρισμός καταστράφηκε και ταυτόχρονα μαζί με αυτόν πολλοί έμειναν άνεργοι. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού προειδοποίησε ότι ως άμεσος αντίκτυπος του COVID-19 θα είναι ο κίνδυνος να χαθούν 50 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην παγκόσμια ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία. Στην Ευρώπη, η «Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για τον Τουρισμό» υπογραμμίζει την ανάγκη για έκτακτα μέτρα που περιλαμβάνουν προσωρινή κρατική βοήθεια που παρέχεται από την εθνική κυβέρνηση στους τομείς του τουρισμού και των ταξιδιών, καθώς και γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα δάνεια για την κάλυψη των ελλείψεων ρευστότητας, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης μέσω της ΕΕ για καινοτόμες επενδυτικές πρωτοβουλίες και έκπτωση φόρου. Η συμμαχία ζήτησε επίσης την έναρξη του ευρωπαϊκού συστήματος αντασφάλισης ανεργίας (Nicola et al. 2020).

Κτηματομεσιτικός τομέας

Ο κτηματομεσιτικός τομέας αντιμετωπίζει τεράστια αβεβαιότητα καθώς πωλητές και αγοραστές πρέπει να επανεξετάσουν τα σχέδιά τους. Ορισμένοι μεσίτες παρέχουν τις υπηρεσίες τους μέσω Skype και FaceTime για να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο εξάπλωσης λοιμώξεων. Οι μεσίτες σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες απαιτούν επίσης από πιθανούς αγοραστές να προ-εγγραφούν για την πιθανή επίσκεψη των ακινήτων, για να εκτιμήσουν το ενδιαφέρον και τις δυνατότητές τους (Nicola et al. 2020).

Ωστόσο, μεγάλος αριθμός εργαζομένων σε όλο τον κόσμο έχουν απολυθεί ή έχουν λάβει προσωρινή άδεια άνευ αποδοχών οπότε αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην αναζητούν να αγοράσουν ή να νοικιάσουν ένα νέο σπίτι (Nicola et al. 2020).

Αθλητική βιομηχανία

Ακόμη και ο αθλητισμός βίωσε την έντονη επίδραση της πανδημίας καθώς πολλοί αθλητές μικρής και μεγάλης ηλικίας σταμάτησαν να αθλούνται και πολλές αθλητικές εγκαταστάσεις αναγκάστηκαν να κλείσουν λόγω του κόβιντ. Υπήρξαν προβλήματα και ακυρώσεις πρωταθλημάτων ακόμη και σε επαγγελματικό επίπεδο. Όπως στην περίπτωση του πρωταθλήματος του ποδοσφαίρου για το Ευρωπαϊκό Κύπελλο 2020 αναβλήθηκε για 12 μήνες και τα πλείοφ αναβλήθηκαν για τον Ιούνιο του 2020. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή υποσχέθηκε να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Τόκιο 2020 εκείνο το καλοκαίρι ωστόσο δεν συνέβη ποτέ και ανέβαλαν τους αγώνες για το 2021. Γκολφ, τένις, αθλήματα, μπάσκετ, ράγκμπι, ποδηλασία, πυγμαχία και πατινάζ ακυρώθηκαν ή καθυστέρησαν να διεξαχθούν για να περιορίσουν την εξάπλωση του ιού. Αναπόφευκτα, αυτό έχει σημαντική οικονομική επιβάρυνση, του οποίου η σοβαρότητα του οποίου δεν έχει ακόμη αποκαλυφθεί (Nicola et al. 2020)

Μέσα μαζικής ενημέρωσης, έρευνα & ανάπτυξη

Όλες οι προσπάθειες των εταιριών να ανακαλύψουν το εμβόλιο προβάλλονται μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και καταγράφονται ώστε με αυτόν τον τρόπο ενημερώνονται οι πολίτες σχετικά με αυτά. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν παίξει τον κυρίαρχο ρόλο ως προς την ενημέρωση των ανθρώπων καθώς ο καθένας μπορεί να μάθει τι συμβαίνει σε οποιαδήποτε περιοχή του κόσμου και αφορά τον κορονοϊό (Nicola et al. 2020).

Τομέας τροφίμων

Ο τομέας των τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της διανομής τροφίμων και της λιανικής, βρίσκεται υπό πίεση λόγω πανικού σχετικά με την αγορά και την αποθήκευση τροφίμων. Αυτό οδήγησε σε αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με τις ελλείψεις τροφίμων, όπως το γάλα μακράς διάρκειας, τα ζυμαρικά, το ρύζι και τα κονσερβοποιημένα λαχανικά που όμως αντιμετωπίστηκαν έγκαιρα και αποτελεσματικά παρέχοντας τα απαραίτητα βασικά είδη. Ωστόσο τα εστιατόρια και οι καφετέριες αναγκάστηκαν να κλείσουν με συνέπεια να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο ενός οριστικού κλεισίματος και πολλοί εργαζόμενοι να μείνουν άνεργοι. Ο αντίκτυπος του COVID-19 στη βιομηχανία τροφίμων ανάγκασε τη βρετανική αλυσίδα fast food Leon όπως και πολλές άλλες να αλλάξει το επιχειρηματικό της μοντέλο (Nicola et al. 2020).

Κοινωνικός αντίκτυπος

Οικογενειακή δυναμική: ενδοοικογενειακή βία και βιντεοπαιχνίδια

Τα μέτρα περιορισμού και κοινωνικής απόστασης που υιοθετήθηκαν για την πρόληψη της εξάπλωσης του COVID-19 έχουν προκαλέσει ανησυχίες σχετικά με την αυξημένη ενδοοικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, συναισθηματικής και σεξουαλικής κακοποίησης (Nicola et al. 2020).

Ο χρόνος της κοινωνικής απομόνωσης εν μέσω lockdown σημαίνει ότι οι ευάλωτες ομάδες είναι πιο ευάλωτες στην κακοποίηση και δυσκολεύονται περισσότερο να ζητήσουν βοήθεια. Επίσης, έχει παρατηρηθεί μία αύξηση στη βιομηχανία βιντεοπαιχνιδιών. Καθώς πολλοί άνθρωποι απομονώνονται ή μένουν στο σπίτι τους σύμφωνα με τους αυστηρούς κυβερνητικούς κανονισμούς και αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο αριθμός των διαδικτυακών παικτών τυχερών παιχνιδιών να έχει φτάσει σε επίπεδο ρεκόρ, γεγονός που ενίσχυσε την αύξηση εσόδων πολλών εταιρειών. Αντίθετα, οι αρνητικές επιπτώσεις των βιντεοπαιχνιδιών είναι πως προκαλούν εθισμό σε αυτόν που παίζει και ίσως να τον κάνουν πιο βίαιο καθώς μπορεί να έχει επηρεαστεί από το περιεχόμενο του παιχνιδιού (Nicola et al. 2020).

4.5 Ψυχολογικός και κοινωνικός αντίκτυπος του Covid-19

Μελέτες πανδημιών που αντιμετωπίζονται με την πάροδο του χρόνου, όπως το SARS, το Ebola, το H1N1, η Γρίπη των Ιπποειδών και το τρέχον COVID-19, δείχνουν ότι οι ψυχολογικές επιπτώσεις της καραντίνας δεν περιορίζονται στον φόβο της προσβολής του ιού (Barbisch et al., 2015). Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που σχετίζονται με την πανδημία που επηρεάζουν περισσότερο τον πληθυσμό, όπως ο χωρισμός από τους αγαπημένους, η απώλεια ελευθερίας και η αβεβαιότητα σχετικά με την εξέλιξη της νόσου. Όλα αυτά ενδέχεται να οδηγήσουν σε τραγικές συνέπειες, όπως η αύξηση των αυτοκτονιών. Οι αυτοκτονικές συμπεριφορές σχετίζονται συχνά με το αίσθημα του θυμού που σχετίζεται με την αγχωτική κατάσταση που εξαπλώνεται ευρέως μεταξύ των ανθρώπων που ζούσαν / ζουν στις πιο πληγείσες περιοχές. Υπό το πρίσμα αυτών των συνεπειών, απαιτείται προσεκτική αξιολόγηση των πιθανών οφελών της καραντίνας, λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό ψυχολογικό κόστος (Mazza et al., 2020).

Όπως αναφέρθηκε σε μια πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, τα παιδιά και οι νεαροί ενήλικες κινδυνεύουν ιδιαίτερα να αναπτύξουν άγχος συμπτώματα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 1.143 γονέων Ιταλών και Ισπανών παιδιών με ηλικιακό εύρος 3-18 ετών. Γενικά, οι γονείς παρατήρησαν συναισθηματικές και συμπεριφορικές αλλαγές στα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της καραντίνας: συμπτώματα που σχετίζονται με δυσκολία συγκέντρωσης (76,6%), πλήξη (52%), ευερεθιστότητα (39%), ανησυχία (38,8%), νευρικότητα (38%), αίσθηση μοναξιάς (31,3%), ανησυχία (30,4%) και ανησυχίες (30,1%). Από τη σύγκριση μεταξύ των δύο ομάδων - Ισπανών και Ιταλών γονέων - προέκυψε ότι οι Ιταλοί γονείς ανέφεραν περισσότερα συμπτώματα στα παιδιά τους από τους Ισπανούς γονείς. Περαιτέρω στοιχεία που συλλέχθηκαν σε δείγμα φοιτητών κολεγίου κατά τη στιγμή της εξάπλωσης της επιδημίας στην Κίνα έδειξαν πώς τα επίπεδα άγχους σε νεαρούς ενήλικες επηρεάζονται από ορισμένους προστατευτικούς παράγοντες, όπως η διαμονή σε αστικές περιοχές, η οικονομική σταθερότητα της οικογένειας. Αντίθετα, η μόλυνση συγγενών ή γνωστών οδηγεί σε επιδείνωση των συμπτωμάτων άγχους. Επιπλέον, τα οικονομικά προβλήματα και η επιβράδυνση των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων σχετίζονται με τα ανήσυχα συμπτώματα. Επιπλέον, μια διαδικτυακή έρευνα που διεξήχθη για τον γενικό πληθυσμό στην Κίνα διαπίστωσε ότι οι φοιτητές είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν άγχος, άγχος και κατάθλιψη από άλλους κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Li et al., 2020). Αυτά τα αποτελέσματα προτείνουν την παρακολούθηση και την προώθηση της ψυχικής υγείας των νέων προκειμένου να μειωθεί ο αρνητικός αντίκτυπος της καραντίνας (Li et al., 2020).

Οι εργαζόμενοι στην υγειονομική περίθαλψη (HCW) είναι ένα άλλο τμήμα του πληθυσμού που επηρεάζεται ιδιαίτερα από το άγχος. Τα HCW κινδυνεύουν να αναπτύξουν συμπτώματα κοινά σε καταστροφικές καταστάσεις, όπως διαταραχή μετατραυματικού στρες, σύνδρομο εξάντλησης, σωματική και συναισθηματική εξάντληση, αποπροσωποποίηση και αποσύνδεση. Ωστόσο, μια επιδημία παρουσιάζει διαφορετικές ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με ένα καταστροφικό συμβάν, για παράδειγμα, τις στιγματικές στάσεις ιδιαίτερα απέναντι στους επαγγελματίες της υγείας, οι οποίοι έρχονται σε καθημερινή επαφή με τον κίνδυνο μόλυνσης (Brooks et al., 2020). Κατά τη διάρκεια του SARS, έως και το 50% των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας υπέφεραν από οξεία ψυχολογική πίεση, εξάντληση και μετατραυματικό στρες, που προκλήθηκε από τον φόβο της μετάδοσης των μελών της οικογένειάς τους και την παρατεταμένη κοινωνική απομόνωση (Maunder et al., 2006).

Ως συνέπεια της πανδημίας, οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας που ήταν υπερβολικά καταπονημένοι υπέφεραν υψηλό επίπεδο ψυχοφυσικού στρες. Οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας έζησαν επίσης / ζούσαν στην καθημερινή ζωή μια τραυματική κατάσταση που ονομάζεται δευτερογενής διαταραχή του τραυματικού στρες, η οποία περιγράφει το αίσθημα δυσφορίας που βιώνεται στη σχέση βοήθειας όταν οι θεραπείες δεν είναι διαθέσιμες για όλους τους ασθενείς και ο επαγγελματίας πρέπει να επιλέξει ποιος μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτούς και ποιος δεν μπορεί. Τα δεδομένα από μια έρευνα σχετικά με 1.257 HCW που βοήθησαν ασθενείς σε θαλάμους Covid-19 και σε θαλάμους δεύτερης και τρίτης γραμμής έδειξαν υψηλά ποσοστά κατάθλιψης (50%), άγχους (44,6%), αϋπνία (34%) και κινδύνου (71,5 %). Επίσης, ο συνεχής φόβος της μετάδοσης οδηγεί σε ιδεοληπτικές σκέψεις αυξάνοντας το προοδευτικό κλείσιμο του ατόμου και μειώνοντας τις κοινωνικές σχέσεις. Σύμφωνα με αυτά τα αποτελέσματα, οι Rossi et al (2020). Αξιολόγησε τα αποτελέσματα ψυχικής υγείας μεταξύ των HCW στην Ιταλία κατά τη διάρκεια της πανδημίας, επιβεβαιώνοντας ένα υψηλό ποσοστό ζητημάτων ψυχικής υγείας, ιδίως μεταξύ των νέων γυναικών και των εργαζομένων πρώτης γραμμής. Επιπλέον, οι Spoorthy et al. (2020) διενήργησαν μια ανασκόπηση σχετικά με το φύλο αντίκτυπο του Covid-19 και διαπίστωσε ότι το 68,7-85,5% του ιατρικού προσωπικού αποτελείται από γυναίκες και η μέση ηλικία κυμαινόταν μεταξύ 26 και 40 ετών. Επίσης, οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να επηρεαστούν από άγχος, κατάθλιψη και αγωνία. Οι Liang et al. (2020) βρήκε επίσης μια σχέση μεταξύ ηλικίας και καταθλιπτικών συμπτωμάτων που σχετίζονται με την πανδημία. Πράγματι, το ιατρικό προσωπικό σε νεότερες ηλικίες (<30 ετών) αναφέρει υψηλότερα ποσοστά αυτοεκτίμησης κατάθλιψης και

μεγαλύτερη ανησυχία σχετικά με τη μόλυνση των οικογενειών τους από εκείνες των ηλικιωμένων. Το προσωπικό > 50 ετών ανέφερε αυξημένο άγχος λόγω του θανάτου του ασθενούς, των παρατεταμένων ωρών εργασίας και της έλλειψης προσωπικού προστατευτικού εξοπλισμού. Οι Cai et al. (2020) διαπίστωσαν επίσης ότι οι νοσηλευτές αισθάνθηκαν πιο νευρικοί σε σύγκριση με τους γιατρούς.

Όπως προκύπτει από την πρόσφατη βιβλιογραφία, απαιτείται η προώθηση ψυχολογικών παρεμβάσεων στον συγκεκριμένο πληθυσμό που είναι πιο πιθανό να αναπτύξει παθολογίες και ψυχολογικές μεταπτώσεις. Η παρατήρηση της Lancet Global Mental Health Commission ανέφερε ότι η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να παρέχει παρεμβάσεις ψυχικής υγείας προκειμένου να μειώσει τα επίπεδα άγχους και άγχους και να αυξήσει την αυτο-αποτελεσματικότητα (Xiao et al., 2020).

Τηλεψυχολογία: Εκπαίδευση και Προαγωγή Ψυχολογικής Ευημερίας

Προκειμένου να μειωθούν τα συμπτώματα άγχους και κατάθλιψης που είναι ευρέως διαδεδομένα στον πληθυσμό, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2019) και τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (2020) έχουν δώσει συγκεκριμένες οδηγίες για την προστασία της ψυχικής υγείας με στόχο την ελαχιστοποίηση της δυσφορίας που σχετίζεται με επαγγέλματα υγειονομικής περίθαλψης.

Ταυτόχρονα, ως συνέπεια των αναδυόμενων ζητημάτων, οι ψυχοθεραπευτές παρείχαν ψυχολογική υποστήριξη στο Διαδίκτυο, αντιμετωπίζοντας την τεχνολογική πρόκληση. Σύμφωνα με την τεχνολογική πρόοδο, οι επαγγελματικοί οργανισμοί προώθησαν συγκεκριμένες οδηγίες και πολιτικές που σχετίζονται με την προστασία των πελατών, το απόρρητο, τον έλεγχο, την αξιολόγηση και την ανάπτυξη προϊόντων αυτοβοήθειας. Η τεχνολογική ανάπτυξη της ψυχικής υγείας προβάλλει μελλοντικές τάσεις που περιλαμβάνουν «έξυπνες» φορητές συσκευές, υπολογιστικό νέφος, εικονικούς κόσμους, εικονική πραγματικότητα και ηλεκτρονικά παιχνίδια εκτός από τα παραδοσιακά εργαλεία ψυχοθεραπείας. Σε αυτήν την προοπτική, είναι σημαντικό να βοηθήσουμε τις μελλοντικές γενιές ψυχολόγων και ασθενών να συνεργαστούν στους πιθανούς τομείς ανάπτυξης, μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σχετικά με τα οφέλη και την αποτελεσματικότητα της τηλεψυχολογίας (Maheu et al., 2012).

Θα πρέπει να υπάρξει περισσότερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις δυνατότητες των διαδικτυακών υπηρεσιών, διερευνώντας τις κύριες διαφορές μεταξύ των συσκευών (συνομιλία, συνομιλία μέσω βίντεο-ήχου κ.λπ.) για να τις χρησιμοποιούνται σε σχέση με τους συγκεκριμένους σκοπούς που προσδιορίζει ο επαγγελματίας. Για παράδειγμα, η Ιταλική Υπηρεσία Διαδικτυακής Ψυχολογίας διεξήγαγε μια μελέτη βασισμένη σε μια υπηρεσία helpdesk στο Facebook. Αυτή η υπηρεσία καθοδήγησε τους ανθρώπους να ζητούν ψυχολογική βοήθεια, δουλεύοντας με τα προσωπικά τους κίνητρα. Παράλληλα, ένα άλλο γραφείο υποστήριξης μέσω Skype παρείχε κάποιες συνεδρίες ψυχολογικής υποστήριξης μέσω κάμερας web. Σε αυτήν τη γραμμή, η τηλεδιάσκεψη είναι μια διάχυτη διαδικτυακή μέθοδος που χρησιμοποιείται από συμβούλους και ψυχολόγους κατά τη διάρκεια της πρόσφατης πανδημίας (De Luca and Calabrò, 2020).

Ένας από τους μελλοντικούς στόχους των δημόσιων και ιδιωτικών ψυχολογικών οργανισμών θα πρέπει να είναι η προώθηση ειδικής εκπαίδευσης για ψυχολόγους και ψυχοθεραπευτές, με τους ακόλουθους στόχους:

- (1) ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων στη διαχείριση των επιπτώσεων μιας πανδημίας και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης
- (2) και ευαισθητοποίηση των ασθενών σε διαδικτυακή θεραπευτική σχέση

Σε αυτή τη γραμμή, ένα σημαντικό παράδειγμα είναι το Πανεπιστήμιο Κοινοπολιτείας της Βιρτζίνια (VCU) που πρότεινε μετεκπαιδευτικά προγράμματα στην τηλεψυχολογία, με σκοπό να εκπαιδευτούν μελλοντικοί ψυχολόγοι για τη διαχείριση των ψυχολογικών επιπτώσεων της πανδημίας μέσω μιας ηλεκτρονικής υπηρεσίας ψυχολογίας. Η υπηρεσία που παρείχε το VCU ήταν αποτελεσματική στη μείωση του άγχους, της κατάθλιψης και των αναρρώσεων στο νοσοκομείο. Οι διαδικτυακές ψυχολογικές υπηρεσίες αποφεύγουν γεωγραφικά εμπόδια και είναι κατάλληλες για να γίνουν ένα χρήσιμο ολοκληρωμένο εργαλείο εκτός από την παραδοσιακή ψυχοθεραπεία (Perrin et al., 2020).

Πλεονεκτήματα της ψυχολογικής υποστήριξης και της διαδικτυακής ψυχοθεραπείας

Οι διαδικτυακές ψυχολογικές υπηρεσίες παρέχουν πολλά πλεονεκτήματα, ειδικά στην τρέχουσα κατάσταση πανδημίας. Πρώτα απ 'όλα, οι διαδικτυακές υπηρεσίες βοηθούν τους ανθρώπους σε σύντομο χρονικό διάστημα, μειώνοντας τον κίνδυνο μετάδοσης και το έντονο αίσθημα άγχους

τόσο στους ψυχοθεραπευτές όσο και στους ασθενείς, οι οποίοι αισθάνονται άβολα να κάνουν παραδοσιακή ψυχοθεραπεία λόγω της πανδημίας. Επιπλέον, οι Pietrabissa et al. (2015) εντόπισαν ορισμένα από τα κύρια πλεονεκτήματα της τηλεψυχολογίας, όπως η μείωση της αναμονής για τη διαβούλευση, επειδή πραγματοποιείται από το σπίτι ή από το χώρο εργασίας, εξοικονομώντας χρόνο και έξοδα, λιγότερα έξοδα ταξιδιού και ενοικίασης για το γραφείο, για όσους παρέχουν την υπηρεσία και για όσους το χρησιμοποιούν. Όπως ανέφεραν οι συγγραφείς, οι διαδικτυακές ψυχολογικές υπηρεσίες διευκολύνουν την πρόσβαση σε άτομα που αγωνίζονται να βρουν υποστήριξη κοντά στο κοινωνικό τους περιβάλλον, αποφεύγοντας τις δυσκολίες που σχετίζονται με την κινητικότητα. Επίσης, οι διαδικτυακές υπηρεσίες βοηθούν άτομα που έχουν λιγότερη εμπιστοσύνη στην ψυχοθεραπεία. Πράγματι, κυρίως η διαδικτυακή ψυχοθεραπεία πραγματοποιείται στη ζώνη άνεσης κάποιου, διευκολύνοντας την έκφραση προβλημάτων και συναισθημάτων.

Σύμφωνα με τις καταστάσεις, οι διαδικτυακές υπηρεσίες θα μπορούσαν να παρέχουν ένα διαφορετικό μέσο. Για παράδειγμα, η συνομιλία είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη δημιουργία μιας πρώτης αξιολόγησης ενός ατόμου που αισθάνεται άβολα στη χρήση βίντεο. Πράγματι, η διαδικτυακή ψυχοθεραπεία θεωρείται πιο «αποδεκτή». Ο Suler (2004) καθόρισε τον όρο «online disinhibition effects» που αποδεικνύει πώς το διαδίκτυο, σε αντίθεση με την πραγματική ζωή, οδηγεί στην αποτυχία της ιεραρχικής σχέσης μεταξύ ατόμων και κατά τον συγγραφέα, επιτρέπει μεγαλύτερη αίσθηση ελευθερίας στην έκφραση και λιγότερη ανησυχία σχετικά με την κρίση (Tosoni, 2004)

Τέλος, η δυνατότητα για τον θεραπευτή και για τον ασθενή να ηχογραφήσουν τις συνεδρίες μέσω συνομιλίας και σε λειτουργία ήχου / βίντεο - με τη συναίνεση των συμμετεχόντων κατόπιν ενημέρωσης - παρέχει ένα άλλο χρήσιμο εργαλείο για τη σύγκριση των συνεδριών και να υπογραμμιστούν τα θετικά αποτελέσματα και η αποτελεσματικότητα της θεραπευτικής διαδικασίας (Algeri et al., 2019).

Ψυχολογική και κοινωνική δυστυχία και η ενσυναισθητική διαδικασία

Κατά την ανάλυση της ψυχολογικής επίδρασης της καραντίνας, προέκυψε η σημασία για τα άτομα να αισθάνονται αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνίας, μια πτυχή που συχνά υποτιμάται στην ψυχολογική ευημερία. Οι ειδικοί στη δημόσια υγεία πιστεύουν ότι η κοινωνική αποστασιοποίηση είναι η καλύτερη λύση για την πρόληψη της εξάπλωσης του ιού. Αν και δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί η διάρκεια της πανδημίας, η σοβαρή επίδραση αυτών των μέτρων είναι εμφανή στην κοινωνία, στις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις, ιδίως στην ενσυναίσθηση.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, η ενσυναίσθηση περιγράφηκε ως μια μορφή ταυτοποίησης στις ψυχολογικές και φυσιολογικές καταστάσεις των άλλων. Αυτός ο ορισμός οδήγησε σε μια συζήτηση μεταξύ των κλάδων της φιλοσοφίας της ψυχολογίας και της φιλοσοφίας του νου. Ο Willard Van Orman Quine (1908-2000) ανανέωσε τη σημασία για την ενσυναίσθηση με μια διατριβή για την ανάπτυξη της γλώσσας και του νου στην αναλυτική φιλοσοφία. Σύμφωνα με τον Quine, η απόδοση των λεγόμενων εκ προθέσεως καταστάσεων, μέσω των οποίων η ψυχολογία εξηγεί συνήθως την ανθρώπινη συμπεριφορά, βασίζεται στην ενσυναίσθηση και οδηγεί τους ανθρώπους να αποδίδουν πεποιθήσεις, επιθυμίες και αντιλήψεις

Αναλύοντας αυτήν την πτυχή στην πρόσφατη κατάσταση της πανδημίας, θα μπορούσε να παρατηρηθεί αύξηση των αντιθετικών θέσεων και στάσεων. Από τη μία πλευρά, οι άνθρωποι ταυτίζονται με εκείνους που υποφέρουν (γείτονες, φίλοι, συγγενείς που ζουν αγχωτικά γεγονότα), προωθώντας δραστηριότητες όπως τα λεγόμενα «ανασταλμένα έξοδα». Για παράδειγμα, αλληλεγγύη και ανθρωπιστικές δραστηριότητες, τρόφιμα και παράδοση φαρμάκων για άτομα που δεν μπορούν να πάνε στο σούπερ μάρκετ. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει ένα μέρος του πληθυσμού που βιώνει ένα αίσθημα «αναγκαστικής ενσυναίσθησης». Αυτή η πτυχή θα μπορούσε επίσης να τονιστεί με τη χρήση τεχνολογικών συσκευών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποπροσωποποίηση των σχέσεων, αναγκάζοντας την αίσθηση της εγγύτητας, τουλάχιστον ουσιαστικά. Η αίσθηση «να αναγκαστεί να αισθανθεί» θα μπορούσε να οδηγήσει τους ανθρώπους να αποστασιοποιηθούν από τους άλλους μετά την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, αυξάνοντας τις κοινωνικές φοβίες.

Επίσης, η ανθρώπινη επικοινωνία αλλάζει. Η επίσημη ερώτηση «πώς είσαι;» στην αρχή μιας συνομιλίας δεν είναι πλέον απλώς μια τυπική, όπως πριν από την πανδημία. Για παράδειγμα, η σχέση μεταξύ υπαλλήλου και διευθυντή είναι διαφορετική, οδηγώντας σε περισσότερες ευθύνες στην ακρόαση και την κατανόηση των συναισθημάτων που εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια της

βιντεοκλήσης, δημιουργώντας μια αναγκαστική αμοιβαιότητα. Ως εκ τούτου, η προαναφερθείσα «αναγκαστική ενσυναίσθηση» μπορεί να είναι κοινή σε αυτήν την περίοδο επειδή η κοινωνική απόσταση και η κατάσταση έκτακτης ανάγκης κάνουν τους ανθρώπους να θέλουν να ακουστούν και να εκτιμηθούν, και το απλό ερώτημα «πώς είσαι;» γίνεται άγκυρα για την έκφραση φόβων και συναισθημάτων (Pasetti, 2020).

4.6 Αντίκτυπος του COVID-19 στα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων, στην υγεία τους και στη διατροφή τους

Εκατομμύρια εταιρείες αντιμετωπίζουν υπαρξιακές απειλές. Από τα 3,3 δισεκατομμύρια παγκόσμιο εργατικό δυναμικό, σχεδόν οι μισοί κινδυνεύουν να χάσουν την εργασία τους και αυτό συνεπάγεται πως μπορούν να χάσουν και τα τα προς το ζην. Οι εργαζόμενοι στην άτυπη οικονομία

(δηλαδή που δουλεύουν χωρίς ασφάλιση και ένσημα τα λεγόμενα μαύρα χρήματα) είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι στερούνται κοινωνικής προστασίας και πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη και χάνουν την πρόσβαση σε παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία. Για τους περισσότερους, κανένα εισόδημα σημαίνει απουσία στην τροφή, ή στην καλύτερη περίπτωση σημαίνει λιγότερα τρόφιμα και λιγότερο θρεπτικά τρόφιμα (Chriscaden, 2020).

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε τεράστιες απώλειες ζωής παγκοσμίως, δημιουργώντας πρωτοφανείς προκλήσεις για τη δημόσια υγεία, τα συστήματα τροφίμων και τον κόσμο της εργασίας. Η οικονομική και κοινωνική αναταραχή που προκαλείται από την πανδημία είναι καταστροφική (Chriscaden, 2020).

Η πανδημία έχει επηρεάσει ολόκληρο το σύστημα τροφίμων αλλά και τις υπόλοιπες βιομηχανίες καθώς τα στενά σύνορα, οι εμπορικοί περιορισμοί και τα περιοριστικά μέτρα εμποδίζουν τους αγρότες να εισέλθουν στην αγορά αλλά και τους ανθρώπους να μετακινηθούν ώστε να αγοράσουν αυτό που χρειάζονται για το σπίτι τους ή για τους ίδιους. Η πανδημία μείωσε τις θέσεις εργασίας και έθεσε σε κίνδυνο τα προς το ζην εκατομμυρίων ανθρώπων. Καθώς οι άνθρωποι χάνουν τις δουλειές τους, αρρωσταίνουν και πεθαίνουν, απειλείται η επισιτιστική ασφάλεια και οι χώρες χαμηλού εισοδήματος επηρεάζονται περισσότερο (Chriscaden, 2020).

Ενώ τροφοδοτούν τον κόσμο, εκατομμύρια αμειβόμενοι και αυτοαπασχολούμενοι γεωργοί συχνά αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα επαγγελματικής φτώχειας, υποσιτισμού και κακής υγείας, έλλειψης ασφάλειας και προστασίας της εργασίας και άλλων μορφών προβλήματα. Λόγω του χαμηλού εισοδήματος, του χαμηλού παράνομου εισοδήματος και της έλλειψης κοινωνικής υποστήριξης, πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν συχνά να εργάζονται υπό ασταθείς συνθήκες, εκθέτοντας τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους σε περισσότερους κινδύνους και σε μεγαλύτερες πιθανότητες να νοσήσουν από το συγκεκριμένο ιό. Επιπλέον, όταν αντιμετωπίζουν απώλεια εισοδήματος, ενδέχεται να υιοθετήσουν αρνητικές στρατηγικές αντιμετώπισης, όπως η πώληση περιουσιακών στοιχείων, την κατάργηση δανείων ή την παιδική εργασία (Chriscaden, 2020).

Στην κρίση COVID-19, τα θέματα ασφάλειας των τροφίμων, δημόσιας υγείας, απασχόλησης και εργασίας, ιδίως τα θέματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, συγκλίνουν. Η παρακολούθηση της επαγγελματικής ασφάλειας και των πρακτικών υγείας και η διασφάλιση της προστασίας της αξιοπρεπούς εργασίας και των δικαιωμάτων εργασίας σε όλες τις βιομηχανίες

είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση του ανθρώπινου παράγοντα της κρίσης. Είναι απαραίτητες διάφορες μορφές υποστήριξης, όπως μεταφορά μετρητών, επιδόματα παιδιών και υγιεινά σχολικά γεύματα, προγράμματα στέγασης και επισιτιστικής βοήθειας, υποστήριξη για τη συντήρηση και αποκατάσταση της απασχόλησης και υποστήριξη για επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, είναι σημαντικό η κυβέρνηση να συνεργάζεται στενά με εργοδότες και εργαζόμενους. Οι χώρες που αντιμετωπίζουν υφιστάμενες ανθρωπιστικές κρίσεις ή καταστάσεις έκτακτης ανάγκης είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στο COVID-19. (Chriscaden, 2020).

Μόνο μέσω της συνεργασίας μπορούν να ξεπεραστούν οι αλληλένδετες επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία, την κοινωνία και την οικονομία και να την αποτρέψουμε από το να μετατραπεί σε μακροπρόθεσμη καταστροφή ανθρωπιστικής και επισιτιστικής ασφάλειας και ενδεχομένως να χαθούν τα αναπτυξιακά οφέλη που έχουν ήδη επιτευχθεί (Chriscaden, 2020).

Πρέπει επομένως να επανεξεταστεί το μέλλον του περιβάλλοντός και να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση με φιλοδοξία. Μόνο τότε μπορεί να προστατευτεί η υγεία, τα προς το ζην, η επισιτιστική ασφάλεια και η διατροφή όλων των ανθρώπων (Chriscaden, 2020) .

Κεφάλαιο 5: Η κρίση ως ευκαιρία

5.1 Γραφειοκρατία

Αυτή είναι μια χρονιά ορόσημο το 2020 για τη σύνδεση μεταξύ του μητρώου και των δημόσιων υπηρεσιών και της καταπολέμησης της γραφειοκρατίας. Σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία της Γενικής Γραμματείας του Συστήματος Πληροφοριών Δημόσιας Διοίκησης (GSAPD) του Υπουργείου Ψηφιακής Κυβέρνησης, έχουν βελτιωθεί σημαντικά οι ψηφιακές υπηρεσίες και οι αυτοματοποιημένες υπηρεσίες που παρέχονται στους πολίτες. Ειδικότερα, ειδικά κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ο συνολικός αριθμός δημόσιων συστημάτων που παρέχουν ηλεκτρονικές υπηρεσίες στους πολίτες υπερβαίνει τα 90 εκατομμύρια, εμποδίζοντας τους πολίτες να έχουν αντίστοιχη φυσική πρόσβαση σε υπηρεσίες χωρίς όμως να περιλαμβάνει τις υπεύθυνες δηλώσεις και τις εξουσιοδοτήσεις που εκδίδονται μέσω του gov.gr που αφορούν συγκεκριμένες υπηρεσίες. Ο τελικός αριθμός εγγράφων του 2020 προσεγγίζει τα 95 εκατομμύρια αφού μόνο οι συγκεκριμένες υπηρεσίες έχουν ξεπεράσει τα 2,5 εκατομμύρια έγγραφα (Παπάζογλου, 2021).

Πραγματοποιήθηκαν 8.780.889 συναλλαγές και σχεδόν τρεις φορές περισσότερο από το 2019 (34.688.318 συναλλαγές) και πάνω από 10 φορές περισσότερο από τον αντίστοιχο του 2018 (Παπάζογλου, 2021).

Χρησιμοποιώντας κωδικούς Taxisnet σε διαδικτυακές υπηρεσίες για την πολιτεία, πραγματοποιήθηκαν το 2020 54.000.000 συναλλαγές. Σε σύγκριση με το 2018, ο όγκος συναλλαγών τριπλασιάστηκε και αυξήθηκε κατά 86% σε σύγκριση με το 2019, όταν ο αντίστοιχος όγκος συναλλαγών έφτασε τις 29.000.000 φορές. Σημαντική διευκόλυνση για την πραγματοποίηση αυτών των συναλλαγών παρέχει το gov.gr, το οποίο σήμερα συλλέγει 1.120

ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε ένα ενιαίο και φιλικό προς το χρήστη ψηφιακό περιβάλλον. Επιπλέον, από πέρυσι, οι υπηρεσίες που επιτρέπουν στα δημόσια συστήματα να ανταλλάσσουν πληροφορίες μεταξύ τους έχουν επίσης αυξηθεί σημαντικά.

Το 2018, ο αριθμός των ανταλλαγών αυξήθηκε κατά 8 φορές και το 2019, ο όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 570% και ο αντίστοιχος αριθμός έφτασε τα 5 εκατομμύρια. Οι συγκεκριμένες κλήσεις για ανταλλαγές δεδομένων αφορούσαν πληροφορίες όπως δεδομένα εργαζομένων από την «Εργάνη», στοιχεία ΑΜΚΑ, πιστοποιητικά δημοτολογικής κατάστασης, στοιχεία Αστυνομικής Ταυτότητας, φορολογική ενημερότητα (Παπάζογλου, 2021).

Η τηλεργασία φαίνεται να ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όταν το γραφείο του εργαζομένου που βρισκόταν σε διαφορετική τοποθεσία συνδέθηκε με την κεντρική υποδομή μέσω τερματικών που χρησιμοποιούσαν τηλεφωνικές γραμμές ως γέφυρες. Οι συνεχιζόμενες μειώσεις του κόστους και οι βελτιώσεις στην αποτελεσματικότητα και τη διαθεσιμότητα των προσωπικών υπολογιστών δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την εξέλιξη της τηλεργασίας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν οι εργαζόμενοι μπόρεσαν να συνδεθούν χρησιμοποιώντας προσωπικούς υπολογιστές και τεχνολογία εξομοίωσης τερματικών (terminal emulation) με τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Τα εργαλεία που διευκολύνουν την τηλεργασία είναι τα ομαδικά προγράμματα, τα εικονικά ιδιωτικά δίκτυα (VPN), η τηλεδιάσκεψη και η τεχνολογία Voice over IP (IP ή VOIP) . Καθώς οι ευρυζωνικές συνδέσεις στο Διαδίκτυο γίνονται πιο συνηθισμένες, όλο και περισσότεροι υπάλληλοι επιτρέπουν στο Home Connect να χρησιμοποιεί αυτά τα εργαλεία για τη σύνδεση του οικιακού γραφείου και του οικιακού δικτύου στο οικιακό τους δίκτυο (Francis, 2020).

Η υιοθέτηση τοπικών δικτύων υπολογιστών ενθαρρύνει την κοινή χρήση πόρων και το μοντέλο πελάτη-διακομιστή παρέχει ευκαιρίες για περαιτέρω αποκέντρωση. Η άνοδος της τεχνολογίας cloud computing και η διαθεσιμότητα ασύρματης τεχνολογίας WiFi επιτρέπουν έναν συνδυασμό φορητού υλικού και λογισμικού για πρόσβαση σε απομακρυσμένους διακομιστές (Kumar, 2020).

Περισσότεροι από 50 εκατομμύρια εργαζόμενοι στις Ηνωμένες Πολιτείες (περίπου το 40% του ενεργού εργατικού δυναμικού) μπορούν να εργαστούν από το σπίτι για να ολοκληρώσουν τουλάχιστον ένα μέρος της εργασίας πλήρους απασχόλησης, σε σύγκριση με 2,5 εκατομμύρια το 2008 στους κύριους χώρους εργασίας (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina and Velilla, 2018).

Οι εργαζόμενοι περιστασιακά από απόσταση (αν και όχι απαραίτητα εκείνοι που εργάζονται από το σπίτι) - ανήλθαν σε 17,2 εκατομμύρια το 2008 (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018).

Η βιομηχανία τηλεφωνικών κέντρων αποτελεί αξιοσημείωτη εξαίρεση, επειδή πολλά τηλεφωνικά κέντρα στις Ηνωμένες Πολιτείες απασχολούν χιλιάδες εργαζόμενους από το σπίτι. Για τους περισσότερους υπαλλήλους, η επιλογή εργασίας από το σπίτι θεωρείται ως πλεονέκτημα, επειδή οι περισσότεροι εργαζόμενοι μπορούν να εργάζονται μόνο με μερική απασχόληση (Francis, 2020).

Σύμφωνα με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, το 2009 το Γραφείο Διαχείρισης Προσωπικού ανέφερε ότι περίπου 102.000 εργαζόμενοι προσλήφθηκαν για να εργαστούν από απόσταση.

Στα επόμενα τρία χρόνια, οι λαμβάνοντες τις αποφάσεις στον τομέα της Τεχνολογίας της Πληροφορίας αναμένουν ότι στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα η τηλεργασία θα αυξηθεί κατά 65% και 33%, αντίστοιχα (Francis, 2020).

Σύμφωνα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διεξήχθη το 2020 για τις αρνητικές συνέπειες της τηλεργασίας, που διαδόθηκε ευρέως λόγω της παγκόσμιας πανδημίας του κορονοϊού, το 22% των εργαζομένων με μικρότερα παιδιά δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν στην εργασία τους όλη ή την περισσότερη ώρα της εργασίας τους.

5.2 Τηλεργασία: πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και προοπτικές

Η τηλεργασία σαν μορφή εργασίας προσφέρει αρκετά οφέλη στα άτομα, τα οποία συνοπτικά είναι (Francis, 2020)

Δυνατότητα αυτονομίας και ευελιξίας. Υπάρχει το περιθώριο οι τηλεεργαζόμενοι να επιλέγουν μόνοι τους τον τόπο και τον χρόνο της εργασίας τους, πράγμα που τους δίνει μεγαλύτερη ευελιξία από τους υπόλοιπους εργαζόμενους. Επίσης διατηρούν την αυτονομία τους στην διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων τους εφόσον δεν χρειάζεται να βρίσκονται υπό συνεχή επιτήρηση από τον εργοδότη τους (Kumar, 2020).

Καλύτερη ψυχολογία. Καθώς όπως αναφέρθηκε πιο πάνω έχουν μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία στην εργασίας τους, κερδίζουν χρόνο αφού αποφεύγουν αρκετές μετακινήσεις κατά τη διάρκεια της μέρας και τον επιπλέον χρόνο που τους απομένει έχουν την δυνατότητα να τον περάσουν με την οικογένειά τους (Baltina & Vitola, 2014).

Εργασιακή και κοινωνική ζωή μπορούν να συνδυάζονται λόγω του ευέλικτου τρόπου και χρόνου αφού καταφέρνουν να συνδυάσουν τις επαγγελματικές με τις προσωπικές, οικογενειακές και κοινωνικές υποχρεώσεις τους (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Εκτός από τους πολλούς θετικούς παράγοντες και πλεονεκτήματα της τηλεργασίας, εμπεριέχει επίσης ορισμένους κινδύνους που ενδέχεται να εξαλείψουν τα πλεονεκτήματά της. Υπάρχει κίνδυνος αυξημένων ωρών εργασίας, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να χάσουν τις αργίες, τις Κυριακές, τις αργίες και άλλες μη εργάσιμες ημέρες. (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Οι καταστάσεις στο σπίτι του τηλεεργαζόμενου (δηλαδή στο χώρο εργασίας του) επηρεάζει τους συνεργάτες του σε μεγάλο βαθμό. Για παράδειγμα, εάν ένα μέλος της οικογένειας είναι άρρωστο, θα επηρεαστούν περισσότερο από ό, τι στο γραφείο της εταιρείας. Ομοίως, ένας τηλεεργαζόμενος μπορεί να διαγνωστεί ότι πάσχει από ασθένεια, ώστε να μην μπορεί να εργαστεί επειδή κανείς δεν

θα τον ελέγξει. Από την άλλη πλευρά, εάν είναι πραγματικά άρρωστος, μπορεί να αποφασίσει να εργαστεί όταν δεν πρέπει να εργάζεται (Francis, 2020).

Οι σχέσεις με άλλους υπαλλήλους της εταιρείας είναι δύσκολο να αναπτυχθούν επειδή δεν υπάρχει η δυνατότητα να συναναστρέφονται μεταξύ τους (Baltina & Vitola, 2014).

Καθυστέρηση ή απώλεια παραγωγικότητας λόγω τεχνικών βλαβών όπως για παράδειγμα να χαλάσει ο ηλεκτρονικός υπολογιστής. Επίσης πρέπει εδώ να σημειωθεί πως δεν γίνεται συχνά έλεγχος των μηχανημάτων από ειδικό έτσι ώστε να εξακριβωθεί η σωστή λειτουργία τους και να αποφευχθούν τυχόν τεχνικά προβλήματα (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018).

Αν κάποια στιγμή γίνει επιθεώρηση εργασίας τότε μπορεί να δημιουργηθούν αρνητικές εντυπώσεις καθώς ο τηλεργαζόμενος ίσως το εκλάβει σαν παραβίαση της ιδιωτικής του ζωής.

Δεν έχει το δικαίωμα ο τηλεργαζόμενος να συμμετέχει σε προοπτικές εξέλιξης και ανάπτυξης της επιχείρησης όπως για παράδειγμα είναι μία προαγωγή (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018).

Εικόνα 3. Πηγή: <https://www.skai.gr/news/greece/diataksi-ti-isxyei-gia-tilergasia-se-pososto-40-se-idiotiko-tomea-pos-efarmozetai>

Καθώς τα σχολεία και τα πανεπιστήμια είναι κλειστά η χρήση διαδικτυακών εκπαιδευτικών πλατφορμών είναι μονόδρομος.

«Οι χώρες πρέπει να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα υπάρχοντα διαδικτυακά μαθήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, να ενθαρρύνουν τις εταιρείες εκπαιδευτικής τεχνολογίας να έχουν δωρεάν πόρους, να διαφοροποιούν τις μεθόδους διδασκαλίας ανάλογα με την ηλικία και τις μαθησιακές ικανότητες των μαθητών καθώς και να ενθαρρύνουν τη συνεργασία των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, παρόλο που τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χρησιμοποιούν ευρέως την παροχή διαδικτυακών μαθημάτων και διαθέτουν μια πλούσια διαδικτυακή βάση δεδομένων, στερούνται συστημικότητας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση» (OECD, 2020).

Χρήση υπάρχουσών διαδικτυακών πλατφόρμων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Πόροι

Ανάπτυξη νέων διαδικτυακών πλατφορμών διδασκαλίας (εικονικές αίθουσες διδασκαλίας).

Συνεργασία με ιδιωτικές εκπαιδευτικές πλατφόρμες.

Συνεργασία διεθνώς για την αμοιβαιοποίηση των υφιστάμενων διαδικτυακών εκπαιδευτικών πόρων.

Παροχή ευκαιριών ψηφιακής μάθησης στους εκπαιδευτικούς.

Η μάθηση και η συνεργασία σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να μην έρθει φυσικά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Κατά την εξέταση των συνθηκών που επικρατούν για να ληφθεί η απόφαση για το κλείσιμο των σχολείων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εξετάσουν τρόπους για ισορροπία των ψηφιακών δραστηριοτήτων με δραστηριότητες χωρίς οθόνη, διατήρηση παλμού στη συναισθηματική υγεία των μαθητών, πρόσβαση σε συσκευές και διαχείριση πρόσβασης σε υποδομή πληροφορικής

5.2.1. Τηλεκπαίδευση

Ενόψει της κρίσης του covid-19 το ένα σχολείο έκλεινε μετά το άλλο και οι διαδικτυακές ευκαιρίες μάθησης αυξήθηκαν από εξωσχολικές διευκολύνσεις σε ζωτικής σημασίας εκπαίδευση. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία υπερέβαιναν κατά πολύ τη σκοπιμότητα. Η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπει να βρεθούν νέες απαντήσεις σχετικά

με το τι μαθαίνουν οι άνθρωποι, πώς μαθαίνουν, πού μαθαίνουν και πότε μαθαίνουν. Η τεχνολογία μπορεί να επιτρέψει στους δασκάλους και τους μαθητές να αποκτήσουν επαγγελματικό υλικό εκτός από τα εγχειρίδια σε διάφορες μορφές και μεθόδους. Μαζί με τους εκπαιδευτικούς, ένα έξυπνο διαδικτυακό σύστημα μάθησης θα βοηθήσει στην διδασκαλία. Μπορούν να παρατηρηθούν τα μαθησιακά στυλ, τα επιστημονικά στυλ μάθησης, τα ενδιαφέροντα και το στυλ σκέψης και να ανακαλυφθούν ταυτόχρονα οι δυσκολίες και τα προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τους εκπαιδευτικούς. Στη συνέχεια, το σύστημα μπορεί να προσαρμόσει την μαθησιακή εμπειρία με περισσότερες λεπτομέρειες και με μεγαλύτερη ακρίβεια από οποιαδήποτε παραδοσιακή ρύθμιση στην τάξη, ώστε να ταιριάζει στο προσωπικό στυλ μάθησης του κάθε μαθητή. Ομοίως, τα εικονικά εργαστήρια παρέχουν την ευκαιρία να σχεδιαστούν, να πραγματοποιηθούν πειράματα και οι μαθητές να μάθουν μέσα από αυτά (OECD From Reimers and Schleicher, 2020).

Το ένα μέρος της εξίσωσης είναι, φυσικά, πόσο καλά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι εξοπλισμένα και συνηθισμένα στην ηλεκτρονική μάθηση και πόσο καλά οι εκπαιδευτικοί είναι προετοιμασμένοι και ασχολούνται με την ηλεκτρονική μάθηση (OECD From Reimers and Schleicher, 2020).

Ακόμη και όταν η διαδικτυακή εκπαίδευση δεν βασίζεται άμεσα στο σχολείο, η κατάσταση της τεχνολογίας στο σχολείο παρέχει κάποια ένδειξη της ετοιμότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της εμπειρίας του στην τεχνολογία. Επιπλέον, τις επόμενες εβδομάδες και μήνες, η επιτυχία πολλών μαθητών θα εξαρτηθεί κυρίως από την ικανότητά τους να διατηρούν στενή σχέση με τους δασκάλους τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους μαθητές που μπορεί να μην έχουν την υποστήριξη των γονιών τους ή για μαθητές που δυσκολεύονται να προσαρμοστούν, ή αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες ή παρουσιάζουν απροθυμία. Ο συνδυασμός οικονομικών δυσκολιών και του κλεισίματος του σχολείου μπορεί να έχει αντίκτυπο στα φτωχότερα παιδιά και θα πρέπει να υπάρχουν λύσεις σχετικά με αυτό. Οι ανάγκες αυτών των παιδιών θα ληφθούν υπόψη από τους εκπαιδευτικούς τους πράγμα που σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να διατηρούν επαφή με τους μαθητές τους ώστε να αντιλαμβάνονται έγκαιρα τις δυσκολίες (OECD From Reimers and Schleicher, 2020).

Πρώτον, σε όλες τις χώρες σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, κατά μέσο όρο, κάθε 15χρονος μαθητής μπορεί να χρησιμοποιήσει σχεδόν έναν υπολογιστή για εκπαιδευτικούς σκοπούς στο σχολείο (η αναλογία υπολογιστή προς μαθητή είναι 0,8) (OECD From Reimers and Schleicher, 2020).

Κατά μέσο όρο το 15% των 15χρονων μαθητών είναι εγγεγραμμένοι σε σχολεία και οι διευθυντές πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί τους έχουν γνώση των τεχνολογιών και τις απαραίτητες δεξιότητες διδασκαλίας που απαιτούνται για την ενσωμάτωση ψηφιακών συσκευών στην εκπαίδευση. Αυτό τονίζει τις τεράστιες ανάγκες κατάρτισης του εκπαιδευτικού συστήματος για την προετοιμασία για τη χρήση των ψηφιακών μέσων στην εκπαιδευτική τεχνολογία. Ομοίως, υπάρχει μια μεγάλη διαφορά μεταξύ ενός κοινωνικοοικονομικά ευνοημένου σχολείου και ενός μειονεκτούντος σχολείου. Για παράδειγμα, στη Σουηδία, το ποσοστό σχολείων με πλεονεκτήματα είναι 89%, ενώ το ποσοστό σχολείων με μειονεκτήματα είναι μόνο 54% πράγμα που σημαίνει ότι ενισχύουν και δεν μετριάζουν τις δυσμενείς επιπτώσεις του οικογενειακού υποβάθρου (OECD, 2020).

Τα ολοκληρωμένα μαθήματα κυμαίνονται από περίπου 90% στις τέσσερις επαρχίες της Κίνας έως λίγο περισσότερο από 10% στην Ιαπωνία. Όσον αφορά τους αποτελεσματικούς επαγγελματικούς πόρους για να εκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί, η κατάσταση είναι παρόμοια. Ο ψηφιακός εξοπλισμός χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία ή από σωστά εκπαιδευμένους τεχνολογικά βοηθούς. Κατά μέσο όρο σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, περίπου το 60% των μαθητών ηλικίας 15 ετών εγγράφονται σε σχολεία των οποίων οι διευθυντές θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν επαρκή χρόνο για να προετοιμάσουν μαθήματα ενσωμάτωσης ψηφιακών συσκευών, που κυμαίνονται από περίπου 90% στις τέσσερις κινεζικές επαρχίες έως λίγο περισσότερο από 10% στην Ιαπωνία. Η εικόνα είναι παρόμοια όσον αφορά τη διαθεσιμότητα αποτελεσματικών επαγγελματικών πόρων για τους εκπαιδευτικούς για να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν τις διαθέσιμες ψηφιακές συσκευές. Περίπου το 55% των μαθητών βρίσκονταν σε σχολεία όπου παρέχονται κίνητρα στους εκπαιδευτικούς για την ενσωμάτωση ψηφιακών συσκευών στη διδασκαλία τους ή διαθέτουν επαρκώς καταρτισμένο τεχνικό βοηθητικό προσωπικό (OECD, 2020).

Σε αυτήν την κρίση, ίσως το πιο σημαντικό πράγμα είναι η προσβασιμότητα και η χρηστικότητα μιας αποτελεσματικής διαδικτυακής πλατφόρμας μάθησης. Σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, κατά μέσο όρο, σχεδόν οι μισοί από τους 15χρονους μαθητές είναι εγγεγραμμένοι στο σχολείο και ο διευθυντής τους ανέφερε ότι υπάρχει μια αποτελεσματική διαδικτυακή πλατφόρμα μαθησιακής

υποστήριξης. Ομοίως, υπάρχουν μεγάλες διαφορές εντός και μεταξύ των χωρών. Στη Σιγκαπούρη, τέσσερις επαρχίες της Κίνας, το Μακάο (Κίνα) και τη Δανία, εννέα στους δέκα μαθητές εγγράφηκαν μέσω αποτελεσματικών διαδικτυακών πλατφορμών υποστήριξης μάθησης, ενώ στην Αργεντινή, την Κόστα Ρίκα, το Κοσσυφοπέδιο, τον Παναμά, το Λουξεμβούργο, την Ιαπωνία, το Περού, η αναλογία Λευκορωσίας και Μαρόκου είναι μικρότερη από 30% (OECD, 2020).

Η αποτελεσματική και ασφαλής χρήση ψηφιακών συσκευών και ΤΠΕ για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας μπορεί επίσης να εξαρτάται από τις σχολικές πολιτικές και πρακτικές.

Κατά μέσο όρο, σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, η πιο συνηθισμένη σχολική πρακτική που στοχεύει στη βελτίωση της μάθησης μέσω της χρήσης ψηφιακών συσκευών είναι να πραγματοποιούνται τακτικές συζητήσεις μεταξύ διευθυντών σχολείου και εκπαιδευτικών για να συζητηθεί η χρήση ψηφιακών συσκευών για σκοπούς διδασκαλίας. Αντιθέτως, μεταξύ όλων των χωρών του ΟΟΣΑ, κατά μέσο όρο, η λιγότερο κοινή πρακτική είναι ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο σχέδιο για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στη χρήση ψηφιακών συσκευών (36% των μαθητών που είναι εγγεγραμμένοι στο σχέδιο των σχολείων) οι εκπαιδευτικοί συναντώνται για να μοιραστούν, αξιολογή ή αναπτύσσει διδακτικό υλικό και μεθόδους χρησιμοποιώντας ψηφιακές συσκευές (44% των μαθητών), και έχει γράψει δηλώσεις που στοχεύουν συγκεκριμένα τη χρήση ψηφιακών συσκευών για εκπαιδευτικούς σκοπούς σε σχολεία (46% των μαθητών). Οι κατευθυντήριες γραμμές και οι πρακτικές του σχολείου που χρησιμοποιούν ψηφιακές συσκευές για την ενίσχυση της διδασκαλίας και της διδασκαλίας είναι πιο συχνές σε κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντα σχολεία από ό, τι σε μειονεκτικά σχολεία (OECD, 2020).

Στο πλαίσιο του αναγκαίου κλεισίματος, θα πρέπει να κινητοποιηθούν διάφορες μορφές διαδικτυακών πόρων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι χώρες πρέπει να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα υπάρχοντα διαδικτυακά μαθήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, να ενθαρρύνουν τις εταιρείες εκπαιδευτικής τεχνολογίας να έχουν δωρεάν πόρους, να διαφοροποιούν τις μεθόδους διδασκαλίας με βάση την ηλικία και την ικανότητα και να ενθαρρύνουν τη συνεργασία των εκπαιδευτικών. Αν και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χρησιμοποιούνται ευρέως για την παροχή διαδικτυακών μαθημάτων και διαθέτουν μια πλούσια διαδικτυακή βάση δεδομένων, δεν διαθέτουν συστημικότητα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (OECD, 2020). Έτσι λοιπόν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται υπάρχουσες διαδικτυακές

πλατφόρμες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Δημιουργηθεί μια νέα διαδικτυακή πλατφόρμα διδασκαλία (εικονική τάξη). Συνεργάζονται με ιδιωτικές εκπαιδευτικές πλατφόρμες. Συνεργάζονται διεθνώς με άλλους εκπαιδευτικούς για ανταλλαγή υπαρχόντων διαδικτυακών πόρων εκπαίδευσης. Χρησιμοποιούν κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα. Παρέχονται ευκαιρίες ψηφιακής μάθησης στους εκπαιδευτικούς (OECD, 2020)

Η μάθηση και η συνεργασία σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να μην έρθει φυσικά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Κατά την εξέταση των πολιτικών απαντήσεων στο κλείσιμο των σχολείων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εξετάσουν τρόπους για ψηφιακή ισορροπία χωρίς δραστηριότητα στην οθόνη, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη συναισθηματική υγεία των μαθητών, έχει πρόσβαση στη συσκευή κάνει διαχείριση πρόσβασης σε υποδομή πληροφορικής, προσφέρει μακροπρόθεσμες ευκαιρίες και εξερευνά διαφορετικών χρόνων και τρόπων εκπαίδευσης.

Εικόνα 4. Πηγή: <https://www.skai.gr/tilekpaideysi-apantisi-se-12-erotimata-gia-leitourgia-dimotikon-nipiagogeion-apo-1611>

Στην τρέχουσα κρίση, η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει μια ευρεία προοπτική για την παροχή ποιοτικών ευκαιριών μάθησης στους μαθητές. Ωστόσο, τα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η τεχνολογία δεν επιδεινώνει περαιτέρω τις υπάρχουσες ανισότητες

στην ποιότητα της πρόσβασης στη μάθηση. Αυτός δεν είναι μόνο ένας τρόπος παροχής τεχνολογίας και ανοιχτών μαθησιακών πόρων, αλλά πρέπει επίσης να διατηρηθούν αποτελεσματικές κοινωνικές σχέσεις μεταξύ οικογενειών, εκπαιδευτικών και μαθητών, ειδικά για εκείνους τους μαθητές που δεν είναι ευέλικτοι, ή έχουν μαθησιακές δυσκολίες (OECD, 2020).

5.3 Κορονοϊός και νέα επαγγέλματα

Μεταξύ των σημαντικών αλλαγών που επέφερε η πανδημία και των μέτρων για τη μείωση της πανδημίας, ο οικονομικός τομέας που έχει υποστεί δραστικές αλλαγές είναι οι σχέσεις διαχείρισης της εργασίας. Η πανδημία COVID-19 επηρέασε σοβαρά την παγκόσμια οικονομία, αλλά επηρέασε δυσανάλογα την ανάκαμψη της Ελλάδας, η οποία εξακολουθεί να αγωνίζεται να αντιμετωπίσει τα μέτρα λιτότητας που επέβαλαν οι διεθνείς πιστωτές της, καθώς και να αντιμετωπίσει κλιμάκωση του αριθμού των προσφύγων που εγκαταλείπουν τις ζώνες πολέμου. στη Συρία και αλλού. Λαμβάνοντας υπόψη την εχθρική στάση της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας και της Ευρώπης γενικότερα, ο διαρκής έλεγχος των συνόρων μερικών νησιών στο Ανατολικό Αιγαίο που βρίσκονται κοντά στην Τουρκία υπήρξε δύσκολο έργο για την ελληνική κυβέρνηση.. Αυτές οι προκλήσεις δεν βοηθούν στις οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας και έχουν επηρεάσει αρνητικά το επίπεδο εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων που είναι ζωτικής σημασίας για τη συνεχή οικονομική ανάκαμψη της χώρας (Papadimitriou, Nikiforos, & Zezza, 2020).

Αυτό που είναι σημαντικό να αναγνωριστεί σε περίπτωση πανδημίας είναι ότι η επακόλουθη παύση των οικονομικών δραστηριοτήτων συνεπάγεται ταυτόχρονο σοκ στην προσφορά - καθώς οι μη απαραίτητες παραγωγικές δραστηριότητες σταματούν - καθώς και στη ζήτηση, όταν οι εργαζόμενοι σε τέτοιες επιχειρήσεις σταματούν να κερδίζουν οποιοδήποτε εισόδημα. Στην ορολογία των οικονομολόγων, αυτό ισοδυναμεί με ένα σοβαρό διαρθρωτικό διάλειμμα, το οποίο είναι πιθανό να αλλάξει τη συμπεριφορά των καταναλωτών και των επιχειρηματιών - που σημειώνεται στις μειώσεις των επιπέδων εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και των καταναλωτών (Papadimitriou, Nikiforos, & Zezza, 2020).

Ως αποτέλεσμα, κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID, η διεθνής οικονομία οδηγήθηκε σε μια σοβαρή ύφεση, η οποία είχε ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και στην αγορά

εργασίας. Για τις χώρες της ζώνης του ευρώ, αξιολογήθηκε επίσης η ίδια άποψη. Μεταξύ άλλων, οι χώρες της ευρωζώνης θα επηρεαστούν από την άνιση ανάκαμψη των νότιων χωρών, των πιο ευάλωτων και πιο εξαρτημένων κρατών μελών στον τουριστικό κλάδο (Οργανισμός DBRS, Σεπτέμβριος 2020). Συγκεκριμένα, αυτή η μελέτη δείχνει ότι η Ελλάδα έχει την πιο ευάλωτη οικονομία και η εξάρτησή της από τον τουρισμό μειώνεται (20,8% του ΑΕΠ και 21,7% της απασχόλησης), ακολουθούμενη από την Κύπρο, τη Μάλτα, την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιταλία (Ρομπόλη και Μπέτση, 2020).

Έτσι ο τρόπος που αντιμετώπισε τα θέματα της απασχόλησης η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID δεν μείωσε τις κύριες συνέπειες (ευελιξία, ποσοστό ανεργίας) της ελληνικής αγοράς εργασίας. Επομένως, εκτός από το στατιστικά υψηλό ποσοστό ανεργίας σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας το 2019 είναι 17,3% -75,8 εκατομμύρια και το ποσοστό ανεργίας είναι 18,3% -836.000 μέχρι το 2020, θα αυξηθεί σε 21,3% -22,1% (1.020.000-1.070.000 άνεργοι). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ερευνητών, νέες μορφές ευέλικτης απασχόλησης θα προστεθούν στους υπάρχοντες μισθούς, ώρες εργασίας και άλλη ευελιξία, όπως: τερματισμός της σύμβασης εργασίας (ανεργία μερικής απασχόλησης), καταγγελία συμβάσεων εργασίας, απομακρυσμένη εργασία, υπερωρίες, εργασία ορισμένου χρόνου και βάρδια (Ρομπόλη και Μπέτση, 2020).

Ταυτόχρονα, η δυσμενής ανάπτυξη της οικονομίας και της αγοράς εργασίας το δεύτερο εξάμηνο του 2020, σε συνδυασμό με την εκτίμησή μας, ότι η ελληνική οικονομία θα φτάσει στα αντίστοιχα μακροοικονομικά και κοινωνικά δεδομένα το 2019 ήδη από το 2023, γεγονός που δείχνει ότι η χώρα, επηρεάζονται οι ευέλικτοι εργαζόμενοι, η απειλή της συνολικής ανεργίας έχει αρνητικό αντίκτυπο στις προοπτικές της φτώχειας (το ένα δέκατο των ανέργων δικαιούνται παροχές ανεργίας ενός έτους) (Ρομπόλη και Μπέτση, 2020).

Στην ουσία, για να μπορέσουν να κατανοηθούν τα χαρακτηριστικά των υψηλών ποσοστών ανεργίας ειδικά κατά τη διάρκεια του μηνιού και της τρέχουσας δεκαετίας, έχουν αποκτήσει μόνιμο καθεστώς στην ελληνική οικονομία. Οι αρνητικές επιπτώσεις της περιλαμβάνουν την ασιατικοποίηση της αγοράς εργασίας, τη μετανάστευση στο εξωτερικό, τους γενικούς όρους για την υποτίμηση των γνώσεων και δεξιοτήτων των εργαζομένων, την αύξηση της μερικής απασχόλησης, τη σοβαρή φτώχεια του πληθυσμού και την παραγωγή της Ελλάδας (Ρομπόλη και Μπέτση, 2020).

Αυτό συμβαίνει επειδή σε αυτή τη διαδικασία, οι συνθήκες επιμονής και συντήρησης του ενιαίου μοντέλου πολιτιστικής ανάπτυξης (τουρισμός, υπηρεσίες), η επιδείνωση των συνθηκών τεχνολογίας παραγωγής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην οικονομία, τη γεωργική οικονομία και την ελληνική οικονομία και Ευρωπαϊκή αλυσίδα αξίας στη διεθνή σκηνή. Λόγω των κακών προοπτικών της ελληνικής οικονομίας, της ανεργίας και της αγοράς εργασίας, είναι απαραίτητο να αλλαχτεί η κατεύθυνση των υποδομών τεχνολογίας και παραγωγής της Ελλάδας και να στραφεί σε εύρεση τρόπων για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Όπως είπε ο Οδυσσέας Ελύτης, «Κάνε άλμα πιο γρήγορο από τη φθορά» (Ρομπόλη και Μπέτση, 2020).

Τα περιοριστικά μέτρα που έχουν ληφθεί και θα συνεχίσουν να συγκρατούν αυτήν την πανδημία φαίνεται να οδηγούν σε νέες μορφές εργασίας και ζωής. Πολλοί υπάλληλοι πρέπει να υιοθετούν νέες μεθόδους εργασίας ή εργάζονται με διαφορετικό ωράριο ή στο χώρο τους για να αποφεύγουν την άμεση επαφή. Για παράδειγμα, ακόμη και πριν από την πανδημία, είχε αυξηθεί η τηλεργασία και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Μπαρδάνη, 2020).

Είναι απαραίτητο να διεξαχθεί ένας μεγαλύτερος βαθμός έρευνας σε θέματα που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων και της κοινωνίας στο σύνολό της, ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με αυτές τις νέες μορφές εργασίας και κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες στη ζωή. Όσον αφορά την υγεία, μαζί με τους υπάρχοντες παράγοντες, η ψηφιοποίηση / αυτοματοποίηση αναμένεται να βελτιωθεί σε πολλούς τομείς (Μπαρδάνη, 2020).

Μια θετική πτυχή αυτού του ζητήματος είναι ότι υπό την πίεση της νέας κατάστασης, η κυβέρνηση αναγκάζεται να οργανώσει πιο ευέλικτα για να εξυπηρετήσει τους ανθρώπους, γεγονός που έχει ευεργετικό αντίκτυπο στους εργαζομένους. Μέσα από νέες τεχνικές δυνατότητες δόθηκε η δυνατότητα στους ανθρώπους να συνεχίσουν να συναντιούνται, να συνεργάζονται και να επικοινωνούν. Αυτή η εξοικείωση με την τεχνολογία δεν πρέπει να χαθεί. Η ψηφιακή τεχνολογία είναι ένα σημαντικό όπλο για όλους (πολίτες, εργαζόμενους, εταιρείες και χώρες) για τη βελτίωση της καθημερινής ζωής και της οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Η ψηφιακή εποχή διαταράσσεται, προωθεί την καινοτομία και επανεξετάζει τις απόψεις και τις στάσεις απέναντι στην αειφόρο ανάπτυξη (Μπαρδάνη, 2020).

Σε πολλές χώρες όπως και στην Ελλάδα, ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών έχει αναπτυχθεί σημαντικά και όχι μόνο λόγω των υποχρεώσεών του, προσφέροντας μεγαλύτερη ευελιξία σε όλους τους κλάδους εργασίας. Επομένως, αφού αυξάνεται η ευελιξία, δημιουργούνται τώρα νέες

συνθήκες μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Εκτός από την τηλεργασία, οι εταιρείες πρέπει επίσης να λάβουν όλα τα μέτρα για τον έλεγχο πιθανών καταστάσεων στα γραφεία ή / και τις εγκαταστάσεις τους για τη δημιουργία νέων δεδομένων.

Ο στόχος των μέτρων είναι διπλός: Πρώτον, η λειτουργία της επιχείρησης πρέπει να είναι σε κανονικό βαθμό και δεν πρέπει να υπάρχει πτώση της παραγωγικότητας λόγω αυτών των αλλαγών. Δεύτερον, έχει μεγάλη σημασία να προστατευτεί όσο το δυνατόν περισσότερο η σχέση εργασίας και τα δικαιώματα των εργαζομένων, διότι υπάρχουν ήδη καταχρήσεις των νέων όρων (Κόλλια, 2020).

Αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις της νέας εποχής, όλοι είναι συνεργάτες και πρέπει να συνομιλούν για να μοιράζονται οι γνώσεις, οι εμπειρίες και οι πρακτικές. Στόχος είναι να ενθαρρυνθεί κάθε διάλογος και να αξιοποιηθεί κάθε ευκαιρία και πρόταση για μια ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων.

Η Ελλάδα πρέπει να χρησιμοποιήσει την ψηφιακή τεχνολογία για να εισάγει, ενσωματώνει και αναπτύσσει ψηφιακές δυνατότητες στον κόσμο της εργασίας, ενώ επενδύει σε κοινωνικές πολιτικές και ευρύτερα σχέδια αειφόρου ανάπτυξης για να προσαρμοστεί σε αυτή τη νέα πραγματικότητα. Θα πρέπει να γίνεται προώθηση συμπεριφορών με δίκαιο και ισορροπημένο τρόπο για την προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού και της εμπιστοσύνης (Μπαρδάνη, 2020)

Στις 6 Απριλίου 2020 ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι θα παρασχεθούν περίπου 8 δισεκατομμύρια ευρώ τον Απρίλιο για άμεση οικονομική βοήθεια των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παράσχει αυτή τη χρηματοδότηση ως εγγύηση για επενδύσεις στην Ευρώπη (Francis, 2020).

Η έκθεση στην Κίνα ως πηγή ενδιάμεσων εισροών, η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών προμηθευτών και η ύπαρξη αποθέματος ή του αντίκτυπου των έγκαιρων παραδόσεων είναι ένα από τα παραδείγματα του οικονομικού αντίκτυπου της πανδημίας του κορονοϊού που ποικίλλει ανάλογα με τη βιομηχανία και την εταιρεία (Kumar, 2020).

Για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου στην ευρωπαϊκή βιομηχανία και εμπόριο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρίσκεται σε διαρκή επαφή με τις εθνικές αρχές, τους εκπροσώπους της βιομηχανίας και άλλους ενδιαφερόμενους, παρεμβαίνοντας επίσης για την υποστήριξη διάφορων

βιομηχανικών τομέων, ειδικότερα αυτών που είναι σημαντικοί για την παραγωγή, την προμήθεια τροφίμων και τον τουρισμό (Kumar, 2020).

Κάθε χρόνο η ΕΕ ενισχύει πάνω από 200.000 επιχειρήσεις χρησιμοποιώντας ποικιλία χρηματοοικονομικών μέσων: επιχειρηματικά δάνεια, μικροχρηματοδοτήσεις, εγγυήσεις και επιχειρηματικά κεφάλαια ,εντοπίζοντας τα χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που μπορούν να παρέχουν χρηματοδοτική στήριξη (Francis, 2020).

Ο γεωργικός τομέας της ΕΕ από τότε που ξεκίνησε η πανδημία του κορονοϊού, αποδεικνύεται ανθεκτικός στην κρίση που ξέσπασε και εξακολουθεί να παρέχει στους Ευρωπαίους ασφαλή και υψηλής ποιότητας τρόφιμα. Για να εξασφαλιστεί η συνεχής παραγωγή υγιεινών και ασφαλών ευρωπαϊκών τροφίμων, η Επιτροπή πρότεινε μια σειρά συγκεκριμένων μέτρων που διασφαλίζουν ότι οι γεωργοί και άλλοι δικαιούχοι θα μπορούν να λάβουν τη στήριξη που χρειάζονται (Kumar, 2020).

Στις 4 Μαΐου, η Επιτροπή ενέκρινε και δημοσίευσε την τελευταία δέσμη έκτακτων μέτρων, που είχαν ανακοινωθεί προηγουμένως στις 22 Απριλίου, για την περαιτέρω στήριξη των τομέων της γεωργίας και των τροφίμων που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση του κορονοϊού. Τα εν λόγω έκτακτα μέτρα περιλαμβάνουν την ενίσχυση της ιδιωτικής αποθεματοποίησης σε τομείς όπως των γαλακτοκομικών προϊόντων και του κρέατος και την προσωρινή έγκριση μέτρων παρέμβασης στην αγορά για την αυτοοργάνωση των φορέων εκμετάλλευσης σε τομείς που έχουν δεχτεί σοβαρό πλήγμα, την ευελιξία όσον αφορά την εφαρμογή προγραμμάτων στήριξης της αγοράς και την προσωρινή παρέκκλιση από τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ στον τομέα του γάλακτος, των ανθέων και της πατάτας ([https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/\[europa_tokens:europa\]](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/[europa_tokens:europa])).

Η επιτροπή συνιστά επίσης να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης για να παρέχουν αποζημίωση στους γεωργούς και τις μικρές επιχειρήσεις για γεωργικά προϊόντα, έως 5.000 ευρώ κατ 'ανώτατο όριο ανά αγρότη και 50.000 ευρώ ανά μικρή επιχείρηση. Η πρόταση αυτή αναμένεται να εγκριθεί από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και αποσκοπεί στην άμεση βοήθεια σε όσους πλήττονται περισσότερο από την κρίση. Αυτό είναι το συμπλήρωμα στο μέγιστο ποσό που μπορεί να χρησιμοποιήσει η εθνική αρχή για να στηρίξει τους αγρότες χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής Γεωργίας και τη μεγαλύτερη αύξηση των κρατικών ενισχύσεων (Francis, 2020).

Στις 17 Μαρτίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράτεινε την προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων στήριξης μέσω της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής έως τις 15 Ιουνίου 2020, η οποία δίνει στους αγρότες μεγαλύτερη ευελιξία. Άλλα μέτρα περιλαμβάνουν την παράταση των προθεσμιών για την επεξεργασία αιτήσεων για συναφείς υπηρεσίες και την παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στη μείωση του διοικητικού φόρτου. (Kumar, 2020).

Σύμφωνα με το πρόσφατα εγκεκριμένο προσωρινό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις, οι αγρότες μπορούν τώρα να λάβουν το πολύ 100.000 ευρώ ανά εκμετάλλευση, ενώ οι εταιρείες μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων μπορούν να λάβουν το πολύ 800.000 ευρώ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να συμπληρωθεί το πολύ 25.000 ευρώ, πράγμα που σημαίνει ότι το συνολικό ποσό κρατικής στήριξης που μπορεί να παρέχει κάθε εταιρεία χαρτοφυλακίου είναι 120.000 ευρώ (ή 125.000 ευρώ) σύμφωνα με το ενδιάμεσο πλαίσιο (Francis, 2020).

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν στον μέγιστο βαθμό τις ενισχύσεις που εξακολουθούν να είναι διαθέσιμες στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, για τη χρηματοδότηση δράσεων που αποσκοπούν στον μετριασμό της τρέχουσας κρίσης και την ανάκαμψη από αυτήν (Kumar, 2020).

Στις 30 Ιουνίου, η Επιτροπή δημοσίευσε συμπληρωματικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για να στηρίξει δράσεις προώθησης από παραγωγούς γεωργικών προϊόντων διατροφής που έχουν πληγεί έντονα από τη συνεχιζόμενη κρίση. Ένα επιπλέον κονδύλιο ύψους 10 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για την τόνωση των πωλήσεων (στους τομείς οπωροκηπευτικών, κρασιού, γαλακτοκομικών προϊόντων και πατάτας). Από το ποσό αυτό, το μισό θα διατεθεί για δράσεις προώθησης, που θα αναλάβουν από κοινού οργανώσεις παραγωγών από διάφορες χώρες της ΕΕ, και το άλλο μισό θα διατεθεί για εθνικές δράσεις. Οι εν λόγω προσκλήσεις υποβολής προτάσεων συμπληρώνουν άλλα έκτακτα μέτρα που έχουν ήδη εγκριθεί για τη στήριξη συγκεκριμένων αγροδιατροφικών κλάδων (Francis, 2020).

Η πανδημία του κορονοϊού έχει επισημάνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν πολλοί νέοι συχνά στα πρώτα βήματα της αγοράς εργασίας. Την 1η Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε μέτρα για να προσφέρει στους νέους όλες τις πιθανές ευκαιρίες για να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δυνατότητές τους για να διαμορφώσουν το μέλλον της ΕΕ και να ευημερήσει. Με την πρωτοβουλία «Επόμενη γενιά ΕΕ» και τον μελλοντικό προϋπολογισμό της ΕΕ, η Επιτροπή παρέιχε σημαντικές ευκαιρίες χρηματοδότησης από την ΕΕ για την επόμενη γενιά και την

απασχόληση των νέων. Είναι σημαντικό να δοθεί από τα κράτη μέλη προτεραιότητα σε αυτές τις επενδύσεις. Θα πρέπει να δαπανηθούν τουλάχιστον 22 δισεκατομμύρια ευρώ για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων (Kumar, 2020).

Από το 2013, περίπου 24 εκατομμύρια νέοι έχουν χτίσει γέφυρες στην αγορά εργασίας μέσω της «Εγγύησης Νέων». Η πρόταση της Επιτροπής για τη σύσταση διοικητικού συμβουλίου στη γέφυρα απασχόλησης αποσκοπεί στην ενίσχυση της «Εγγύησης για τη νεολαία» και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση στη βελτίωση των μέσων που δίνουν πρόσβαση στους ευάλωτους νέους, η οποία καλύπτει σήμερα νέους μεταξύ 15 και 29 ετών. Για να συμμετάσχουν οι νέοι στο "Πρόγραμμα Εγγυήσεων Νέων ", δίνονται κίνητρα, όπως να λάβει έκπτωση για την εκπαίδευση, μαθητεία ή κατάρτιση του σε τομέα εργασίας που θα επιλέξει, εντός τεσσάρων μηνών (Francis, 2020).

Οι συστάσεις της επιτροπής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποσκοπούν στο να καταστήσουν το σύστημα πιο σύγχρονο, πιο ελκυστικό, πιο ευέλικτο και κατάλληλο για την ψηφιακή οικονομία και την πράσινη οικονομία. Η ευελιξία και η επικέντρωση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων θα δώσει τα κατάλληλα εφόδια και θα προσφέρει σε περισσότερους ενήλικες ευκαιρίες να αποκατασταθούν επαγγελματικά ή να αλλάξουν σταδιοδρομία. Άλλα μέτρα για την υποστήριξη της απασχόλησης των νέων περιλαμβάνουν την ενθάρρυνση της απασχόλησης και των νεοσύστατων επιχειρήσεων σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα και την ανάπτυξη ικανοτήτων, επιχειρηματικά δίκτυα και εσωτερικά κέντρα κατάρτισης εταιρειών μεσοπρόθεσμα (Kumar, 2020).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αρχικά δημιουργεί το κατάλληλο έδαφος για χαλαρώσουν οι δημοσιονομικοί κανόνες προκειμένου να παράσχει στην κυβέρνηση περισσότερες δυνατότητες για να αυξήσει τις δημόσιες δαπάνες. Σε δεύτερο χρόνο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναζητά περισσότερους πόρους παντού και ειδικότερα για τις μικρές και τις μεσαίες εταιρείες καθώς επίσης για εταιρείες που επηρεάζονται άμεσα από ταξιδιωτικούς περιορισμούς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να αντιμετωπίσει τον αντίκτυπο του κορονοϊού, αναλαμβάνει επιπλέον μια επενδυτική πρωτοβουλία ο οποίος θα φέρει άμεσα 25 δισεκατομμύρια ευρώ στα κράτη μέλη για τη στήριξη ιδιαίτερα επηρεασμένων οικονομικών τομέων μέσω του Κοινοτικού Ταμείου (Francis, 2020). Η επιτροπή συνιστά την άρση του αιτήματος επιστροφής χρημάτων και συνιστά στα κράτη μέλη να διατηρήσουν αυτά τα ποσά και να τα χρησιμοποιήσουν για επείγοντα μέτρα για την

αντιμετώπιση των επιπτώσεων του ιού. Τα προαναφερθέντα μέτρα ελήφθησαν όταν τα κράτη μέλη υιοθέτησαν διαδοχικά ειδικά μέτρα για τη μείωση των ταξιδιών και των συγκεντρώσεων, τα οποία θα προκαλούσαν τεράστιες απώλειες στην ευρωπαϊκή οικονομία (Kumar, 2020).

Η έρευνα σχετικά με τις μορφές τηλεργασίας αποκάλυψε τους διάφορους τρόπους με τους οποίους η τηλεργασία μπορεί να ασκηθεί σήμερα και έχει βρεθεί ότι πολλοί από αυτούς τους τρόπους προέρχονται κυρίως από πλατφόρμες που υποστηρίζουν την απομακρυσμένη εργασία. Η παραδοσιακή μορφή τηλεργασίας στο σπίτι έχει συμπληρωθεί, ενώ άλλες μορφές είναι πολύ πιο περίπλοκες.

Βέβαια οι εξελιγμένες μορφές τηλεργασίας απαντώνται στα πλέον ανεπτυγμένα κράτη, και για μια χώρα σαν την Ελλάδα όπου η τηλεργασία δεν έχει αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό, η αρχική μορφή της θα ήταν αρχικά ένα σωστό πρώτο στάδιο διερεύνησης, εφαρμογής και επέκτασης της (Kumar, 2020).

Τα οφέλη της τηλεργασίας έχουν απαριθμηθεί και μελετηθεί για να επισημανθεί αυτό το φαινόμενο και η ταχεία ανάπτυξή του τα τελευταία χρόνια. Αυτά τα οφέλη προέρχονται από το πρακτικό μέρος του θέματος της τηλεργασίας και ενισχύουν την ανάπτυξη κάθε χώρας, όπως όλα δείχνουν. Σε ανεπτυγμένες οικονομίες, πολλά από τα οφέλη που θα αποκομίσουν σίγουρα θα συνεχίσουν να εφαρμόζονται και θα αποτελέσουν πηγή δραστηριοτήτων για την ενίσχυση του συστήματος τηλεπικοινωνιών τα επόμενα χρόνια (Francis, 2020).

Οι ακόλουθες επιθεωρήσεις κοινωνικής πρόνοιας αφορούν τόσο τους απομακρυσμένους εργαζομένους όσο και τις εταιρείες που επεκτείνονται σε αυτήν τη μορφή απασχόλησης. Επιπλέον, φαίνεται ότι με την πρακτική και την υιοθέτηση των τηλεπικοινωνιών σε μια χώρα, έχει αποφέρει εξίσου σημαντικά οφέλη για την ίδια την κοινωνία (Kumar, 2020).

Επιγραμματικά μπορούμε να αναφερθούμε στα εξής οφέλη για το άτομο, την επιχείρηση και την κοινωνία υπάρχουν μικρότεροι (ή μηδενικοί στην περίπτωση τηλεργασίας από το σπίτι) χρόνοι μετακίνησης και επομένως και λιγότερο στρες), εξοικονομούνται εξόδα μεταφοράς (βενζίνες, εισιτήρια κλπ), παρέχεται προσωπική ευελιξία, ικανότητα να διεκπεραιώνεται περισσότερη και καλύτερης ποιότητας εργασία (λόγω π.χ. μεγαλύτερης συγκέντρωσης, λιγότερων διακοπών κλπ), μειωμένο στρες σχετιζόμενο με την εργασία, περισσότερος χρόνος με την οικογένεια, περισσότερη ανεξαρτησία και αυτονομία, περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης, καλύτερο

περιβάλλον εργασίας ,ευκαιρία απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες. Επίσης υπάρχει διατήρηση θέσης εργασίας σε γυναίκες με άδεια μητρότητας και εργαζόμενους κοντά στην συνταξιοδότηση, ευέλικτο ωράριο εργασίας, ευελιξία στην επιλογή του τόπου κατοικίας, εξοικονόμηση εξόδων εγκαταστάσεων (γραφεία, πάρκινγκ) και άλλων εξόδων (πχ επίβλεψης), μείωση κόστους, καλύτερη στελέχωση (πρόσβαση στα καλύτερα talέντα και σε ευρύτερες αγορές εργασίας), αυξημένη διατήρηση των εργαζομένων και των ιδιαίτερης ικανότητας στελεχών, μεγαλύτερη οργανωτική ευελιξία (Kumar, 2020).

Επιπλέον αναφέρεται αυξημένη παραγωγικότητα λόγω λιγότερων απουσιών και αναρρωτικών αδειών, περισσότερων ωρών εργασίας, λιγότερων περισπασμών, βελτιωμένη εξυπηρέτηση πελατών (ακόμα και σε 24ωρη βάση), ταχύτερη ανάκαμψη μετά από καταστροφές, βελτίωση στην διαχείριση εργασιών λόγω εμπιστοσύνης εργοδότη σε ελεύθερους και ανεξάρτητους εργαζόμενους, αύξηση απόδοσης εργαζομένων, διατήρηση δεξιοτήτων εργαζομένων (με επιστροφή στην εργασία προσωρινά αποχωρούντων) και μείωση των μετακινήσεων με συνέπεια (Kumar, 2020).

Γι' αυτούς τους λόγους υπάρχει μείωση των επιβλαβών εκπομπών καυσαερίων και της περιβαλλοντικής μόλυνσης, της κυκλοφοριακής συμφόρησης, του χρόνου για άλλες μετακινήσεις, της κατανάλωσης ενέργειας, αυξημένη ασφάλεια στους αυτοκινητόδρομους, αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης και μικρότερη συγκέντρωση στις πόλεις

Η Αύξηση του βαθμού ανάπτυξης της οικονομίας γίνεται μέσω, περιορισμού της ανεργίας, ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο, βελτίωση απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, αναγέννηση παλιών βιομηχανικών περιοχών, συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος, μείωση κόστους υγιεινής και ασφάλειας και μεγαλύτερη κοινοτική ταυτότητα και επικέντρωση (Kumar, 2020)..

Η ενδυνάμωση και η ανάπτυξη της τηλεργασίας μπορεί να συντελέσει στην λύση μιας σειράς διαφορετικών αλλά σημαντικών προβλημάτων μερικά εκ των οποίων είναι η βελτίωση των συνθηκών του περιβάλλοντος. Με την τηλεργασία μειώνονται οι μετακινήσεις από και προς το παραδοσιακό εργασιακό περιβάλλον, με άμεση συνέπεια την μειωμένη εκπομπή ρύπων, την οικονομία στα καύσιμα , την μικρότερη ανάγκη κατασκευής νέων οδών και συντήρησης των ήδη υπαρχόντων. Η Περιφερειακή ανάπτυξη. Με την τηλεργασία οι επιχειρήσεις της περιφέρειας μπορούν να λύσουν το πρόβλημα της ανεύρεσης στελεχών ενώ παράλληλα δίνονται κίνητρα στους

επιστήμονες να δουλεύουν στον τόπο καταγωγής τους χωρίς να χρειάζεται να μετακινηθούν προς τα αστικά κέντρα (Kumar, 2020). Η αύξηση του ωφέλιμου χρόνου εργασίας. Αν κάποιος είναι τηλεργαζόμενος κερδίζει σημαντικό χρόνο που σπαταλιέται συνήθως στην μετακίνηση από και προς τον εργασιακό του χώρο. Αρκετές έρευνες μάλιστα έχουν δείξει ότι χρειάζεται και κάποιος χρόνος προσαρμογής από την στιγμή που κάποιος φτάνει στην εργασία του μέχρι να αρχίσει να γίνεται παραγωγικός (Francis, 2020).

Το βασικό ερώτημα όμως που δημιουργείται είναι ότι ενώ τα πλεονεκτήματα της τηλεργασίας είναι τόσο σημαντικά, δεν μπορεί να διευκρινιστεί απόλυτα που οφείλεται το γεγονός ότι βρίσκει τόσο χαμηλή ανταπόκριση στην Ελλάδα.

Βασικός λόγος πιθανόν είναι η χαμηλή σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό εξοικείωση στην χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Ακόμα ένας εξίσου σημαντικός λόγος είναι η έλλειψη ενημέρωσης των επιχειρήσεων και η πίστη ότι αν κάποιος δουλεύει στο σπίτι του δεν μπορεί να ελεγχθεί απόλυτα (Kumar, 2020).

Αυτή η παρεξήγηση και οι αντικειμενικές δυσκολίες έχουν οδηγήσει στο γεγονός ότι τα συμφέροντα των εταιρειών εξακολουθούν να είναι χαμηλά και το απομακρυσμένο γραφείο στην Ελλάδα είναι ακόμη μη ανεπτυγμένο. Θα πρέπει να ανατραπεί η τρέχουσα κατάσταση παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες σε όσους θέλουν να εργαστούν ως τηλεργαζόμενοι και να τους παρασχεθούν όλα τα απαραίτητα μέσα που απαιτούνται για έναν εικονικό χώρο εργασίας. (Francis, 2020).

Μπορεί να αναφερθεί χαρακτηριστικά, ότι τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής της τηλεργασίας είναι η τηλεργασία συμβάλλει στην αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων αυξάνοντας την παραγωγικότητα τους και βελτιώνοντας την διαχείριση των εργασιών τους. Επιτρέπει στους τηλεργαζόμενους να διατηρούν περισσότερη πρωτοβουλία όσον αφορά τον έλεγχο των εργασιών τους και την κατανομή του χρόνου τους. Μετατρέπει απομακρυσμένες, ορεινές ή νησιωτικές περιοχές σε χώρους δυναμικής ανάπτυξης της αγοράς εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται καθώς μεταφέρεται ευέλικτα η εργασία στον χώρο διαμονής των εργαζομένων. Θα ήταν δυνατόν να αναφερθεί ότι ίσως να είναι ένα από τα καλύτερα όπλα του 21ου αιώνα ενάντια στην αστυφιλία και των υπερσυγκεντρωτισμό των μεγάλων αστικών κέντρων. Δίνει ευκαιρίες εργασιακής απασχόλησης σε ομάδες μειονεκτούντων ατόμων, όπως άτομα με κινητικές δυσκολίες κ.α. επιτρέπει στις μητέρες με μικρά παιδιά να διατηρούν την θέση τους ως εργαζόμενες συμβάλλει

στην προστασία του περιβάλλοντος με την εργασία σε κέντρα τηλεργασίας στα αστικά κέντρα. Περιορίζονται έτσι οι μετακινήσεις προς το κέντρο των πόλεων. Πρέπει δε να αναφερθεί ότι η τηλεργασία σημαίνει κατ' ανάγκη ότι οι εργαζόμενοι απασχολούνται το σύνολο των ημερών εργασίας τους μακριά από τον παραδοσιακό χώρο εργασίας τους. Τα κέντρα τηλεργασίας των αστικών κέντρων απασχολούν κυρίως εργαζόμενους ως τηλεεργαζόμενους 1-2 ημέρες την εβδομάδα (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Εικόνα 5. Πηγή: <https://brandequity.economicstimes.indiatimes.com/news/business-of-brands/future-shock-25-job-career-trends-post-covid-19/76056761>

Στην Ελλάδα, οι κάτοικοι των επαρχιακών περιοχών πρέπει να μετακινηθούν σε αστικά κέντρα για να έχουν καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης. Αυτό οδήγησε σε σταδιακή μείωση του ρόλου των επαρχιακών περιφερειών στην εθνική οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη και συνοδεύτηκε από ανεξέλεγκτη ανάπτυξη και επέκταση των αστικών κέντρων (Francis, 2020).

Μέσα από την τηλεργασία, πολλές λειτουργίες που μέχρι τώρα γίνονται σε γραφεία θα μπορούν να γίνονται από άτομα που εργάζονται είτε στο σπίτι τους είτε σε κέντρα τηλεργασίας που

βρίσκονται εγκατεστημένα σε απόσταση από τα κεντρικά γραφεία των επιχειρήσεων (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Επειδή το τρέχον κόστος υποστήριξης της εργασίας στο σπίτι είναι αρκετά υψηλό, ή τουλάχιστον δεν υπάρχει κίνητρο για κάποιον να εργαστεί στο σπίτι, η καλύτερη λύση είναι να δημιουργηθεί ένα απομακρυσμένο κέντρο γραφείου σε μια απομακρυσμένη περιοχή. Για παράδειγμα, όλοι οι απομακρυσμένοι εργαζόμενοι γραφείων στην περιοχή να μπορούν να χρησιμοποιήσουν ένα κοινό κέντρο. Αυτά τα κέντρα θα παρέχουν όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό και, εάν απαιτείται, θα μπορούν να παρέχουν στους υπαλλήλους νομική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή υποστήριξης (Giménez-Nadal, Ignacio, José, Molina & Velilla, 2018) .

Το ξέσπασμα της πανδημίας του κορονοϊού έφερε τον κόσμο στο κέντρο των μεγαλύτερων πανδημιών του αιώνα (Verma, 2020).

Ως αποτέλεσμα, πολλές εταιρείες έχουν πληγεί αλλά ορισμένες βιομηχανίες άνθισαν κατά τη διάρκεια κρίσεων χωρίς να σημαίνει απαραίτητα ότι η δουλειά τους είναι κερδοφόρα. Αυτοί οι επαγγελματίες βοηθούν όσους νοσούν και κάνουν ό, τι μπορούν για να αποτρέψουν τη διάδοση του ιού (Verma, 2020).

Επί του παρόντος, για παράδειγμα η Ινδία, έχει αναφέρει χιλιάδες θετικά περιστατικά ευημερίας επαγγελματιών, επιστημόνων, ερευνητών κ.λπ. και αυτές οι περιπτώσεις αυξάνονται μέρα με τη μέρα. Ωστόσο, το κύριο επίκεντρο είναι οι γιατροί, οι νοσοκόμες, τα ιατρικά καταστήματα, τα παντοπωλεία, το στρατιωτικό προσωπικό και η αστυνομία επειδή είναι πολύ σημαντικοί για τους απλούς ανθρώπους καθώς συμβάλλουν στην αντιμετώπιση και την πρόληψη των θανατηφόρων συνεπειών του κορονοϊού (Verma, 2020).

Ο κορονοϊός κηρύχθηκε για πρώτη φορά πανδημία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) όταν είχε εξαπλωθεί σε περισσότερες από 110 άλλες χώρες. Λόγω της εξάπλωσης του θανατηφόρου κορονοϊού, η ζήτηση για ορισμένα επαγγέλματα αυξάνεται. Αναφορές από διάφορους οργανισμούς ανέφεραν ότι πολλές εταιρείες έχουν αναφέρει την προσθήκη θέσεων για ερευνητές, ειδικούς δεδομένων, επαγγελματίες υγείας κ.λπ. (Verma, 2020).

Οι εργοδότες προσλαμβάνουν υπαλλήλους που μπορούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως επικοινωνία, έρευνα και ιατρική βοήθεια. Οι θέσεις εργασίας που σχετίζονται με την κρίση του ιού του κορονοϊού κυμαίνονται από το back office έως τις απομακρυσμένες περιοχές, όπως

γιατρούς και νοσηλευτές. Παρακάτω αναφέρονται μερικά από τα επαγγέλματα που άκμασαν κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορονοϊού (Verma, 2020)

Ειδικός-χειριστής δεδομένων

Οι ειδικοί-χειριστές των δεδομένων εργάζονται κυρίως στο τμήμα πληροφορικής της εταιρείας, αλλά εργάζονται σε κυβερνητικούς φορείς ή παρέχουν βοήθεια στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης με κύριο καθήκον της εργασίας που παρέχουν την ανάλυση δεδομένων και την επαλήθευση (Verma, 2020).

Καθώς δεν είναι εύκολο να βρεθεί ο ακριβής αριθμός περιπτώσεων, τα δεδομένα διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στις επιδημίες επειδή ελέγχουν τον εκτιμώμενο αριθμό περιπτώσεων που αναφέρουν οι χώρες. Οι ειδικοί-χειριστές δεδομένων συλλέγουν όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να αναλύσουν τον ιό και να αποκαλύψουν περισσότερα δεδομένα σχετικά με αυτόν. Αυτό το έργο απαιτεί από το βασικό προσωπικό να είναι σε θέση να εξετάσει λογικά τα δεδομένα, να δώσει προσοχή στις λεπτομέρειες κάθε λεπτού της ώρας και να προσαρμοστεί στις αλλαγές, καθώς θα είναι χρήσιμα για άλλους επαγγελματίες (Verma, 2020).

Επιστήμονες

Η θεραπεία για αυτόν τον θανατηφόρο κορονοϊό μπορεί να βρεθεί μόνο μέσω των επιστημόνων που αντιμετωπίζουν μεγάλο φόρτο εργασίας όλη αυτή την περίοδο. Είναι μια άνευ προηγουμένου δημογραφική πρόκληση η διάσωση 1,3 δισεκατομμυρίων ανθρώπων από μόλυνση και η καταπολέμησή του έχει περιορισμένο προϋπολογισμό που διατίθεται στους επιστήμονες. Οι επιστήμονες εργάζονται υπερωρίες για να παρέχουν μεγάλες και μικρές λύσεις. Οι λύσεις που παρέχονται από τους επιστήμονες προβλέπουν στατιστικές τάσεις κάνοντας σχετικά μοντέλα, προετοιμάζοντας κιτ δοκιμών και κατασκευάζοντας τεστ χαμηλού κόστους (Verma, 2020)

Άλλοι επιστήμονες απασχολούνται στην μαζική παραγωγή μασκών και απολυμαντικών χεριών, και άλλοι αναζητούν ακούραστα μια θεραπεία για τον κορονοϊό. Πολλοί επιστήμονες προσπαθούν

επίσης να ευαισθητοποιήσουν το κοινό για τον ιό. Ζητούν κρατική υποστήριξη, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν αυτούς τους πόρους προς όφελος όλων (Verma, 2020).

Οι επιστήμονες εξακολουθούν να πραγματοποιούν γρήγορες διαγνωστικές εξετάσεις, οι οποίες δίνουν αποτελέσματα μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα (Verma, 2020).

Ερευνητικά κέντρα και ερευνητές

Μελέτες για τον κορονοϊό έχουν πραγματοποιήσει σε βάθος από ερευνητές και διάφορα ερευνητικά κέντρα. Η ινδική κυβέρνηση ξεκίνησε ένα Εθνικό Πρόγραμμα Έρευνας και Ανάπτυξης (RnD) για την καταπολέμηση του κορονοϊού, ο οποίος δεν έχει φάρμακα ή εμβόλια. Μια μελέτη έδειξε ότι υπάρχουν μοναδικές μεταλλάξεις στο γονιδίωμα της Ινδίας και απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την καλύτερη κατανόηση (Verma, 2020).

Το Διεθνές Κέντρο Γενετικής Μηχανικής και Βιοτεχνολογίας (ICGEB) στο Δελχί έχει πραγματοποιήσει σε βάθος έρευνα, οι ερευνητές έχουν μελετήσει συγκεκριμένα γενετικά φάσματα και mRNA φάσματα που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τη διαχείριση της θεραπείας (Verma, 2020)

Το Υπουργείο Επιστήμης και Τεχνολογίας-Επιστήμης και Μηχανικής (DST-SERB) ανακοίνωσε αρκετά συγκεκριμένα ερευνητικά σχέδια. Επιλέχθηκαν τα πρώτα 5 έργα μετά από αξιολόγηση ερευνητών και από ειδική επιτροπή εμπειρογνομόνων για τα προγράμματα COVID-19. Υπολογίζεται ότι τους τελευταίους τέσσερις μήνες, έχουν δημοσιευτεί παγκοσμίως περισσότερες από 24.000 ερευνητικές εργασίες. Αυτά τα ερευνητικά έγγραφα έχουν δημοσιευτεί ως επί το πλείστον σε ερευνητικά περιοδικά και σε ιστότοπους ιατρικής έρευνας (Verma, 2020).

Γιατροί και Νοσηλευτές

Οι γιατροί και οι νοσηλευτές είναι αυτοί που αντιμετωπίζουν καθημερινά τον κορονοϊό που θέτει σε κίνδυνο τη ζωή των ασθενών. Μια μελέτη διαπίστωσε ότι όλες οι χώρες αντιμετωπίζουν

έλλειψη γιατρών και νοσηλευτών. Οι επιστήμονες αποκάλυψαν ότι λόγω έλλειψης προσωπικού εκπαιδευμένου στη διαχείριση αντιβιοτικών, υπήρχαν περιπτώσεις όπου δεν μπορούσαν να διατεθούν τα κατάλληλα φάρμακα ώστε να σωθούν περισσότερες ζωές (Verma, 2020).

Παρά τις προσπάθειες γιατρών και νοσοκόμων, εξακολουθούν να υφίστανται περιπτώσεις επίθεσης από ιατρικό προσωπικό από ορισμένους ασθενείς. Σύμφωνα με αναφορές, οι άνθρωποι λογομαχούν συχνά με τους γιατρούς ξεχνώντας ότι είναι αυτοί που εργάζονται μέρα και νύχτα για να βοηθήσουν τους ασθενείς με κορονοϊό. Η Zakiya Sayed, που συμμετείχε σε τέτοια περιστατικά, είπε ότι αυτό δεν θα εμποδίσει τους γιατρούς να κάνουν τη δουλειά τους (Verma, 2020).

Ιατρικά καταστήματα

Κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορονοϊού, επειδή οι πολίτες χρειάζονταν φάρμακα και πολλά προϊόντα είχαν εξαντληθεί, τα ιατρικά καταστήματα σε πολλές χώρες άνοιξαν. Πολλές χώρες της αφρικανικής ηπείρου, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και άλλων γειτονικών χωρών της SAARC, δήλωσαν ότι λόγω της έλλειψης φαρμάκων σε αυτήν την κρίση, η Ινδία πρέπει να άρει την απαγόρευση για διάφορα φάρμακα. Η κυβέρνηση έχει απαγορεύσει την υδροξυ-χλωροκίνη και τα APIs (Verma, 2020).

Εν μέσω της κρίσης του κορονοϊού, η ζήτηση για χειρουργικές μάσκες και μάσκες N95 διπλασιάστηκε, πουλώντας τις σε τιμές πολύ υψηλότερες από τις πραγματικές. Η ζήτηση για μάσκες έχει αυξηθεί δεκαπλάσια από τη συνηθισμένη ζήτηση. Σε αυτήν την κρίση, τα ιατρικά καταστήματα άνοιξαν επειδή έχουν πραγματοποιήσει σημαντικά κέρδη εκμεταλλευόμενοι τις ανάγκες των απλών ανθρώπων (Verma, 2020).

Τα απολυμαντικά και οι μάσκες εξαντλούνται, γεγονός που δημιουργεί ανασφάλεια στους ανθρώπους επειδή δεν ξέρουν τι να κάνουν χωρίς αυτά τα αντικείμενα (Verma, 2020).

Παντοπωλεία

Οι περισσότερες χώρες αποφάσισαν να παραμείνουν οι άνθρωποι στα σπίτια τους και τα καταστήματα λιανικής έχουν κλείσει για να ελαχιστοποιηθεί η εξάπλωση του COVID-19. Τα καταστήματα που δεν σταμάτησαν καθόλου να λειτουργούν είναι όσα πωλούν τρόφιμα, φρούτα και λαχανικά, γαλακτοκομικά προϊόντα, κρέας και άλλα ζωικά προϊόντα (Verma, 2020).

Η αύξηση της αγοράς και αποθήκευσης βασικών ειδών από τον κόσμο που τρομοκρατήθηκε από αυτή την υγειονομική κρίση έχει οδηγήσει σε τεράστια κέρδη στα σούπερ μάρκετ και παντοπωλεία δημιουργώντας όμως αρκετές φορές έλλειψη αυτών των βασικών ειδών (Verma, 2020).

Αστυνομία και στρατιωτικό προσωπικό

Η αστυνομία παίρνει την κατάσταση στα χέρια της για να εμποδίσει τους ανθρώπους να διατηρούν τις κοινωνικές σχέσεις, ελαχιστοποιώντας έτσι την εξάπλωση του κορονοϊού. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορονοϊού, σε πολλές χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρή οικονομική κρίση η αστυνομία παρέδιδε τρόφιμα και φάρμακα στους ηλικιωμένους (Verma, 2020).

Στο Τσενάι, ένας αστυνομικός φοράει ένα ειδικό κράνος που μοιάζει με μια μικροσκοπική εικόνα του κορονοϊού για να γνωστοποιήσει την εξάπλωση αυτού του θανατηφόρου ιού. Πρόσθετη εκπαίδευση στο ιατρικό προσωπικό του Στρατού δόθηκε επίσης για τα στρατιωτικά νοσοκομεία για την καλύτερη προετοιμασία τους για το COVID-19 (Verma, 2020).

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Μια πτυχή της επιτάχυνσης της καθημερινής ευελιξίας που οφείλεται στον Covid-19 είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός. Οι εταιρείες που κάποτε δίστασαν να ψηφιοποιήσουν πλήρως την επιχείρησή τους πρέπει να ενεργήσουν γρήγορα κατά τη διάρκεια της πανδημίας για να διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους (Torvekar, 2020).

Καθώς αυτές οι μέρες συνεχίζουν να μετατρέπονται σε εβδομάδες και μήνες, οι αποφάσεις που λαμβάνονταν από την αρχή της πανδημίας πρέπει να ενοποιηθούν. Οι σωστές ψηφιακές διαδικασίες και οι νέοι τρόποι εργασίας θα πρέπει να ενσωματωθούν αποτελεσματικά (Torvekar, 2020).

Αυτό απαιτεί επένδυση, αλλά η απλή επένδυση χρημάτων δεν θα φέρει την απαραίτητη βιώσιμη αλλαγή. Για να είναι επιτυχής, πρέπει να υποστηρίζεται με τις σωστές δεξιότητες για την κατάλληλη εφαρμογή τεχνολογιών και την πραγματική πολιτιστική αλλαγή (Torvekar, 2020).

Καθώς οι ψηφιακές εταιρείες αυξάνουν το πεδίο των πιθανών κυβερνοεπιθέσεων, η ζήτηση για εμπειρογνώμονες στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο μπορεί να είναι μεγάλη (Torvekar, 2020).

Αυτές οι τεχνολογίες θα βοηθήσουν να αξιοποιηθούν στο έπακρο τα ψηφιακά παραγόμενα δεδομένα, να δημιουργηθούν και να εκτελεστούν προγράμματα ώστε έτσι να επιταχυνθεί η διαδικασία περισσότερο (Torvekar, 2020).

Ωστόσο, μέχρι στιγμής, υπάρχουν πολλοί οργανισμοί που μπορεί να μην έχουν παρατηρήσει άλλους τομείς. Αυτό είναι κρίσιμο για οργανισμούς που ενδέχεται να μην είχαν επικεντρωθεί στο παρελθόν στο ηλεκτρονικό εμπόριο αλλά τώρα προσαρμόζονται ώστε να είναι σε θέση να αναπτύξουν νέα επιχειρηματικά μοντέλα που ενσωματώνουν την κοινωνική απόσταση και το πιθανό φάσμα των μελλοντικών lockdowns (Torvekar, 2020).

Ισχύει εξίσου για εκείνους με καθιερωμένες δραστηριότητες ηλεκτρονικού εμπορίου που έχουν δει τεράστια αύξηση στους πελάτες και πρέπει να προσφέρουν νέες εμπειρίες και υπηρεσίες (Torvekar, 2020).

«Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δημιουργεί δεδομένα. Αυτό απαιτεί από τους υπαλλήλους να έχουν τη δυνατότητα να το χειρίζονται σωστά » (Torvekar, 2020)

Όπως και σε όλους τους εργασιακούς τομείς είναι πιθανό να υπάρχει ένας ρόλος που θα συνεχίσει να είναι εξαιρετικά απαιτητικός όπως είναι οι ειδικοί-χειριστές δεδομένων (Torvekar, 2020).

Σε πέντε χρόνια ,σύμφωνα με μια μελέτη του Ηνωμένου Βασιλείου, η ζήτηση τριπλασιάστηκε για ειδικούς και χειριστές δεδομένων (Torvekar, 2020). Γιατί ο ψηφιακός μετασχηματισμός παράγει δεδομένα και εξακολουθεί να θεωρείται ως χρυσός από πολλές επιχειρήσεις. Αυτό απαιτεί από

τους εργαζόμενους να έχουν τη δυνατότητα να το χειρίζονται σωστά, παράγοντας αποτελέσματα και προγνωστικά μοντέλα που βοηθούν τις επιχειρήσεις να λαμβάνουν διορατικές αποφάσεις που υποστηρίζονται από δεδομένα (Torvekar, 2020).

Οι εταιρείες δεν διαθέτουν ομάδα από την οποία μπορούν να μάθουν τις τελευταίες δεξιότητες. Πρέπει να επενδύσουν στην ομάδα, στη διαδικασία πρόσληψης και στον πολιτισμό για να προσελκύσουν το κατάλληλο προσωπικό για να καλύψουν οποιεσδήποτε «φυσιολογικές» ανάγκες μετά την πανδημία (Torvekar, 2020).

Για τους εργαζόμενους, υπάρχει η ευκαιρία να αναπτυχθούν δεξιότητες που ταιριάζουν αποκλειστικά στους ρόλους που χρειάζονται οι οργανισμοί που δέχονται μετασχηματισμούς. Ο εντοπισμός του τρόπου με τον οποίο οι υπάρχουσες εμπειρίες μπορούν να μεταφραστούν σε νέους ρόλους και η σαφήνεια σχετικά με το πώς η ικανότητα μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων μπορεί να βοηθήσει μια γενιά που αναζητά νέες θέσεις εργασίας ώστε να δημιουργήσει νέα καριέρα (Torvekar, 2020).

Η οικονομία θα χάσει ορισμένους τύπους θέσεων εργασίας. Ωστόσο, η ανάπτυξη των θέσεων απαιτεί συγκεκριμένες δεξιότητες όμως οι εταιρείες και τα άτομα έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν ουσιαστική σταδιοδρομία (Torvekar, 2020).

Κανείς δεν γνωρίζει ακριβώς πώς θα είναι ο κόσμος μετά τον Covid. Ωστόσο, αξιολογώντας τις πρακτικές κάθε εταιρεία για τη διασφάλιση της ασφάλειας των πελατών και των εργαζομένων, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνέχεια των λειτουργιών, είναι δυνατόν να προβλεφθεί ποιοι ρόλοι θα απαιτηθούν (Torvekar, 2020).

Με τόσους πολλούς τομείς κινητικότητας, η διασφάλιση της ροής ταλέντων με τις σωστές δεξιότητες είναι κρίσιμη για την μετά την ανάκαμψη του Covid (Torvekar, 2020).

Στην πραγματικότητα, ανεξάρτητα από την κατάσταση της οικονομίας στην οποία βρίσκονται τα κράτη ένα πράγμα είναι πάντα σίγουρο: Υπάρχουν ακόμα εταιρείες που προσλαμβάνουν και για κάποιες αυξάνεται ακόμη περισσότερο η ανάγκη για νέους υπαλλήλους (Stahl, 2020).

Ακολουθούν τέσσερις επιχειρήσεις και βιομηχανίες που προσλαμβάνουν αυτήν τη στιγμή εν μέσω της κρίσης του κορονοϊού (Stahl, 2020).

1. Φαρμακεία.

Η υγεία είναι προτεραιότητα τώρα περισσότερο από ποτέ, και με το 44% των Αμερικανών να λαμβάνουν σήμερα τουλάχιστον ένα συνταγογραφούμενο φάρμακο και το 17% να παίρνουν τρία ή περισσότερα, τα φαρμακεία απέχουν πολύ από το κλείσιμο των θυρών τους. Στην πραγματικότητα, η εισροή στην υγεία ως προτεραιότητα έστειλε τα φαρμακεία και τις εταιρείες υγείας σε ένα νέο κύμα αναγκαίας υποστήριξης (Stahl, 2020).

Εδώ είναι δύο εταιρείες που έκαναν νέες προσλήψεις (Stahl, 2020):

- Walgreens: πρόσληψη 20.000 θέσεων σε ολόκληρη την υποδομή της από τεχνικούς φαρμακείων, συνεργάτες εξυπηρέτησης πελατών και υποκαταστήματα.
- CVS : σχεδιάζει να προσλάβει 50.000 πλήρους απασχόλησης, μερικής απασχόλησης και έκτακτους υπαλλήλους. Η CVS συνεργάστηκε με εταιρείες φιλοξενίας, όπως η Hilton και η Marriott, για να υποστηρίξουν την πρόσληψη εργαζομένων.

2. Λογισμικό τηλεργασίας.

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών βρίσκεται σε σταθερή κλίμακα, τα τελευταία 5 χρόνια, η εξ αποστάσεως εργασία αυξήθηκε κατά 44%. Καθώς η ασφάλεια και η κοινωνική απομάκρυνση εφαρμόζονται σε όλο και περισσότερα κράτη, οι εταιρείες στρέφονται σε απομακρυσμένη εργασία πλήρους απασχόλησης. Για να εφαρμοστεί μια επιτυχημένη απομακρυσμένη εργασιακή κουλτούρα, οι εργαζόμενοι πρέπει να υιοθετήσουν μια ευρύτερη προσέγγιση μέσω τηλεδιάσκεψης, διαδικτυακής διάσκεψης, συνομιλίας και υπηρεσιών κινητής συνεργασίας. Αυτές είναι μερικές εταιρείες που προσλαμβάνουν (Stahl, 2020)

Το Zoom μόλις πρόσθεσε νέες ειδικότητες συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής υποστήριξης και της εξυπηρέτησης πελατών (Stahl, 2020).

Το Slack μόλις πρόσθεσε νέες θέσεις εργασίας στις ομάδες λογιστικής, εξυπηρέτησης πελατών και πωλήσεων (Stahl, 2020).

3. Παντοπωλεία.

Krogers : Μια εθνική αλυσίδα παντοπωλείων, έχει πάνω από 10.000 θέσεις για άμεση πρόσληψη (Stahl, 2020).

Walmart: Επιδιώκει να προσλάβει 150.000 εργαζόμενους (Stahl, 2020).

Instacart : Μια εταιρεία που παρέχει παράδοση ειδών παντοπωλείου και παραλαβή, με 300.000 θέσεις που αναζητούν νέους υπαλλήλους (Stahl, 2020).

4. Τεχνική υποστήριξη.

Το Support.com ανακοίνωσε πρόσφατα ότι προσλαμβάνει απεριόριστο αριθμό τηλεεργαζόμενων στον τομέα της υποστήριξης. Αυτές οι θέσεις θα βοηθήσουν στην κάλυψη της ζήτησης για τεχνική υποστήριξη και υποστήριξη τηλεφωνικού κέντρου(Stahl, 2020) .

Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια, αντικείμενο θεωρητικών και επιστημονικών θεμάτων, καθώς και κοινωνικών και πολιτικών διαπραγματεύσεων αποτελεί η ταχεία ανάπτυξη και επέκταση της τεχνολογίας των επικοινωνιών και της πληροφορίας. Καθώς η σημασία της γνώσης και της πληροφορίας καθίσταται ζωτικής σημασίας για το μέλλον της κοινωνίας.

Ωστόσο, το προβλεπόμενο τέλος της επιστημονικής εργασίας λόγω της εφαρμογής και επέκτασης των νέων τεχνολογιών στη διαδικασία παραγωγής, οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και επικοινωνίας τονίζουν επίσης την ανάγκη για επιστημονική έρευνα σε βάθος .

Το προς διαπραγμάτευση ζήτημα περιλαμβάνει μια προσπάθεια να γίνει μια συνολική αξιολόγηση του ρόλου και της σημασίας της τηλεπικοινωνίας, η οποία είναι το αποτέλεσμα μιας επανεξέτασης της έρευνας και των αντιλήψεων για τις τηλεπικοινωνίες μέχρι στιγμής. Η ανάπτυξη της τηλεργασίας ως ένα νέο εργασιακό κοινωνικό φαινόμενο έχει δημιουργήσει ερωτήματα σχετικά με τους στόχους, τις προσδοκίες της, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κοινωνίας και των εργαζομένων.

Η ευρύτερη μορφή τηλεπικοινωνιών (telecommuting στο σπίτι) έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών στυλ εργασίας. Αυτά τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά δεν έχουν εξαφανιστεί και οι νέες τεχνολογίες φαίνεται να διευρύνουν τις δυνατότητες.

Ιστορικά, η εξέλιξη του κύκλου παραγωγής τα τελευταία διακόσια χρόνια συμπεριέλαβε τη συρρίκνωση του μικρού νοικοκυριού ως οργανισμού υψηλής παραγωγικότητας, σταδιακά έγινε μέρος μεγάλων επιχειρήσεων, σχηματίζοντας έτσι έναν ενιαίο χώρο εργασίας, συλλογικές συμβάσεις διαπραγμάτευσης και συνδικαλιστικές δράσεις. Σήμερα και στο μέλλον, με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών γύρω από μεγάλες εταιρείες και μικρές μονάδες παραγωγής με υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας, η σταδιακή κατάρρευση ενός ενιαίου χώρου εργασίας θα είναι πιθανή. Η εξαρτησιακή σχέση αυτού του τύπου που στηρίζεται στο διαφορετικό εργασιακό χώρο ,έχει

ανάγκη επένδυσης με παροχές κοινωνικής ασφάλισης, με ύπαρξη συλλογικής σύμβασης και ενιαία συνδικαλιστική και κοινωνική δράση.

Η τεράστια τεχνολογική ανάπτυξη στους τομείς της τεχνολογίας της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών έχει κάνει τις εταιρείες να εφαρμόζουν όλο και πιο στενού κύκλου δίκτυα γραφείων για υπαλλήλους και τα δύο μέρη επωφελήθηκαν σημαντικά. Το Διαδίκτυο παρέχει σε κάθε υπάλληλο μια κοινή και ολοκληρωμένη υποδομή για ηλεκτρονικές τηλεπικοινωνίες. Η τεχνολογία της πρόκειται να ενσωματωθεί σε άλλα μέσα (κινητά τηλέφωνα, δέκτες τηλεόρασης, έξυπνες συσκευές), τα οποία μπορούν να είναι ανεξάρτητα από πλατφόρμες υπολογιστών και να αυξήσουν το ρυθμό διείσδυσης.

Τα e-mail, οι διασκέψεις βίντεο και οι πίνακες κοινής χρήσης εξακολουθούν να αποτελούν βασικά εργαλεία για την τηλε-επικοινωνία και με την ανάπτυξη προτύπων και την έλευση της νέας ευρυζωνικής εποχής, οι νέες τεχνολογίες βοηθούν τα ιδιωτικά δίκτυα (vpn) να παρέχουν ταχύτερους ρυθμούς δεδομένων και υψηλότερη ασφάλεια .

Επομένως με λίγα λόγια θα μπορούσε να ειπωθεί πως με την πανδημία του COVID-19 έχει αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό η τηλεργασία. Πολλοί είναι που χρησιμοποιούν αυτό το είδος εργασίας ώστε να παράγουν αυτά που θα μπορούσαν να παράγουν και από τον χώρο εργασίας τους. Με αυτό τον τρόπο έχουν την δυνατότητα να εξασφαλίσουν την υγεία τους χωρίς να κολλήσουν το συγκεκριμένο ιό. Επίσης οι μαθητές διδάσκονται μέσω της λεγόμενης τηλεεκπαίδευσης και έτσι η εκπαίδευση τους προχωράει και αναπαράγεται. Μπορεί η πανδημία να έχει προσάψει πολλές απώλειες (οικονομικές, ανθρώπινες ζωές κ.α) ωστόσο βρέθηκε ένας τρόπος για να περιοριστεί μέσω της τηλεργασίας.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Algeri, D., Gabri, S., & Mazzucchelli, L. (2019). *Consulenza psicologica online. Esperienze pratiche, linee guida e ambiti di intervento*. Firenze: Giunti Editore.
- Baltina, I., & Vitola, A. (2014). Telework in Europe and Latvia: State of the art and Future Prospects. *Trends Economics and Management*, 8 (18), 21-32.
- Barbisch, D., Koenig, K., & Shih, F. (2015). Is there a case for quarantine? Perspectives from SARS to Ebola. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*. 9(2), 547–553.
- Brooks, S., Webster, R. S., Woodland, L., Wessely, S., & Greenberg, N. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet*, 3(9), 102-127.
- Caillier, J. G. (2013). Satisfaction with work-life benefits and organizational commitment/job involvement: Is there a connection? *Review of Public Personnel Administration*. 33(1), 340-364.
- Centers for Disease Control and Prevention (2020). *Preparedness Tools for Healthcare Professionals and Facilities Responding to Coronavirus (COVID-19)*. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/preparedness-checklists.html>
- Chiscaden, K. (2020). *Impact of COVID-19 on people's livelihoods, their health and our food systems*. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.who.int/news/item/13-10-2020-impact-of-covid-19-on-people's-livelihoods-their-health-and-our-food-systems>
- Dam, I., Scott, D., Paez, A. & Winton, R. (2010). *Exploring Factors Underlying the Decision to Telework Proceedings of the TRB 89th Annual Meeting*. Washington DC: Transportation Research Board.
- De Luca, R., & Calabrò, R. S. (2020). How the COVID-19 Pandemic is Changing Mental Health Disease Management: The Growing Need of Telecounseling in Italy. *Innovations in Clinical Neuroscience*. 1(7), 16–17.
- Francis, T. (2020). Waiting for COVID-19. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 4(6), 33-40.

ft.com, (2021). *Coronavirus tracker: the latest figures as countries fight the Covid-19 resurgence*.

Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.ft.com/content/a2901ce8-5eb7-4633-b89c-cbdf5b386938>

Giménez-Nadal, Ignacio J., Molina J.A. & Velilla J. (2018). Telework, the Timing of Work, and Instantaneous Well-Being: Evidence from Time Use Data. *IZA Discussion Paper*. 1(3), 112-117.

Goyal, S. (2020). *Future shock: 25 job & career trends post COVID-19*. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://brandequity.economictimes.indiatimes.com/news/business-of-brands/future-shock-25-job-career-trends-post-covid-19/76056761>

Harnois, G. & Gabriel, P., (2000). *Mental health and work*. Geneva : World Health Organization.

Kumar, D. (2020). Corona Virus: A Review of COVID-19. *Eurasian Journal of Medicine and Oncology*, 4(6), 15-23.

Lentz, R. & Colt, H. (2020). Summarizing societal guidelines regarding bronchoscopy during the COVID-19 pandemic. *Respirology*, 5(5), 48-62.

Liang, Y., Chen, M., Zheng, X., & Liu, J. (2020). Screening for Chinese medical staff mental health by SDS and SAS during the outbreak of COVID-19. *Journal of Psychosomatic Research*, 13(3), 1101–1102.

Maheu, M. P., McMenamin, J., & Posen, L. (2012). Future of telepsychology, telehealth, and various technologies in psychological research and practice. *Professional Psychology: Research and Practice*, 4(3), 613–621.

Maunder, R. G., Lancee, W. J., Balderson, K. E., Bennett, J. P., & Borgundvaag, B. (2006). Long-term psychological and occupational effects of providing hospital healthcare during SARS outbreak. *Emerging Infectious Diseases*, 1(2), 1924–1932.

Mazza, C., Ricci, E., Biondi, S., Colasanti, M., Ferracuti, S., & Napoli, C., (2020). Nationwide Survey of Psychological Distress among Italian People during the COVID-19 Pandemic: Immediate Psychological Responses and Associated Factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 1(7), 31-65.

Narain, D. (2020). CoronaVirus Outbreak. *Journal of Medical Science And clinical Research*, 8(4), 17-26.

Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., Agha, M. & Agha, R., (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery*, 7(8), 185-193.

OECD, (2020a). *Education responses to covid-19: Embracing digital learning and online collaboration*.

OECD, (2020b). *A frame work to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020*.

OECD, (2020c). *Learning remotely when schools close: How well are students and schools prepared? Insights from PISA*.

Panchal N., Kamal R., Cox C., & Garfield R. (2021). The Implications of COVID-19 for Mental Health and Substance Use. *Emerging Infectious Diseases*, 4(9), 14–32.

Perrin, P., Rybarczyk, B., Pierce, B., Jones, H., Shaffer, C., & Islam, L. (2020). Rapid telepsychology deployment during the COVID-19 pandemic: A special issue commentary and lessons from primary care psychology training. *Journal of Clinical Psychology*, 7(6), 1173–1185.

Pietrabissa, G., Manzoni, A., Algeri, D., Mazzucchelli, L., Carella, A., Pagnini, F. (2015). Facebook Use as Access Facilitator for Consulting Psychology. *Australian Psychologist*, 5(2), 299–303.

Quine, W. (1990). *Pursuit of Truth*. New York: Harvard University Press.

Rossi, R., Socci, V., and Pacitti, F. (2020). Mental Health Outcomes Among Frontline and Second-Line Health Care Workers During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic in Italy. *JAMA Netw Open*. 3(2), 1-11.

Spoorthy, M. S., Pratapa, S. K., and Mahant, S. (2020). Mental health problems faced by healthcare workers due to the COVID-19 pandemic—A review. *Asian Journal of Psychiatry*, 5(1), 18-36.

Stahl, A. (2020). 4 Industries That Are Still Hiring In The Midst Of COVID-19. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.forbes.com/sites/ashleystahl/2020/04/01/4-industries-who-are-still-hiring-in-the-midst-of-covid-19/?sh=54edc84b15ee>

Suler, J. (2004). The Online Disinhibition Effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7(7), 321–326.

Tosoni, S. (2004). *Identità virtuali: comunicazione mediata da computer e processi di costruzione dell'identità personale*. Milano: FrancoAngeli.

Torvekar, G. (2020). Which jobs will thrive in a post-pandemic world?. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.siliconrepublic.com/advice/roles-skills-predictions-post-covid-19>

United Nation, (2020). The Social Impact of COVID-19. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://www.un.org/development/desa/dspd/2020/04/social-impact-of-covid-19/>

Verma, A. (2020). Which professions are flourishing in the time of Corona Crisis?. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από <https://blog.ipleaders.in/professions-flourishing-in-the-time-of-corona-crisis/>

World Health Organization, (2019). Emergency Global Supply Chain System (COVID-19) Catalogue. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από [https://www.who.int/publications/i/item/emergency-global-supply-chain-system-\(covid-19\)-catalogue](https://www.who.int/publications/i/item/emergency-global-supply-chain-system-(covid-19)-catalogue)

Xiao, H., Zhang, Y., Kong, D., Li, S., & Yang, N. (2020). The effects of social support on sleep quality of medical staff treating patients with coronavirus disease 2019 (COVID-19) in January and February 2020 in China. *Medical Science Monitor*, 2(6), 12-26.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Βενιζέλος, Β. (2020). *Είναι πράγματι μειωμένα τα κονδύλια για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού;* Ανακτήθηκε στις 26/03/2021 από https://www.athensvoice.gr/life/health/645177_einai-pragmati-meiomena-ta-kondylia-gia-tin-antimetopisi-toy-koronoioy

Ζαχαροπούλου, Δ. (2014). *Ο ρόλος της εργασίας στον καπιταλισμό σύμφωνα με τις απόψεις των Μαρξ και Βέμπερ*. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από:

www.academia.edu/40839296/O_ρόλος_της_εργασίας_στον_καπιταλισμό_σύμφωνα_με_τις_απ_όψεις_των_Μαρξ_και_Βέμπερ

Κόλλια, Κ. (2020). *Κορωνοϊός και αγορά εργασίας*. Οικονομικά χρονικά, 169, 8

Κρητικός, Ε. (2020). Τηλεργασία στην Ελλάδα: Αναδεικνύοντας τα οφέλη, οριοθετώντας τους νέους κανόνες. *Οικονομικά χρονικά*, 1(9), 14-15.

Λαμπρόπουλος, Χ. (2020). *Θεωρήσεις για το Ανθρώπινο Κεφάλαιο και η Εκπαίδευση* (Education & Human Capital).

Μπαρδάνη, Ρ. (2020). Η νέα εργασιακή πραγματικότητα. *Οικονομικά χρονικά*, 1(9), 24-25.

Παπάζογλου, Ν. (2021). *Έτος-σταθμός για την γραφειοκρατία στην Ελλάδα το 2020 - Πάνω από 90 εκατ. οι ηλεκτρονικές συναλλαγές με το Δημόσιο*. Ανακτήθηκε στις 26/02/2021 από: <https://www.insider.gr/epiheiriseis/tehnologia/156848/etos-stathmos-gia-tin-grafeiokratia-stin-ellada-2020-pano-apo-90>

Ξενογιαννακοπούλου, Μ. (2020). Εφικτές οι προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία για τη στήριξη των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. *Οικονομικά χρονικά*, 1(6), 16-17.

Ρομπόλη, Γ. Σ., Μπέτση Β. Γ. (2020). Πανδημία και αγορά εργασίας. *Οικονομικά χρονικά*, 1(9), 20-31.

Πηγές εικόνων

- I. <https://e-child.gr/>
- II. <https://www.eesc.europa.eu/el/news-media/presentations/covid-19>
- III. <https://www.skai.gr/news/greece/diataksi-ti-isxyei-gia-tilergasia-se-pososto-40-se-idiotiko-tomea-pos-efarmozetai>
- IV. <https://www.skai.gr/tilekpaideysi-apantisi-se-12-erotimata-gia-leitourgia-dimotikon-nipiagogeion-apo-1611>
- V. <https://brandequity.economictimes.indiatimes.com/news/business-of-brands/future-shock-25-job-career-trends-post-covid-19/76056761>